

17 april 2009

ADVOCATENBLAD 5

FAILLISSEMENT
VERKOOPT
WEEKELIJKS
TOT 70%

KRONIEK INSOLVENTIERECHT 2007 EN 2008

*'Zaken die wij aanbrengen
moeten twee eeuwen
standhouden'*

*Sorry zeggen
voor juristen*

*Over doorhameren
op een schikking*

Niehoff Werning & Kooij
verzekeringsadviseurs voor advocatuur en notariaat

De advocaat als chauffeur...

Natuurlijk houdt u zich als advocaat met andere zaken bezig dan de hoogte van uw autoverzekeringspremie. Gelukkig doen wij dat wel. U kent ons waarschijnlijk als specialisten in zaken als beroepsaansprakelijkheid, pensioenopbouw en de financiële bescherming tegen de gevolgen van arbeidsongeschiktheid. Maar wij hebben met een gerenommeerde maatschappij een afspraak kunnen maken over een wel zeer gunstige autoverzekering speciaal voor advocaten. U zult verbaasd staan van de voordelen. Zoals een aanvankskorting van maar liefst 65 procent. Bel ons voor een advies op maat.

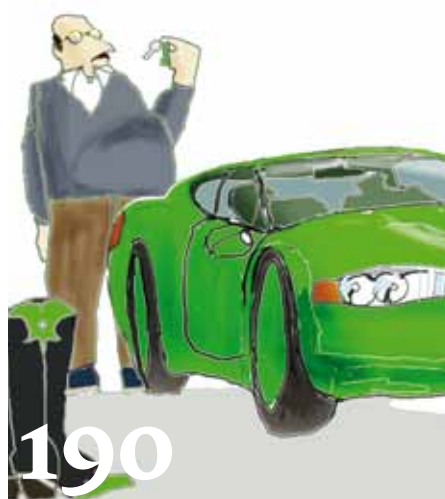
www.nwk.nl

Aanklager Moreno Ocampo is te zien in een **documentaire over het Internationale Strafhof**. We spraken hem even, over geduld: 'Of het twee, of twintig jaar duurt, maakt niet uit. Wij hebben de tijd, alleen: de slachtoffers in Darfur niet'.

De **Kroniek insolventierecht 2007- 2008** behandelt de voor de praktijk meest relevante arresten van de Hoge Raad en enige lagere uitspraken. De uitspraken worden zo nodig in het kader van eerdere arresten van de Hoge Raad geplaatst.

Sinds 2002 is **de comparitie na antwoord** bijna een vast onderdeel van de civiele procedure. 'Rechters vullen te vaak voor partijen in wat voor hen de voordelen van een schikking zijn', zegt de onderzoekster.

.....
'Een **echt excuus**: geen omhaal van woorden, geen verwijzing naar het grote radarwerk. De maskers zijn afgelegd.' **209**

Advocaat Moll vond twee argumenten op grond waarvan het **cas-satieverzoek van Wilders** moet worden afgewezen. **207**

In de strijd van de vice-president tegen de advocaat ging het verleden maand over het verschil tussen bellen en **inhoudelijk bellen**. **178**

'De legal opinions werden door stagiaires uitgewerkt, later begrepen we pas dat het om **hypotheekbundels** ging.' **179**

Herbert Cotterell en Niels Hupkes compileerden de nieuwe regels die vereisen dat de cliënt voortaan altijd wordt geïdentificeerd. **181**

.....
Verder...

- College van afgevaardigden wéér over LFS 185 » Latrelatie tussen advocaat en arrestant **179** » Wybe Taekema als Ordemannetje **183** »
- Terugkijken op de Mediasafe-arresten **203** » Recensie Koud bloed **186** »
- Advocaten voor advocaten **180** » Recensie Civiel bewijsrecht **206** »
- Agenda **180, 186**
- [Van de deken **189**](#) » [Tuchtrecht **220**](#) » [Geschillencommissie **216**](#) »
- [Permanenteopleiding **210**](#) » [Personalia **212**](#)

Omslagfoto:
Hollandse Hoogte

Rechter versus advocaat

In de langjarige strijd van de Rotterdamse vice-president Hans Westenberg tegen een uitlating van advocaat Hugo Smit, vond verleden maand de zitting plaats in het hoger beroep.

.....
Jan Pieter Nepveu
journalist
.....

Rechter Hans Westenberg verwijt advocaat Hugo Smit dat deze hem in het boek *Topadvocatuur* van Micha Kat heeft afgeschilderd als partijdig in de Chipshol-zaak, doordat hij over de rechter zei dat deze voorafgaande aan de zaak had gebeld met advocaten. Hij verwijt journalist Micha Kat de rancuneuze Smit klakkeloos geciteerd te hebben. Beide zaken samen dienden 25 maart voor het Hof Amsterdam.

De Amsterdamse raadsheer Peter Ingelse meldt dat de Chipshol-groep zich kritisch heeft uitgelaten over zijn benoeming tot voorzitter. De zaak immers valt onder het Haagse Hof. Ingelse verbindt er geen gevolgen aan. Smit en Kat hebben supporters in het publiek, onder wie president Peter Poot van de Chipshol-groep. De gemoederen blijven vier uur lang min of meer bedaard.

'Ik mag het gek vinden'

In landelijke advertenties maakt de Chipshol-groep regelmatig gewag van vermeende misstanden. Rechter

Hans Westenberg zou in 1996 een voor Chipshol vernietigend kort geding hebben uitgesproken, waardoor Chipshol bijzonder dure grond verloor die uiteindelijk bij concurrent Schiphol Real Estate terechtgekomen is.

Tussen rechter Westenberg en advocaat Smit gaat het om een eenvoudige zaak, betoogt mr. H. Knijff, raadsman van Smit: 'Smit zegt dat rechter Westenberg met advocaten in de Chipshol-zaak heeft gebeld, terwijl Westenberg dat ontkent en de bewering een inbreuk noemt op zijn onafhankelijkheid en onpartijdigheid.' Het gehekelde citaat uit *Topadvocatuur*: 'Bij grote claims leert de ervaring dat Nederlandse rechters nerveus worden. Er gaan opeens gekke dingen gebeuren, zoals rechters die uitvoerig met advocaten gaan bellen over de zaak. In de Chipshol-zaak is dat ook gebeurd met mr. Westenberg van de Haagse Rechtbank.'

Een deel van het pleidooi doet Smit zelf. Hij heeft een toga meegenomen maar volgens de voorzitter 'schept dat alleen maar verwarring'. Smit wil niet verhalen dat hij erg schrok toen hij in 2004 een dagvaarding ontving. Nooit eerder was in Nederland een advocaat gedagvaard door

een rechter, en Smit werd neergezet als een 'jokkebrok'.

Volgens Smit heeft hij in het citaat slechts gezegd dat Westenberg met advocaten belde, en dat hij dat gek vond. 'Misschien zijn er anderen die het niet gek vinden, maar mij staat het vrij om het bellen van een rechter met een advocaat in een lopende zaak gek te vinden.'

'Bonafide vergissen'

Westenbergs raadsman, mr. H. Boukema, zegt dat Westenberg nooit met Smit in de Chipshol-zaak gebeld heeft. Staat Smit dan te liegen, wil de voorzitter weten. En wat is dan Smits belang om als ervaren advocaat zijn reputatie op het spel te zetten? Mr. Boukema vermijdt liever het woord liegen en spreekt van 'bonafide vergissen'. In een geheugen kan zich iets vastzetten wat aantoonbaar onjuist is. Hij wil verhalen van een foto uit Indië die het feilen van het geheugen bewijst, maar de voorzitter gelooft het zo ook wel.

In de zaak tussen rechter Westenberg en journalist Kat zegt mr. Boukema dat de journalist niet te goeder trouw gehandeld heeft. Kat zou een rancuneuze Smit klakkeloos geciteerd hebben. 'Kat heeft zich de aantijging laten dicteren,' aldus mr. Boukema. Hij beroept zich op een uitspraak van het EHRM, maar overtuigt niet erg want een citaat, hoe

verwerpelijk ook, komt niet voor rekening van een journalist. 'Ik lees dagelijks krantenberichten met uitspraken van de schandelijkste soort,' aldus voorzitter Ingelse.

'Rare dingen'

Ten slotte krijgen partijen het woord. Kat ziet vooral misstanden: 'De feiten in deze zaak zijn eenvoudig, maar het dossier is gecompliceerd en dik. Dat betekent dat er rare dingen aan de hand zijn. Er is blijkbaar iets wat door een dik dossier moet worden onderdrukt. Hier gebeuren gekke dingen.'

Westenberg: 'Als ook maar iets waar was van het feit dat ik inhoudelijk met de heer Smit gebeld heb, had ik hier niet gezeten.' De voorzitter merkt fijntjes op dat Westenberg het woord 'inhoudelijk' toevoegt. Dan zegt Westenberg dat géén gesprek met Smit heeft plaatsgevonden.

'Leugenaar!' klinkt het. De voorzitter slaat op tafel: 'Meneer Poot, want ik weet toevallig dat u dat bent, wilt u zich onthouden van dit soort uitspraken!' De rust keert terug maar blijkt – nadat het Hof zich heeft teruggetrokken – schijn.

'Je bent een corrupte leugenaar,' roept Poot.

'Geld maakt niet gelukkig!' reageert Westenberg.

'Leugens maken niet gelukkig!'

Uitspraak 7 mei

Latrelatie in UK tussen advocaat en arrestant

.....
Patrick van IJendoorn
 .....

Arrestanten in Engeland zullen in de nabije toekomst steeds minder de gelegenheid krijgen om hun advocaat onder vier ogen te spreken op het politiebureau. Als het aan de Legal Services Commission (LSC) ligt, de instelling die toeziet op de gefinancierde rechtshulp, zal het meeste advies telefonisch worden gegeven. Hiermee gaat Engeland precies de andere kant uit dan althans de discussie in Nederland (zie kader). Het Engelse ministerie van Justitie hoopt jaarlijks tussen de 70 en 100 miljoen pond te bezuinigen, zonder officieel te tornen aan het recht op juridische bijstand in de eerste uren na de aanhouding. Momenteel wordt deze bijstand op afstand al op kleine schaal verleend.

Het idee is dat arrestanten contact opnemen met een callcenter. Daar wordt de ernst van de zaak beoordeeld. Bagatelzaken worden doorverwezen naar de CDS Direct-hulplijn waar paralegals de arrestant zullen bellen om advies te geven. Arrestanten die voor een ernstig misdrijf zijn opgepakt, worden doorverwezen naar een echte advocaat, afkomstig van kantoren die toevoegingswerk in bulk hebben 'ingekocht'. De strafpleiter zal het politiebureau zo snel mogelijk bezoeken. Ook verdachten die een 'eigen' advocaat hebben, dienen eerst contact op te nemen met de hulplijn.

De LSC is enthousiast over deze goedkopere werkwijze en de Law Society, de Engelse Orde, is mokkend akkoord gegaan. Twee rechtsgeleerden, Lee Bridges en Ed Cape, hebben echter vraagtekens gezet bij deze gang van zaken. Volgens hen schetst de LSC een veel te rooskleurig beeld. Een praktisch probleem is dat de lijnen op het politiebureau vaak bezet zijn of de telefoon niet wordt opgenomen. Bovendien zullen dienders geneigd zijn misbruik te maken van deze Latrelatie tussen arrestant en advocaat. Tevens beweren de onderzoekers dat de proef met de callcentres nooit op een onafhankelijke wijze is geëvalueerd en dat er met de streefcijfers is gerommeld.

Wetenschappers OM: consultatie voorafgaand aan verhoor

Het Nederlandse Wetenschappelijk Bureau OM vindt naar aanleiding van onder meer het EHRM-arrest in de Salduz-zaak dat een verdachte voorafgaand aan het eerste politieverhoor in de gelegenheid moet worden gesteld om een advocaat meer dan alleen telefonisch te consulteren. De advocaat dient dan wel binnen vier uur ter plekke te zijn, de nachtelijke uren niet meegerekend. Dit meldt waarnemend deken Lotje van den Puttelaar. 'Hiervoor zouden meer advocaten piketdiensten moeten draaien, maar dat kan. Het is een verschuiving van het werk naar voren.'

Column

.....
 Matthijs Kaaks

Smurfcontracten

Op een verjaardagsfeestje zat ik naast een wat nerveuze, kalende dertiger die mij werd voorgesteld met de woorden: 'Jan-Cees is ook advocaat.'

Jan-Cees ('vrienden noemen mij JéCé') maakte een verontschuldigend gebaar.

'Nou ja zei hij, ik deed alleen co-fi.'

'Co-fi', vroeg ik niet-begrijpend.

'Corporate-finance', verduidelijkte hij.

De gesprekken om ons heen verstomden en iedereen keek even fronsend naar Jan-Cees.

Alles wat met banken en financieringen heeft te maken is tegenwoordig niet meer zo salonfähig. Even later vervolgden wij ons gesprek staand in de achtertuin.

Het was duidelijk dat hij graag zijn verhaal kwijt wilde.

'Het waren gouden jaren. Met ons team verbrandden we wekelijks 50 a 60 uurtjes de man à gemiddeld 400 euri per uur. Valuta swaps, interest rate swaps, total return swaps, equity swaps, credit default swaps. We securitiseerden alles wat los en vast zat. De legal opinions werden zelfs door stagiaires uitgewerkt. Vaak begrepen we pas later dat het om hypotheekbundels ging. Echt, niemand wist precies welke risico's er werden verhandeld. We waren een soort papierfabriek. Je wilt niet weten wat we er allemaal doorheen hebben gejaast.'

'Tjonge', zei ik. 'En wordt er vandaag de dag nog wel eens wat gesececuineerd?'

'Ge-se-cu-ri-ti-seerd', zei Jan-Cees. 'Lelijk woord hè. Wij hadden het zelf vaak over smurfcontracten. Dan zei je bij de lunch: "Vanmorgen nog effe 1000 hypotheek gesmurfd."'

Maar momenteel ligt het redelijk stil.'

Hij zweeg even en keek schichtig om zich heen.

'Die kredietcrisis is deels ook onze schuld, weet je. Ook wij advocaten zouden eigenlijk sorry moeten zeggen. Je kunt nu wachten op de eerste claims. Verschillende banken die nu worden aangesproken hebben de oude dossiers al opgevraagd. Ze wijzen straks naar de advocaten en accountants. Het idiote is dat de secties procesrecht tegelijkertijd gretig zaken tegen banken binnenhengelen. Al die vorderingen zou je overigens weer gebundeld kunnen securitiseren.

'Bij welk kantoor zit je eigenlijk', informeerde ik.

'Zat', corrigeerde hij. 'De helft van onze afdeling is op straat gswapt.'

'Ai', zei ik. 'En nu?'

'Nu zoek ik een buitenpatroon. En ik doe wat cursussen familie-recht. De echtscheidingspraktijk lijkt me wel wat. Als eenpitter schijn je dan nog best redelijk te verdienen.'

Hij staaarde in de verte en zei toen:

'Ik had een schitterend uitzicht over Buitenveldert vanaf de twaalfde etage. Dat komt niet snel meer terug.'

agenda

WAT MAAKT IEMAND TOT MOORDENAAR?

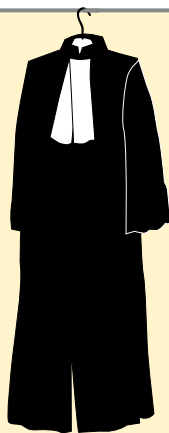
Deze vraag staat centraal in de voorstelling 'Roberto' van regisseur Greg Nottrot. Het is het zwarte reisverhaal van een jonge crimineel die fout op fout begaat. *'Ik had rustig op willen staan en de wereld willen redden. Maar ergens ging het mis. Ik had mijn moeder op haar wang willen kussen, maar sloeg mijn vader dood.'* Volg de zoektocht naar de aard van de moordenaar. Achterhaal de weg waar hij ontspoorde. Langs ondergrondse vluchtroutes, via de kronkels in zijn hoofd

en door dikke stapels boeken en dossiers. 'Roberto' is een toneelstuk van Het NUT (Nieuw Utrechts Toneel), Theater aan het Spui en Atelier Oerol, geïnspireerd door 'Roberto Zucco' van Bernhard Marie Koltes. Voor de speellijst zie: www.nieuwutrechtstoneel.nl.

KREDIETCRISIS EN BAIL OUTS

op **donderdag 14 mei 2009** organiseert de vereniging Corporate Litigation een bijeenkomst met als thema: 'De kredietcrisis en *bail outs*: over

recht in crisistijd'. Sprekers zijn de Amerikaanse advocaten John Reiss en Ernest Patrikis over de *bail outs* in de Verenigde Staten en Mick den Boogert over de nationalisering van Fortis. De bijeenkomst vindt plaats bij Van Doorne, Jachthavenweg 121, 1070 AG in Amsterdam om 16.00 uur. Voor meer informatie mr. drs. D.A.M.H.W. Strik; 020-71 71 537 of corporatelitigation@yahoo.co.uk.

Vervolgde advocaten

Stichting Advocaten voor Advocaten

Moordenaars Díaz García veroordeeld

Goed nieuws uit Honduras. Daar werden op 18 maart twee mannen veroordeeld tot 21 jaar celstraf voor de moord op mensenrechtenadvocaat Dionisio Díaz García (zie het *Advocatenblad* van 19 januari 2007 waarin ook werd opgeroepen voor een schrijffactie). Beide daders zijn voormalige werknemers van een Hondurees particulier beveiligingsbedrijf, aldus de organisatie waarvoor García werkte.

García, ook wel bekend als 'advocaat van de armen', werd op 4 december 2006 in de hoofdstad Tegucigalpa in het hoofd en in de borst geschoten door twee mannen op een motorfiets. De aanslag hield hoogstwaarschijnlijk verband met het werk dat García verrichtte voor de *Association for a More Just Society* (ASJ). Die organisatie stelt sinds 2004 schendingen van rechten door werknemers van particuliere be-

veiligingsbedrijven aan de kaak. Op het moment van de aanslag stond García een aantal werknemers van dertien verschillende particuliere beveiligingsbedrijven bij, die meenden dat ze ten onrechte waren ontslagen.

Sinds 2004 zijn medewerkers van de ASJ veelvuldig geïntimideerd en met de dood bedreigd. Zo probeerden mensen van twee beveiligingsbedrijven, SETECH en Delta Security, op 19 september 2006 met geweld het kantoor van ASJ binnen te dringen, werden leden van de ASJ gevolgd door auto's met geblindeerde ramen en zonder kentekenplaten, en ontvingen ze dreigtelefoontjes. Drie dagen na de moord op García ontving Carlos Hernández, directeur van de ASJ, nog een sms'je met de tekst 'you are the next'. Daarnaast zegt de ASJ aanwijzingen te hebben dat het personeel werd afgeluisterd.

Enkele weken na de moord op García riep de *Inter-American*

Commission on Human Rights de Hondurese regering op maatregelen te nemen om de leden van de ASJ te beschermen. Hoewel de dreigementen niet zijn opgehouden, lijkt er nu sprake te zijn van enige vooruitgang. Op 31 januari 2008 werden Ramón Eusebio Solís en César Amador aangehouden wegens mogelijke betrokkenheid bij de moord op García. Op 18 maart 2009 zijn ze veroordeeld.

Hoewel de veroordeling van de daders een stap in de goede richting is, blijft het onduidelijk wie de opdrachtgever van de moord is.

- Voor informatie over de situatie in Honduras of over de Stichting Advocaten voor Advocaten kunt u contact opnemen met Adrie van de Streek via e-mail info@advocatenvooradvocaten.nl of bezoek de website www.stichting-advocatenvooradvocaten.nl. Daar leest u ook hoe u donateur kunt worden. Rekeningnummers: ABN 489.938.655; Postbank 433.83.27 (Amsterdam).

Herbert Cotterell en Niels Hupkes compileerden regels voor goede beroepsuitoefening

'Cliënt voortaan altijd identificeren'

Herbert Cotterell van de Algemene Raad en Orde-beleidsadviseur Niels Hupkes bereidden in een langdurig proces van puzzelen en meten de nieuwe Verordening op de administratie en de financiële integriteit voor, die op 1 juli ingaat. Daar staat in dat je altijd de cliënt moet identificeren en in principe geen contant geld dient aan te nemen.

.....
Lex van Almelo
journalist
.....

De ideale rekening' noemde Hennie Kusters de derdenrekening van de advocaat onlangs in het *Advocatenblad* (27 maart, p. 158). Kusters is hoofd van de FIU Nederland, de Financial Intelligence Unit aan wie advocaten ongebruikelijke transacties moeten melden. Uit de meldingen die de FIU heeft binnengekregen blijkt dat cliënten nogal eens proberen de derdenrekening van de advocaat te misbruiken. In de hoorzitting, die de Tweede Kamer op 18 mei houdt naar aanleiding van het rapport van de Commissie-Joldersma (die de verwevenheid van de onder- en bovenwereld onderzocht) zal de

Niels Hupkes en Herbert Cotterell

FOTO: Jiri Buller

derdenrekening ook kritisch worden besproken.

'We hebben niet op de hoorzitting willen wachten met deze verordening,' zegt Niels Hupkes.

Herbert Cotterell: 'Dat rapport gaat ook meer over het beroepsgeheim en het verschoningsrecht. En over de vraag of een advocaat inzage moet geven in de dossiers bij eventueel misbruik. Daar zijn wij niet voor. In de Tweede Kamer wordt gedacht dat het verschoningsrecht absoluut is. Dat is helemaal niet zo. Het is nu al begrensd. We hebben Floris Bannier daarom gevraagd eens op te schrijven welke

beperkingen gelden voor het verschoningsrecht.'

Fred Teeven pleitte er in het Advocatenblad voor het afgeleide verschoningsrecht aan banden te leggen. Goed idee?

Herbert Cotterell: 'Wij denken dat dit niets oplevert. Tegenover de deken en de tuchtrechter kan de advocaat geen enkel beroep doen op zijn verschoningsrecht. En daar zit een belangrijke check. Het is overigens wel bijzonder dat de minister van Justitie af wil van de rechters in de tuchtcolleges, terwijl wij daar juist voor zijn.'

Geen gebaar

In maart heeft het College van Afgevaardigden de Verordening op de administratie en de financiële integriteit (Vafi) aangenomen. In die verordening worden bepalingen over de derdenrekening aangescherpt.

Herbert Cotterell: 'Je mag de derdenrekening alleen gebruiken als dat in een zaak functioneel is. Een bedrag incasseren voor een cliënt is functioneel.'

Niels Hupkes: 'Maar als een cliënt vraagt: wil jij die en die rekening betalen? dan is dat bankieren. En daarvoor moet je de derdenrekening niet gebruiken.'

Herbert Cotterell: 'Behalve als je bijvoorbeeld een schuldsanering doet voor een cliënt en het beter is de regie te hebben over de betalingen. De derdenrekening is de gereedschapskist van de advocaat. Wij zouden er als Orde wel wat meer controle op willen hebben. Daarom gaat een commissie onderzoeken of wij wellicht een centrale derdenrekening moeten invoeren op landelijk, ressortelijk of arrondissementaal niveau. Het voordeel van een centrale rekening is dat de controle verbetert. Maar het nadeel kan zijn dat die de slagvaardigheid bemoeilijkt.'

Is dit een gebaar naar de Tweede Kamer?

Herbert Cotterell: 'Nee, wij hebben geen gebaar willen maken. Wij willen dat het debat een keer ophoudt. Het punt is alleen dat je met zo'n maatregel heel veel advocaten treft, terwijl het probleem maar bij enkele advocaten speelt.'

Niet zo levend

De Vafi voegt een aantal bestaande verordeningen en richtlijnen samen: de Verordening op de beroepsaansprakelijkheid 1991, de Boekhoudverordening 1998, (onderdeel van de Wid en Wet MOT), de Verordening op de praktijkuitoefening en de zogenoemde Bruyninckx-richtlijnen ter voorkoming van betrokkenheid van de advocaat bij criminale handelingen.

Herbert Cotterell: 'Die richtlijnen zijn niet zo bekend en levend en de status van de richtlijn en is ook niet zo hard en duidelijk.'

Wat brengt de nieuwe verordening inhoudelijk voor nieuws?

Herbert Cotterell: 'Om te beginnen moet iedere advocaat zijn cliënten over de hele breedte van de praktijk identificeren. Dat gaat verder dan de Wwft, de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme. En verder hebben wij de bepalingen over het aannemen van contant geld aangescherpt. Volgens de Bruyninckx-richtlijnen mag je 11.345 euro aan contanten accepteren. Volgens de Wwft moet je melden bij de FIU als de contante bedragen hoger zijn dan 15.000 euro. De Wwft geldt alleen voor bepaalde handelingen. Wij zeggen nu: alles giraal, behoudens uitzonderingen. Sommige mensen kunnen alleen contant betalen omdat zij geen bankrekening krijgen of omdat hun rekening is geblokkeerd. En er zijn ook cliënten die hun eigen bijdrage van € 90 contant komen betalen. Of met een trommeltje geld langskomen om te voldoen aan een afbetalingsregeling. Contante bedragen boven de 15.000 euro mag je alleen aannemen in overleg met de deken. Omdat de balie zo ontzettend divers is, kun je niet zeggen dat er helemaal niets meer chartaal mag worden betaald.'

Vergewisplicht

Maar je kunt wel zeggen dat cliënten steeds moeten worden geïdentificeerd?

Herbert Cotterell: 'Ja. Er geldt een vergewisplicht voor alle zaken en voor de hele advocatuur. Je moet vragen om een geldig identiteitsbewijs en achteraf ook kunnen aantonen dat je dat hebt gezien. Verder moet je je afvragen wat de klant wil. En als daarbij vraagtekens rijzen, moet je doorvragen. Als je geen goed antwoord krijgt, moet je de zaak niet aannemen of niet doorgaan met de cliënt. Volgens de Wwft moet je iets ongebruikelijks wel melden, maar mag je vervolgens gewoon doorgaan.'

Advocaten melden weinig. Zal de Relatiedag van de FIU, die in maart werd gehouden, daaraan iets verbeteren?

Niels Hupkes: 'Er waren 300 advocaten op die dag, waar duidelijk werd gemaakt wat er met de meldingen gebeurt. Ze komen niet zomaar in een bak, waarin politie en justitie onbeperkt mogen grasduinen. Maar ik verwacht geen spectaculaire stijging van het aantal meldingen.'

Herbert Cotterell: 'Het punt is dat wij de zaak niet doorzetten als er een luchtje aan zit. Als je meldt ben je eigenlijk al te laat. Het eerste gesprek met een cliënt is vrij. Als je de zaak dan niet aan-

neemt, hoef je niet te melden.'

Niels Hupkes: 'Vanuit Den Haag controleren wij de naleving van de verordening. Iedereen krijgt een formulier, waarop hij allerlei vragen moet invullen. Als advocaten niet of niet voldoende reageren, komt de lokale deken in actie. Verder houden wij een aparte steekproef onder 150 advocaten om de naleving van de Wwft inhoudelijke te controleren. Het BFT blijft de toezichthouder en kan altijd zeggen: we doen het zelf.'

Herbert Cotterell: 'Maar ze kunnen niet in de dossiers kijken.'

Niels Hupkes: 'Zij vinden van wel. Daarover loopt nu een zaak bij de tuchtrechter.'

Goede advocaat

Niels Hupkes: 'In de verordening staat dat je een goede administratie moet voeren, dat je adequaat verzekerd moet zijn, dat je moet weten wie je cliënten zijn en dat je moet voorkomen dat je betrokken raakt bij criminele handelingen...'

Herbert Cotterell: 'Zoals één van de afgevaardigden zei: er is nu opgeschreven wat een goede advocaat behoort te doen.'

(advertentie)

gratis proefmap?
0252-241300

Pletterij 11
2211 JT
Noordwijkerhout
kb@systeem mappen.nl
www.systeem mappen.nl

De Trias dossiermap
"DE NIEUWE MAP VOOR DE ADVOCATUUR"

6 cm

Prijzen vanaf
€ 49,50
p/100 stuks
excl. BTW

- 12 KLEUREN
- ELASTIEK
- ONVERSLIJTBAAR

Wybe Taekema: Haagse bluf, Amsterdamse rebellie en Friese stugheid 'Ik zie mezelf als een Ordemannetje'

Na zes jaar vertrok Wybe Taekema (1939) afgelopen maand uit het College van Afgevaardigden, omdat hij deze maand zeventig wordt.

.....
Olga van Ditzhuyzen
 journalist
 .....

Opgegroeid in Den Haag en afgestudeerd aan de Amsterdamse Vrije Universiteit laat Taekema zich geen echte Hagenaar noemen, maar zeker ook geen Fries. 'Ik ben maar een halfbloedje', was zijn reactie tegen de president te Leeuwarden toen deze hem bij een kort geding uitbundig in het Fries begon toe te spreken. Zijn naam mag uitiem noordelijk zijn, Fries spreekt Taekema niet.

Confrères roemen Taekema's combinatie van Haagse bluf, Amsterdamse rebellie en Friese stugheid, dankzij zijn soms wat 'te lange haar' en 'recalcitrante, rebelse, zo niet provoachtige karakter'. Tekenend is ook zijn teleurstelling over de afschaffing van het koninklijke lintje dat een deken traditioneel kreeg toegekend: 'Ik was graag de eerste deken geweest om zo'n lintje te weigeren', aldus de republikein.

Op een andere onderscheiding is Taekema trots: zijn benoeming tot erelid van de Haagse Jonge Balie. Als deken onderhield hij nauwe contacten met het Jonge Balie-bestuur in Den Haag, dat hij ook weer tegenkwam op de traditionele openingszittingen van de balies in Vlaanderen, waar vele vriendschappen zijn gegroeid. 'Tot op de dag van vandaag geniet ik enorm van het contact met enthousiaste, jonge advocaten', zegt Taekema.

In overleg met de Jonge Balie hervormde Taekema de Haagse pleitwedstrijden: het aantal pleiters werd beperkt, deelname aan de pleitoefeningen is nu verplicht en voor de wedstrijden moet je worden uitgenodigd. Door dit systeem is de kwaliteit van de pleidooien sterk verbeterd.

Mensen die hem regelmatig horen,

Taekema in december in actie in Den Haag

kennen zijn grote retorische vermogens, en daarover beschikt hij blijkbaar al lang: in 1968 won de jonge Taekema zowel de Haagse als de landelijke pleitwedstrijden tijdens zijn beginjaren bij Blackstone, Rueb en Van Boeschoten. In 1973 werd Taekema partner bij de firma die in 1990 zou fuseren met De Brauw & Westbroek.

'Kennelijke flauwekul'

In zijn statige woning aan de Laan Copes van Cattenburch houdt Taekema sinds kort kantoor in de achterkamer. Hij vertelt dat zijn verkiezing tot deken in 2003 een beetje toeval was, nu hij als eerste deken geen lid was geweest van de Raad van Toezicht. Maar men dacht dat hij het wel aankon. De voortschrijdende commercialisering en anonimiteit van de advocatuur zaten hem in toenemende mate dwars en het dekenaat kwam net op tijd: 'Ik kreeg weer lol in het vak'.

Taekema ziet zichzelf verder wel als 'een Ordemannetje'. Zijn betrokkenheid met de beroepsvereniging kwam vooral

voort uit het destijds ontbreken van de landelijke Jonge Balie-congressen, die sinds de jaren zeventig immens populair zijn onder jonge advocaten. 'Wij gingen naar de landelijke Ordevergaderingen om daar mensen te ontmoeten', zegt Taekema, en dat is altijd zo gebleven.

In 1972 belandde Taekema op de jongerenplek in de Algemene Raad van de landelijke Orde. Hij kreeg de portefeuille rechtshulp en reisde het land door om het oprichten van bureaus voor rechtshulp te stimuleren – helemaal in de geest van die tijd, zonder veel bijval overigens van de deftige heren in het toenmalige establishment.

Na zijn dekenaat heeft hij de echte querulanten die met ellenlange, onbegrijpelijke verhalen bij hem aanklopten, niet gemist ('er zou een regel moeten komen om "kennelijke flauwekul" sneller af te kunnen doen'), noch de confrères die elkaar over en weer bleven beschuldigen van wanpraktijken.

Beleidskwesties blijven hem interesseren, bijvoorbeeld over de werking van de tuchtrechtspraak en de publicatie van tuchtrechtelijke maatregelen per advocaat.

Net zo kritisch sprak hij zich uit over het OM, in een speech tijdens de installatie van een aantal raadsheren en advocaten-generaal, toen het rapport van de commissie-Posthumus (over de Schiedamse Parkmoord, red.) net uit was. 'Dat is belangrijk genoeg om nu aan de orde te stellen', dacht Taekema – dat kwam hem niet op veel bijval te staan van de aanwezige feestgangers.

Een pensioen of lange vakantie stelt hij nog een tijdje uit. Hij blijft lesgeven bij de beroepsopleiding, rechter spelen bij de pleitoefeningen bij De Brauw en in het Moot Court van de Universiteit Tilburg, én optreden als voorzitter van 'Archipel en Willemspark' – de bewonersorganisatie van zijn eigen stadswijk, die grote conflicten met de gemeente heeft over de verkeersmaatregelen. 'Zulke clubs drijven op 65-plussers zoals ik', grijnst Taekema: heerlijk, ouderwets vechten tegen de bierkaai.

MET CIB

KOMT U VOLLEDIG TOT UW RECHT

CIB Centraal InkoopBureau BV

Postbus 330

2700 AH Zoetermeer

Telefoon (079) 36 38 440

Fax (079) 36 15 144

advocaten@cib.nl

CIB, uw partner voor gewaarmerkt papier, maar ook voor al uw luxe schrijf- en lederwaren, archiefmaterialen zoals gekleurde hangmappen, kantoorartikelen, computer- en printsupplies en facilitaire producten. Bestel op www.advocaten.cib.nl onze CIB catalogus.

CIB. Dé kantoorespecialist voor advocaten.

www.advocaten.cib.nl

College van afgevaardigden 25 maart 2009

Krasse duidelijkheid nipt verworpen

De collegevergadering werd in maart (weer) gedomineerd door één onderwerp: de vrijstellingen van de beroepsopleiding voor de Law Firm School en de Brauwerij. Een motie die per se duidelijkheid wilde scheppen in de al jaren slepende discussie werd met twee stemmen verschil verworpen.

.....
Linus Hesselink
 eindredacteur
 .....

De bijeenkomst begon voortvarend: de Verordening op de administratie en de financiële integriteit werd aangenomen, die de boekhoudverordening samenvoegt met de verordening beroepsaansprakelijkheid, de verordening praktijkuitoefening en de Bruyninckx-richtlijnen. De verordening treedt op 1 juli a.s. in werking. De naam werd op het laatste moment nog per stemming veranderd. Aan 'verordening op de administratie en financiën' werd besloten tot opname van werd 'financiële integriteit' toegevoegd. Veel bepalingen gaan immers daarover en deze mooie term is misschien 'ook voor politieke doeleinden wel handig', aldus een collegelid.

'Uw Orde is de onze niet'

Maar daarna zakte het besluitvormingstempo. In december was voor de zoveelste keer gebleken dat het college grote moeite heeft met het beleid van de Algemene Raad om stagiairs bij de Law Firm School van de 'Zuidaskantoren' en bij 'de Brauwerij' bij voorbaat vrijstelling te verlenen van delen van de beroepsopleiding, waaraan de Orde overigens in

totaal 40% van haar uitgaven spendeert. Waarnemend deken Lotje van den Puttelaar kwam met enkele niet bijzonder concrete toezeggingen die de gemoederen moesten sussen. Een meer gecompliceerde beroepsopleiding met huiswerkopdrachten zou worden ontwikkeld, en boven op deze basisopleiding waaraan alle stagiairs weer zouden deelnemen, zouden de grote kantoren in hun opleidingen mogen doen wat ze willen.

Het was het college allemaal te vaag, en bovendien voelden veel leden zich door deze toezeggingen overvallen. Ze werden namelijk nog niet genoemd in de uitgebreide notitie die het college vlak voor de vergadering was toegezonden. Ook de relativerende interventie van Van Alkemade (Den Bosch), dat de diversiteit van dertig jaar geleden – 'toen hoorde je bijvoorbeeld "Uw Orde is de onze niet"' – ook niet tot splitsing van de balie had geleid, haalde de kou niet uit de lucht.

Knal

De Haagse deken Lineke Bruins wilde duidelijkheid, en de urgentie scheppen van een termijn. Daarom diende ze een motie in die de AR dwong geen vrijstellingen meer te verlenen 'voor onderwijs dat nog gevolgd moet worden'.

Het college leek de motie enthousiast te begroeten, maar de AR betreurde de 'verscherpte verhoudingen' en wees op de dreiging van juridische procedures. Deken Willem Bekkers zei 'bitter teleurgesteld' te zijn over de motie en meldde dat de Algemene Raad nog zou bezien of de motie als die onverhoopt aangenomen zou worden 'rechtmatig kan worden uitgevoerd'. Na de lunch bleken bij de hoofdelijke stemming 44 leden tegen en 42 leden voor de motie te zijn.

Door de knal van deze confrontatie werd de eerder gedane suggestie even vergeten om net als bij de voorbereiding op de aangenomen verordening ook hier een 'breed samengestelde' commissie te benoemen.

'Niet iedereen'

Daarna deed niemand meer moeilijk. Een korte concept-verordening op de vakbekwaamheid ('Slechts een explicitering van de vakbekwaamheidseisen voor de buitenwacht', aldus AR-lid Diana de Wolff) kreeg de handen niet op elkaar, maar werd ook niet tegengehouden. Collegelid Taekema (Den Haag): 'Je hoeft dus alleen maar te zeggen dat je die en die advocaat niet vakbekwaam vindt, en dan kan die dus eenvoudig worden geschrapt? Heel goed. De balie is ook veel te groot. Als die kleiner wordt, verdienen we ook wat meer.'

Bij de behandeling van de begroting bleken de personeelskosten van het landelijk Bureau het afgelopen jaar sterk te zijn gegroeid, door de

nodige ziektes (AR-lid Johan Kleyn: 'Alsof er op Bureau een virus heerst') en aangetrokken vervangers. AR-lid Johan Kleyn – 'Ik ben de penningmeester' – zei dat men erover dacht om het aantal inkomenscategorieën die de hoogte van de contributie bepalen te verkleinen. Het stelsel is ingewikkeld en bij controle blijkt 'niet iedereen' de juiste opgave te doen. Ook meldde Kleyn dat de Verordening op de beroepspraktijk misschien moest worden gemoderniseerd, want 'het is misschien niet meer van deze tijd' dat in het bestuur van een advocatenkantoor geen niet-advocaten mogen zitten. 'Veel grote kantoren overtreden deze regel, voor functies als HRM, Financiën en pr, terwijl dat de vakbekwaamheid van het kantoor juist kan vergoten.'

'Hoor mezelf graag praten'

Aan het eind van de vergadering meldde het altijd aanstekelijk sprekende collegelid en ex-Haags deken Wybe Taekema dat hij die morgen in de trein had ontdekt dat dit zijn laatste collegevergadering zou worden, omdat hij in april 70 jaar wordt. Art. 24 lid 1 Advocatenwet zegt dat collegeliden aftreden in de maand na hun zeventigste. Hij kreeg een lang aanhoudend applaus, nadat hij nog eens opmerkte: 'Ik heb zes jaar met veel plezier deel uitgemaakt van dit college, omdat ik behoor tot diegenen die zichzelf graag horen praten – en daar krijg je in dit gezelschap alle gelegenheid voor!'

Recensie

Advocaat zijdelings betrokken bij misdaad

Charlotte Helmer
bureauredacteur

Thea Moear, Vieze Peter, John Mieremet, Willem Holleeder: deze grote jongens ontbreken natuurlijk niet in het ondertussen al dik één jaar jonge *Koud bloed*. Het 'True crime magazine' leest lekker weg, het is een goed gevuld blad met boeiende verhalen. De misdaadverhalen zijn gedetailleerd, soms wat lang maar altijd prettig leesbaar. Vooral misdaadverslaggevers leveren hun bijdrage aan dit magazine. Vorig jaar zijn er drie nummers verschenen en dit jaar staan er vier op stapel. Op het eerste nummer van dit jaar (maart) prijkt Holleeder op

de voorkant. De redactie is uiterst tevreden dat een vorig nummer in zijn rechtszaak als bewijs is ingebracht.

De verhalen zijn vaak bekend of doen in ieder geval een belletje rinkelen: 'De Deventer Moordzaak', 'Maja Bradaric', 'De Haagse metselmoorden', 'De geliquideerde Thomas van der Bijl'. De invalshoeken verschillen, soms is het een beschrijving van een zaak, soms komt de familie van een slachtoffer aan bod en dan weer gaat het enkel om het bewijs in een zaak. Verhalen uit het buitenland ontbreken niet, zoals de tot de verbeelding sprekende brieven met de dodelijke miltvuurbacterie in de VS. Dat misdaad tijdloos is, blijkt uit de verhalen van moorden of andersoortige

Uitgeverij: Nieuw Amsterdam
€ 9,95 paperback, kwartaalschrift

misdaden uit het verleden, geïllustreerd met oude foto's, waarbij het goed uitkomt dat in het blad kleur ontbreekt. Steeds terugkerende rubrieken gaan over misdaad

en taal, film, muziek, plaats delict en niet te vergeten *het voorwerp*, met als hoogtepunt de vingers van een slachtoffer in een potje (nummer 1).

Maar helaas, de advocaat komt in dit magazine weinig aan bod. Slechts zelden gaat het over de gevoerde procedure of het gebruikte bewijs, en dan wordt een advocaat genoemd of mag hij, of zij, iets zeggen. Voor roem en strategisch optreden is de strafpleiter op het infotainment van de andere media aangewezen. Bij *Koud Bloed* draait het om het verhaal van de misdaad, en daar blijkt de advocaat maar zijdelings bij betrokken.

agenda

KUNST & RECHT, 'EEN AMSTERDAMS MEESTERWERK'

Op 15, 16 en 17 april vindt in Amsterdam het evenement Justitia 2009 plaats met als thema *Kunst & Recht, een Amsterdams meesterwerk*. De waardering van kunst is aan verschillende invloeden onderhevig. Mede daarom geniet kunst op mondiaal en nationaal niveau grote belangstelling. Verschillende onderdelen met betrekking tot kunst zijn vanuit een juridische

invalshoek zeer interessant. Daarom wordt er tijdens het seminar van Justitia 2009 een aantal juridische problemen behandeld aan de hand van het thema: Kunst & Recht, een Amsterdams meesterwerk. Op het programma staan onder andere: de openingsborrel (15 april), pleitwedstrijden (16 april), een seminar (17 april) en de afsluitende feestavond met cabaret, band en dj's. Voor meer informatie zie: www.stichting-justitia.nl.

GEVANGENPOORTLEZINGEN

Op zondag 19 april houdt Rens Rozekrans, forensisch accountant bij KPMG Forensisch & Integrity, de vijfde en laatste lezing van de reeks Gevangenoortlezingen: 'Van fraudeur tot crimineel'. De bijeenkomsten worden gehouden in het Haags Historisch Museum aan de Korte Vijverberg 7 om 12.15 uur, kosten zijn 10 euro. Men kan zich voor de lezing aanmelden bij het Haags His-

torisch Museum, Korte Vijverberg 7, telefoon 070-36 46 940, info@haagshistorischmuseum.nl.

ICC-aanklager Moreno Ocampo op Filmfestival Amnesty International

'De zaken die wij aanbrengen moeten de komende twee eeuwen standhouden'

.....
Tatiana Scheltema
 journalist
 .....

'Internationaal strafrecht is als een pasgeboren baby: het kan nog niks alleen. Het heeft hulp nodig, het heeft oefening en ervaring nodig. Het moet worden gevoed,' zei Benjamin Ferencz, voormalig aanklager bij de Neurembergse processen, vorig jaar op een Chautauqua-bijeenkomst in de VS, gezeten naast Henry Kissinger.

De toekenning van de Erasmusprijs op 13 februari aan Ferencz is in Nederland opvallend onopgemerkt gebleven. Een leven lang strijdt hij al voor een effectief internationaal strafrecht. Het Statuut van Rome uit 1998, waarin 108 staten besloten tot de oprichting van het Internationaal Strafhof, was een mijlpaal, en de installatie van het Internationaal Gerechtshof in Den Haag op 11 maart 2003 – zijn 83ste verjaardag – een mooie dag. Maar erg solide is het allemaal nog niet. Ferencz treedt op in *The Reckoning*, een documentaire van de Amerikaanse regisseur Pamela Yates over het Internationaal Strafhof (ICC), die op 3 maart haar première beleefde tijdens het Movies That Matter Festival van Amnesty International

Still uit de documentaire *The Reckoning*.

Foto's: Skylight Pictures

in Den Haag. De film volgt hoofdaanklager Luis Moreno Ocampo en zijn assistenten, die het gerechtshof van de grond af moeten opbouwen. Want behalve een budget van ruim 66 miljoen euro [in 2005], en een tijdelijke huisvesting in de futuristische Arc in Den Haag, is er nog niks. Alleen een ruim vijftig jaar oud idee.

'The dreamers will be the drivers,' zegt Moreno Ocampo (56). Hij maakte eerder naam als assistent-aanklager tijdens het proces tegen de Argentijnse junta eind jaren tachtig. Maar waar te beginnen? De hoofdaanklager is zich welbewust van het belang geen lichtzinnige zaken te beginnen die de geloof-

waardigheid van het ICC in gevaar zullen brengen. 'De zaken die wij aanbrengen moeten de komende twee eeuwen standhouden. Met de eerste zaken die we opbouwen moeten we dus consensus kweken.'

Zenuwachtig

Een ogenschijnlijk eenvoudige zaak is die tegen Thomas Lubanga, de Oost-Congolese leider van het rebellenleger UPC die wordt beschuldigd van het ronselen van kindsoldaten. De Congolese regering leverde hem in 2006 uit aan het ICC. De zaak lijkt vrij eenvoudig: er is bewijs, er zijn getuigen, en het ronselen van kindsoldaten is een wereldwijd erkend oorlogs-

misdrijf.

Tijdens de eerste zitting gaat het al bijna mis. De advocaten van Lubanga eisen inzage in de vertrouwelijke stukken die Moreno Ocampo kreeg van VN-medewerkers. Zonder inzage geen eerlijk proces, claimen ze. Het hof dreigt de militieleider al vrij te laten, als er een werkbaar alternatief wordt gevonden: alleen de rechters mogen de vertrouwelijke informatie inzien (maar geen aantekeningen maken), om te beoordelen of ontlastend bewijs wordt achtergehouden. Op die manier wordt de vertrouwelijkheidsovereenkomst met de VN-medewerkers niet geschonden. Ocampo mag het proces voortzetten.

Maar nu de trein op de rails staat beginnen mogelijke kandidaten voor vervolging toch zenuwachtig te worden. Joseph Kony bijvoorbeeld, de Oegandese LRA-leider die met behulp van duizenden kindsoldaten een grimmige strijd om grondstoffen uitvocht met de zittende regering. De zaak krijgt een politieke lading als blijkt dat de Oegandese regering in het diepste geheim met Kony onderhandelt over vrede. Die wil wel, maar op één voorwaarde: dat het arrestatiebevel van het ICC wordt ingetrokken.

Paal en perk stellen

Die eis voedt de argumenten van 'realisten' dat het ICC, alle nobele bedoelingen ten spijt, de vrede juist in de weg

staat. Het feit dat de eerste zes zaken allemaal in Afrika spelen, is bovendien koren op de molen van degenen die het hof betichten van politieke motieven. Volgens hen is het hof een neo-koloniale instelling, bedoeld om de westerse suprematie te ondersteunen.

In de zomer van 2008 vaardigt Moreno Ocampo tijdens een persconferentie zijn meest spectaculaire arrestatiebevel tot nog toe uit: hij zal Omar al-Bashir, president van Soedan, vervolgen voor aanzetten tot moord, verkrachting, en genocide. Al-Bashir legt de aanklacht naast zich neer, en weet zelfs de Unie van Afrikaanse landen te bewegen zich niet aan het arrestatiebevel te branden.

Daarmee lijkt het Hof toch tegen wil en dank de politieke arena ingesleurd te worden. Maar verwijzing daarnaar wimpelt Moreno Ocampo stelselmatig af, in een kort vraaggesprek na vertoning van de film. 'Onze taak is om misdaden te onderzoeken. Een politiek leider mag geen misdaden begaan tegen zijn volk. Het is mijn rol om daar paal en perk aan te stellen. Dáár gaat het om. Al het andere is propaganda.'

Was het niet verstandiger geweest om de vervolging van Al-Bashir met wat minder toeters en bellen aan te kondigen? Moreno Ocampo: 'Dat is maar zeer de vraag. Het Hof heeft geen *law enforcement agency* dat de arrestatiebevelen uitvoert. Voor de

uitlevering zijn we afhankelijk van de politie of het leger van de aangesloten landen,' zegt Moreno Ocampo. 'Als het gaat om de premier van het land, ligt het wat ingewikkelder – misschien moet het parlement beslissen over de uitlevering. Dat maakt de operatie niet anders, alleen groter. Bedenk wel: het ICC is een permanent hof. Of het twee, of twintig jaar duurt, maakt niet uit. Wij hebben de tijd, alleen: de slachtoffers in Darfur niet.'

.....
Moreno Ocampo: 'Of het twee, of twintig jaar duurt, maakt niet uit. Wij hebben de tijd, alleen: de slachtoffers in Darfur niet'
.....

Van de deken

Shall we get rid of lawyers?

Ooit heeft een advocaat in Washington een claim ingediend van 54 miljoen dollar tegen een stomerij die een, kennelijk favoriete, broek van betreffende advocaat was kwijtgeraakt. Het geval werd destijds uitgebreid besproken in Amerikaanse kranten. De rechtszaak sleepte twee jaar voort en kostte de Koreaanse immigranten die eigenaar waren van de stomerij zo'n 100.000 dollar aan 'legal fees'. Zij moesten hun stomerij sluiten. Ik ontleen deze beschrijving aan een recent essay van Anthony Lewis in de 'New York Review of Books' met de titel 'Shall we get rid of lawyers?' Het bevat een recensie van het boek van Philip K. Howard 'Life without lawyers: liberating Americans from too much law'. Howard houdt zich al lang met het onderwerp bezig. Zijn eerdere boeken heetten 'The death of common sense: how law is suffocating America' (1995) en 'The collapse of the common good: how America's lawsuit culture undermines our freedom' (2002).

Natuurlijk kunnen we Howard en Lewis lezen als beschrijving van 'Amerikaanse toestanden' die 'hier' niet voorkomen. We kunnen kritiek op de advocatuur terzijde leggen door te benadrukken hoe belangrijk het is het publiek voor te lichten over waar een advocaat voor staat maar misschien weet het publiek dat onderhand wel. Het is onze taak is cliënten te beschermen tegen de risico's en de ellende die procedures met zich mee kunnen brengen.

Willem Bekkers

Jan Leyten wees er in het NJB enkele jaren geleden al op dat de advocatuur zich ervoor moet hoeden juridische advisering te zien als het verrichten van 'juridische klusjes'. De advocatuur moet zich in haar advisering ontwikkelen van een 'ad causam' oriëntatie naar een gerichtheid op mensen en hun contexten, meer 'ad personam' en 'ad relationem'. Recent probeert Richard Verkijk deze verschuiving in een nieuwe Gedragsregel te vervatten: '(1) De advocaat dient zijn cliënt te adviseren over de voordelen en de nadelen van een mogelijk proces opdat

de cliënt een verantwoorde beslissing kan nemen over al dan niet procederen. (2) Bij het procesadvies betreft de advocaat kosten, kanssen, risico's en feitelijke en juridische onzekerheden van een gerechtelijke procedure, naast eventuele alternatieven voor procederen, zoals schikkingsonderhandelingen en mediation of andere vormen van geschilbeslechting. (3) Voor zover deze voor zijn cliënt van belang zijn, zal de advocaat behalve juridische ook morele, economische en eventueel andere overwegingen betrekken bij het advies. (4) Een mondeling gegeven advies wordt zo mogelijk op schrift gesteld, bij voorkeur zo tijdig dat de cliënt om nadere uitleg kan vragen of om een second opinion kan verzoeken.'

Ik ben benieuwd naar uw opvattingen. Op 26 mei zullen we vanaf 14.30 uur in De Bazel in Amsterdam uitvoerig de gelegenheid hebben erover van gedachten te wisselen.

Reageren: vandedeken@advocatenorde.nl

colofon

89e jaargang –
17 april 2009 – nr. 5
Verschijnt elke drie weken.

Het **Advocatenblad** is het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten en wordt uitgegeven door Reed Business bv. De inhoud wordt samengesteld door de van de Orde onafhankelijke redactie, behalve de rubrieken van de Orde en Disciplinaire beslissingen.

Redactie
mr. L. Bakers
mr. K.A. Boshouwers
mr. A. Groenewoud
dr. L. Hesselink
mr. M.R. Maathuis
mr. R. Malewicz
mr. W.J.B. van Nielen
mr. C.C. Oberman
mr. G.J. van Oosten
mr. L.H. Rammeloo
mr. P.H.E. Voûte

Redactionele bijdragen
Artikelen, met een maximum van 2000 woorden, zijn van harte welkom. Ze kunnen worden gemaild naar: linus.hesselink@reedbusiness.nl, of per post naar Reed Business, t.a.v. L. Hesselink, Postbus 152, 1000 AD Amsterdam. **Informatie:** Linus Hesselink, 020-5159389, fax 020-5159142.

Opleidingspunten verdienen

Het schrijven van 500 woorden 'rechtsliteratuur' levert 1 opleidingspunt op (art. 1 onder f.-3 Verordening op de Permanente Opleiding).

Uitgever
mr. Robert Sanders

Eindredactie
Linus Hesselink

Bureauredactie
Charlotte Helmer

Orderedacteur
Tatiana Scheltema

Art-direction
PatK, Patrick Keeler

Vormgeving
Dimdim, Dmitry de Bruin

Illustratie
Floris Tilanus

Correctie
Sandra Braakmann
Carlijn Urlings

Druk
Drukkerij Groen bv, Leiden

Digitaal archief Advocatenblad sinds 1996
www.advocatenorde.nl, voor houders van het (gratis) Ballienetcertificaat

Juridische vacatures
www.jbb.nl

Orde van de dag
Gratis abonneren op de wekelijkse nieuwsbrief voor advocaten? Stuur een e-mail naar enova@reedbusiness.nl met als onderwerp Inschrijven Orde van de dag.

Advertenties
Brouwer's Direct Marketing bv
Steekterweg 80 G, 2407 BH Alphen a/d Rijn
tel. 0172-234460,
fax 0172-233017
e-mail: bdmbv@euronet.nl
Advertentietarieven op aanvraag.
Inzendtermijn:
afl. 6: 24 april 2009
afl. 7: 15 mei 2009

Abonnementen
Alle advocaten, leden van de Nederlandse Orde van Advocaten, ontvangen het blad gratis. Adreswijzigingen: Nederlandse Orde van Advocaten, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag, tel. 070-3353535, fax 070-3353531.

Niet-leden betalen
€ 202 per jaarabonnement (incl. btw en verzendkosten) en voor de jaarband € 19,50. Studenten 50% korting.

Abonnementen kunnen op elk gewenst tijdstip ingaan. Opgave via www.reedbusiness.nl of bij onze Klantenservice. Abonnementen lopen automatisch door, tenzij uiterlijk 30 dagen voor de vervaldatum bij onze Klantenservice wordt opgezegd. Dit kan schriftelijk, telefonisch of per e-mail.

Klantenservice
Postbus 4, 7000 BA Doetinchem
Telefoon: 0314-358358
Fax: 0314-349048
e-mail: klantenservice@reedbusiness.nl

Reed Business bv, waarvan Elsevier Juridisch onderdeel is, legt uw klantgegevens vast voor de uitvoering van de (abonnement) overeenkomst, of wanneer u in het kader van dienstverlening contact heeft met Reed Business bv. De gegevens worden tevens gebruikt om u te informeren over producten en diensten van Reed Business bv en zorgvuldig geselecteerde derden. De gegevens kunnen daarnaast aan zorgvuldig geselecteerde derden ter

beschikking worden gesteld voor het verstrekken van informatie of aanbiddingen. Ook als u dat niet expliciet heeft aangegeven kunt u per e-mail over gelijksoortige producten en diensten van Reed Business bv worden geïnformeerd, tenzij u daartegen bezwaar maakt.

Als u geen prijs stelt op informatie of aanbiddingen per mail of per post dan kunt u dit doorgeven aan Reed Business bv, t.a.v. Adresregistratie, Postbus 808, 7000 AV Doetinchem, of aangeven bij adresregistratie@reedbusiness.nl. Voor meer informatie verwijzen wij u naar het Privacy-statement op www.reedbusiness.nl/privacy

ISSN 0165-1331

Nederlandse
uitgeversverbond
Groep uitgevers voor
vak en wetenschap

Kroniek insolventie- recht

kroniek
2008

.....
Inhoud

Bestuurdersaansprakelijkheid

Faillissementstekort ex art. 2:248 BW

Reikwijdte art. 2:11 BW

Weerleggen bewijsvermoeden art.
2:248 BW

Boedelomvang

Onverschuldigde betaling

Surseance; rente

Internationale aspecten

Paritas creditorum

Faillissementspauliana

Pandrecht

Eigendomsvoorbehoud

Curator

Toegang tot elke plaats, art. 93a Fw

Aantasting eer en goede naam

Bevoegdheid curator tot opvorderen
inhoud computer derde

Milieuverontreiniging

Pluraliteit van schuldeisers

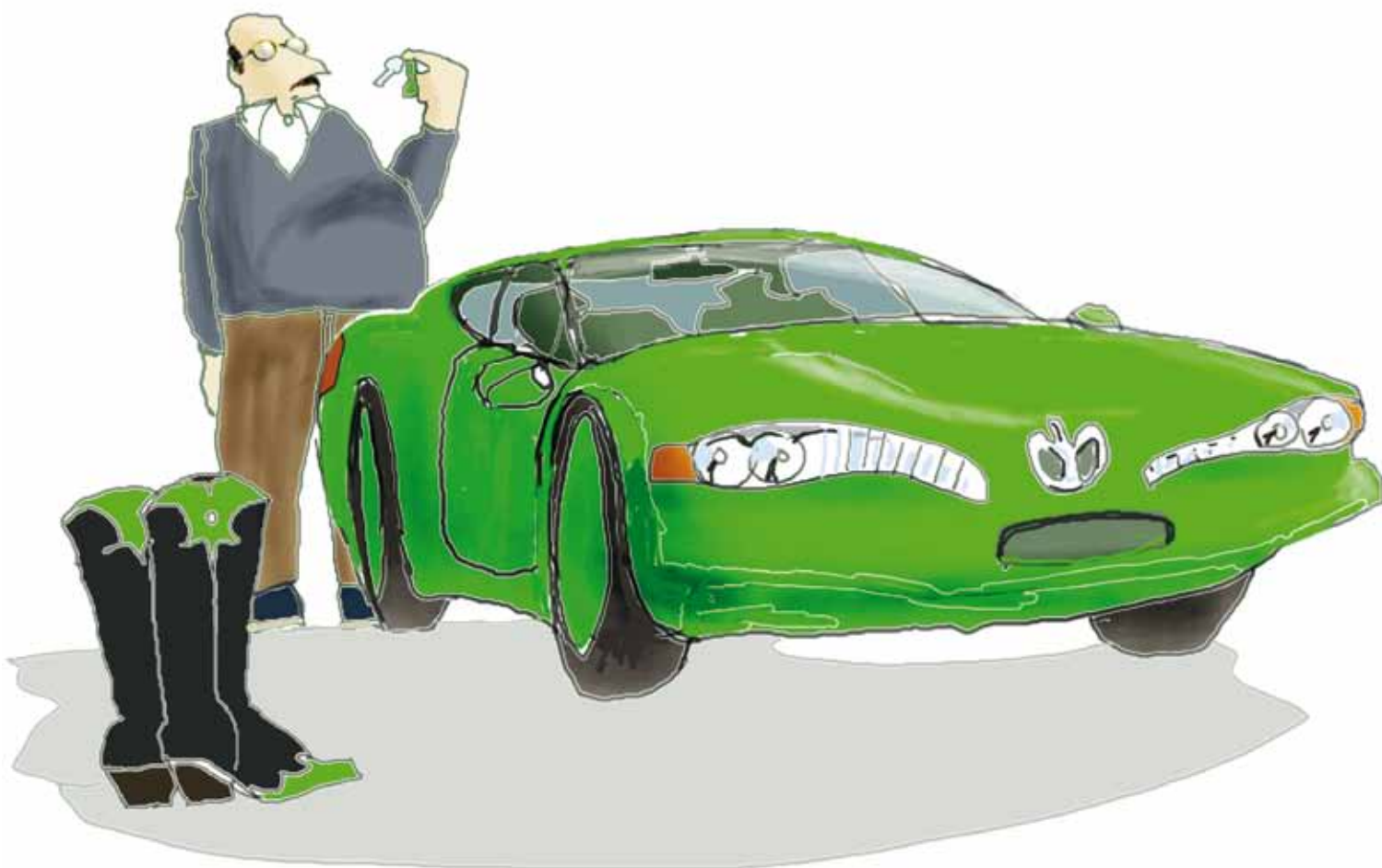
Non-concurrentiebeding

Bodemvoorrecht

Beroep op rc, artt. 67 en 69 Fw

De laatste Kroniek insolventierecht in dit blad dateert uit 2006, reden waarom onderstaande kroniek de periode 2007 en 2008 beslaat. Behandeld worden de meest in het oog springende arresten van de Hoge Raad en voor de praktijk relevante lagere uitspraken. Waar nodig worden de uitspraken in het kader van eerdere arresten van de Hoge Raad geplaatst en worden commentaren bij de uitspraken aangehaald.

.....
Ilan Spinath, Ester Opperdijk, Carin Schreuder en Chris de Jager,¹ en Willem van Nielen,²
redactielid

Bestuurders- aansprakelijkheid

.....
Faillissementstekort ex art. 2:248 BW

Met betrekking tot het bedrag van het tekort waarvoor een bestuurder op grond van art. 2:248 BW aansprakelijk kan worden gesteld, stelt de memorie van toelichting bij art. 2:248 BW het volgende: 'De curator behoeft voorts alleen aan te tonen hoe groot het tekort is. Van hem wordt niet het vaak niet

eenvoudig bewijs van de omvang van de door de tekortkoming ontstane schade verlangd.' Volgens de Hoge Raad vallen onder het tekort ook de door de curator gemaakte faillissementskosten.³

In *Ortelee q.q./Panday*⁴ komt de vraag naar voren of het tekort moet worden verminderd indien de rechter van oordeel is dat de curator bij de vereffening van het faillissement nodeloos kosten heeft gemaakt, kosten onvoldoende heeft verantwoord of baten heeft laten lopen.

.....
¹ Ilan Spinath en Ester Opperdijk zijn werkzaam bij Loyens & Loeff NV, Carin Schreuder is werkzaam bij Van Riet en Associees en Chris de Jager is werkzaam bij Baker & McKenzie.
² Willem van Nielen is werkzaam bij Van Diepen Van der Kroef.

.....
³ HR 10 september 1996, NJ 1994/272.
⁴ HR 20 juni 2008, JOR 2008/245 en NJ 2008/356.

De Hoge Raad beantwoordt deze vraag ontkennend. Het tekort waarvoor de bestuurder aansprakelijk is, moet worden begroot op het bedrag van de schulden voor zover die niet door vereffening van de overige baten kunnen worden voldaan. Die begroting behoort te worden gebaseerd op de te verwachten (slot)uitdelingslijst aan de hand waarvan immers de omvang kan worden bepaald van de geldsom die naast het overige boedelactief nodig is voor volledige voldoening van de schuldeisers. De wijze waarop een faillissement door de curator is afgewikkeld, kan wel bijdragen tot matiging van het bedrag waarvoor de bestuurder aansprakelijk wordt gesteld.

Reikwijdte art. 2:11 BW

Op grond van art. 2:11 BW rust de aansprakelijkheid van een rechtspersoon als bestuurder van een andere rechtspersoon op eenieder die ten tijde van het ontstaan van die aansprakelijkheid van de rechtspersoon daarvan bestuurder is. De Hoge Raad overwoog in het Montedison-arrest⁵ dat 'een verdere uitbreiding van de aansprakelijkheid tot degene die het beleid van de aansprakelijke rechtspersoon heeft bepaald of mede heeft bepaald, in art. 2:11 BW niet is gegeven'. Naar aanleiding van het Montedison-arrest is er onduidelijkheid ontstaan over de positie van de feitelijk beleidsbepaler.

In Lammers/Aerts q.q.⁶ wordt, onder verwijzing naar het Montedison-arrest, gesteld dat indien een rechtspersoon op grond van art. 2:248 lid 7 BW (feitelijk beleidsbepaler) aansprakelijk is voor het tekort, de formele bestuurder van de aansprakelijke rechtspersoon niet aansprakelijk kan worden gesteld op grond van art. 2:11 BW. De Hoge Raad wijst deze stelling af en legt uit dat zij in het Montedison-arrest slechts heeft geoordeeld dat op grond van art. 2:11 BW alleen de formele bestuurder en niet de feitelijk beleidsbepaler van een aansprakelijke rechtspersoon aansprakelijk kan worden gesteld. Daarbij maakt het volgens de Hoge Raad geen verschil of de aansprakelijke rechtspersoon formeel bestuurder dan wel feitelijk beleidsbepaler is van de failliete vennootschap. Dus ook een formele bestuurder van een ex

5 HR 28 april 2000, JOR 2000/128 en NJ 2000/411.
6 HR 14 maart 2008, JOR 2008/152 en NJ 2008/466.

art. 2:248 lid 7 BW aansprakelijke rechtspersoon (als feitelijke beleidsbepaler) kan op grond van art. 2:11 BW aansprakelijk worden gesteld.

Weerleggen bewijsvermoeden art. 2:248 BW

Art. 2:248 lid 2 BW bepaalt dat indien het bestuur niet heeft voldaan aan zijn boekhoud- en/of publicatieplicht, het zijn taak onbehoorlijk heeft vervuld. De kennelijk onbehoorlijke taakvervulling wordt vermoed een belangrijke oorzaak van het faillissement te zijn. Een redelijke uitleg van art. 2:248 lid 2 BW brengt mee dat voor het ontzenuwen van het daarin neergelegde vermoeden volstaat dat de aangesproken bestuurder aannemelijk maakt dat andere feiten of omstandigheden dan zijn onbehoorlijk bestuur een belangrijke oorzaak van het faillissement zijn geweest.⁷ Indien de curator de bestuurder vervolgens verwijt dat hij heeft nagelaten het intreden van de andere oorzaak te voorkomen, dan zal de bestuurder (tevens) feiten en omstandigheden moeten stellen waaruit blijkt dat dit nalaten geen onbehoorlijke taakvervulling oplevert.⁸

Boedelomvang

De Ontvanger heeft ten laste van de latere failliet beslag gelegd op twee motorjachten (registergoederen). De executieverkoop van de motorjachten was op de dag van faillietverklaring nog niet voltooid en nam op grond van art. 33 Fw dadelijk een einde. Daarmee verloor de Ontvanger de, uit zijn hoedanigheid van executant voortvloeiende, beschikingsbevoegdheid met betrekking tot de motorjachten.⁹

Steneker stelt in zijn annotatie¹⁰ de vraag of een koper in het geval van een executoriale verkoop door een beslaglegger beschermd zou moeten worden door art. 7:3 BW (*Vormerkung*) tegen het faillissement van de beslagene. Hij vindt dat verdedigbaar. De koper heeft bij executoriale verkoop door een beslaglegger

7 HR 20 oktober 2006, JOR 2006/288 en NJ 2007/2.
8 HR 30 november 2007, JOR 2008/29 en NJ 2008/91.
9 HR 25 januari 2008, JOR 2008/84 en NJ 2008/66.
10 Annotatie Steneker bij HR 25 januari 2008, JOR 2008/84.

immers geen last van het faillissement van de verkoper (de beslaglegger), maar wel van het faillissement van de eigenaar van het verkochte (de beslagene). Het is volgens Steneker echter wel de vraag of bescherming tegen het faillissement van de beslagene nu al mogelijk is op grond van een extensieve interpretatie van art. 7:3 lid 3 aanhef en onder g BW, of dat hiervoor de tekst van het artikel aangepast zou moeten worden.

Onverschuldigde betaling

Wordt tijdens een faillissement onverschuldigd betaald aan de boedel, dan leidt dit in beginsel tot een concurrente boedelvordering die als zodanig moet worden afgewikkeld.¹¹ In *Ontvanger/Hamm q.q.*¹² heeft de Hoge Raad echter bepaald dat indien (i) de onverschuldigde betaling het gevolg is van een 'onmiskensbare vergissing' en (ii) er geen rechtsverhouding bestaat of heeft bestaan die aanleiding tot die betaling gaf, het onverschuldigd betaalde bedrag onverwijld en buiten de afwikkeling van het faillissement om dient te worden terugbetaald.

In *Van der Werff q.q./BLG Hypotheekbank N.V.*¹³ bestendigt de Hoge Raad deze doctrine ondanks het betoog dat *Ontvanger/Hamm q.q.* in de praktijk tot grote interpretatieproblemen en procedures leidt en een vlotte en efficiënte afwikkeling van faillissementen verhindert. De Hoge Raad voegt in deze uitspraak enkele nadere gezichtspunten toe.

Uitgangspunt voor de in *Ontvanger/Hamm q.q.* aangenomen terugbetalingsverplichting is, dat de betaling onverschuldigd, dus zonder rechtsgrond, is geschied. De Hoge Raad heeft de terugbetalingsverplichting van de curator echter niet aangenomen voor elke na de faillietverklaring verrichte betaling aan de boedel zonder rechtsgrond. Uitgesloten is bijvoorbeeld het geval waarin een betaling achteraf onverschuldigd bleek te zijn als gevolg van het met

11 HR 28 september 1990, NJ 1991/305.
12 HR 5 september 1997, NJ 1998/437.
13 HR 8 juni 2007, JOR 2007/221 en NJ 2007/419.

terugwerkende kracht tot een vóór de faillietverklaring gelegen tijdstip vervallen van de rechtsgrond voor die betaling. De curator dient het onverschuldigd betaalde bedrag slechts terug te betalen indien geen rechtsverhouding bestaat of heeft bestaan die de betaler, de gefailleerde of de curator aanleiding kon geven te veronderstellen dat er wel een rechtsgrond aanwezig was voor de betaling in kwestie. Dan is volgens de Hoge Raad immers duidelijk dat (i) de betaling bij gebreke van enige rechtsverhouding noch voor de gefailleerde noch voor de curator bestemd was, dan wel (ii) de

rechtsverhouding die tussen de betaler en de gefailleerde wel bestaat of heeft bestaan voor de betaling in kwestie geen rechtsgrond kon opleveren. Dit laatste zal zich bijvoorbeeld voordoen wanneer zonder meer duidelijk is dat de betaling slechts betrekking kan hebben op een reeds door een eerdere betaling tenietgegane schuld of wanneer het betaalde bedrag op een verschrijving of vergissing berust.

De rechtvaardigheid van de beslissing in *Ontvanger/Hamm* q.q. wordt regelmatig in twijfel getrokken. In zijn noot bij *Ontvanger/Hamm* q.q. betoogt Ste-

neker dat het geluk met de dommen is: 'Degene die tijdens faillissement onverschuldigd betaalt, krijgt zijn geld alleen terug als de betaling het gevolg is van zijn eigen stomiteit: hij betaalt te veel of hij betaalt aan de verkeerde partij. Degene die op het moment van betaling niet kon weten dat zijn betaling onverschuldigd was (omdat de rechtsgrond voor betaling pas naderhand wordt vernietigd) of die wel wist of meende dat de betaling onverschuldigde zou zijn, maar gedwongen werd tot betaling, ziet zijn vordering tijdens faillissement behandeld als een concurrente boedelschuld.'¹⁴

Surseance; rente

In 2006 oordeelde de Rechtbank Amsterdam dat in het geval dat een faillissement wordt voorafgegaan door een surseance van betaling, de rechtsposities van de bij de boedel betrokken schuldeisers vanaf de surseancedatum jegens elkaar vastliggen. Als gevolg daarvan dient volgens de Rechtbank Amsterdam de tijdens de surseance opgekomen rente in een daarop volgend faillissement niet voor verificatie in aanmerking te komen.¹⁵ Ook de Rechtbank Rotterdam stelt dat het stelsel van de Faillissementswet met zich brengt dat rente die na de surseancedatum vervalt niet voor verificatie in aanmerking komt. Hoewel de Faillissementswet dit niet met zoveel woorden bepaalt en de literatuur en jurisprudentie hierover verdeeld zijn, volgt dit volgens de Rechtbank Rotterdam uit de samenhang tussen de artt. 260 Fw, 128 Fw en 249 Fw.¹⁶

In hoger beroep van de uitspraak van de Rechtbank Amsterdam maakt het Hof Amsterdam korte metten met deze uitspraak. Volgens het hof volgt uit het systeem van de faillissementswet juist dat de rechten van schuldeisers worden gefixeerd op het ogenblik van de faillietverklaring. Art. 249 Fw, dat enkele regels geeft voor het geval de faillietverklaring wordt uitgesproken met gelijktijdige beëindiging van de surseance van betaling, leidt volgens het hof niet tot een ander

14 Annotatie Steneker bij HR 5 september 1997, NJ 1998/437.

15 Rb. Amsterdam 25 januari 2006, JOR 2006/220.

16 Rb. Rotterdam 27 februari 2008, JOR 2008/242.

oordeel. De in dat artikel geregelde uitzonderingen voorzien volgens het hof namelijk niet in een uitzondering ter zake de tijdens de surseance van betaling tot aan het Faillissement lopende rente.¹⁷

Ook volgens Faber¹⁸ bestaat er, in geval van een opvolging van insolventieprocedures, onvoldoende grond om met betrekking tot de vraag welke vorderingen zich voor verificatie lenen, uit te gaan van het moment waarop de eerste procedure werd geopend. Steun voor de benadering van Faber is te vinden in Hoge Raad 4 februari 1977, NJ 1978/66 (Dreyfus/Keulen en Oliemans q.q.). Dit arrest heeft weliswaar betrekking op art. 133 Fw maar een analoge toepassing op de onderhavige situatie ligt volgens Faber voor de hand. Art. 133 Fw bepaalt dat vorderingen op de gefailleerde, waarvan de waarde onbepaald of onzeker is, geverifieerd worden voor hun geschatte waarde. Bij deze waardering moet worden uitgegaan van de aanvang van de dag van faillissement. Dit moment geldt volgens de Hoge Raad ook indien aan het faillissement een surseance van betaling is voorafgegaan. Volgens de Hoge Raad vloeit een en ander voort uit het systeem van de Faillissementswet, dat uitgaat van een fixatie van de rechten van schuldeisers per faillissementsdatum, en kan uit art. 249 Fw niet het tegendeel worden afgeleid.¹⁹

Internationale aspecten

Na faillietverklaring van een Nederlandse vennootschap verzoekt een Duitse schuldeiser (German Graphics) op de voet van de EEX-verordening om verlof tot tenuitvoerlegging in Nederland van een bevel van de Duitse rechter tot afgifte door de curator van enkele machines op grond van eigendomsvoorbehoud.

De curator verzet zich tegen het verlof en stelt daartoe dat de Duitse beslissing valt onder het bereik van art. 25 lid 1 van de Insolventieverordening (IVO) en dus buiten het toepassingsbereik van

de EEX-verordening omdat het door de Duitse rechter gegeven bevel rechtstreeks van invloed is op de afwikkeling van de Nederlandse faillissementsprocedure. De Hoge Raad²⁰ oordeelt echter dat de Duitse beslissing niet kan worden aangemerkt als een beslissing die wordt beheerst door de erkennings- en tenuitvoerleggingsregeling van de IVO aangezien de beslissing niet is gegeven door de insolventierechter, noch door 'een andere rechter', met wie bedoeld wordt een andere rechter in de lidstaat waar de insolventieprocedure is geopend (rapport Virgós/Schmit, nrs. 194 en 198).

De erkenning en tenuitvoerlegging van andere beslissingen dan die welke vallen onder erkennings- en tenuitvoerleggingsregeling van de IVO worden op grond van art. 25 lid 2 IVO beheerst door de erkennings- en tenuitvoerleggingsregeling van de EEX-verordening, voor zover de EEX-verordening van toepassing is. De vraag die naar voren komt, is of in het geval dat de erkennings- en tenuitvoerleggingsregeling van de IVO niet van toepassing is, de erkennings- en tenuitvoerleggingsregeling van de EEX-verordening automatisch van toepassing is. In dat kader heeft de Hoge Raad de volgende twee prejudiciële vragen aan het HvJ EG gesteld.

- 1 'Moet art. 25 lid 2 Insolventieverordening aldus worden uitgelegd dat de daarin opgenomen woorden "voor zover dat Verdrag (i.e. de EEX-Verordening) van toepassing is" inhouden dat alvorens met betrekking tot andere dan de in art. 25 lid 1 IVO bedoelde beslissingen kan worden besloten tot toepasselijkheid van de erkennings- en tenuitvoerleggingsregeling van de EEX-Verordening, eerst nog moet worden onderzocht of zij op grond van art. 1 lid 2 aanhef en onder b EEX-Verordening buiten het materiële toepassingsgebied van deze verordening vallen?
- 2 Moet art. 1 lid 2 aanhef onder b EEX-Verordening in verbinding met art. 7 lid 1 IVO aldus worden uitgelegd dat de omstandigheid dat een goed waarop het eigendomsvoorbehoud rust, zich op het tijdstip waarop een insolventieprocedure tegen de koper wordt geopend, bevindt in de lid-

staat waar de insolventieprocedure is geopend, ertoe leidt dat een op het eigendomsvoorbehoud gegronde vordering van de verkoper als die van German Graphics moet worden beschouwd als een vordering die betrekking heeft op het faillissement, als bedoeld in art. 1 lid 2 aanhef en onder b EEX-Verordening en die daarom buiten het materiële toepassingsgebied van de verordening valt?'

Paritas creditorum

Kan een economische eigenaar van een onroerende zaak deze zaak na het faillissement van de juridische eigenaar daarvan, met werking tegen de boedel verhuren aan een derde? Deze vraag wordt door de Hoge Raad²¹ ontkennend beantwoord. Economische eigendom heeft volgens de Hoge Raad geen zelfstandige betekenis en wordt beheerst door de rechtsverhouding tussen partijen. Aangenomen werd dat de economische eigenaar hier een persoonlijk recht had op gebruik van de onroerende zaak, waaronder het recht om de zaak te verhuren. De vraag is of dit persoonlijk recht ter verificatie moet worden ingediend en dus niet aan de curator kan worden teruggeworpen. Met andere woorden: dient de economische eigenaar gelijk te worden behandeld met schuldeisers met een verifieerbare vordering? De Hoge Raad meent van wel. Hij overweegt dat de economische eigenaar zijn gebruikersrechten met betrekking tot het pand niet langer meer kan tegenwerpen aan de curator.²² Hieruit volgt, volgens de Hoge Raad, dat de economische eigenaar ook niet een huurrecht kan verschaffen met tegenwerping aan de curator.

Dat het gebruikersrecht van de economische eigenaar met betrekking tot het pand op zichzelf niet wordt geraakt door het faillissement van de juridische eigenaar, brengt hierin geen wijziging. Hiermee doelt de Hoge Raad op het beginsel van het faillissementsrecht dat de faillietverklaring op bestaande wederkerige overeenkomsten niet de minste

17 Hof Amsterdam 2 januari 2008, JOR 2008/112.

18 Annotatie Faber bij Rb. Rotterdam 27 februari 2008, JOR 2008/242.

19 HR 4 februari 1977, NJ 1978/68.

20 HR 20 juni 2008, JOR 2008/246 en NJ 2008/354.

21 HR 3 november 2006, JOR 2007/76.

22 Vgl. HR 22 december 1998, nr. 13721, NJ 1990, 661.

invloed uitoefent. Dit beginsel betekent niet 'dat de schuldeiser van een duur-overeenkomst wiens wederpartij failliet wordt verklaard, de rechten uit die overeenkomst kan blijven uitoefenen alsof er geen faillissement ware'. Een andere opvatting zou immers ertoe leiden dat het aan de Faillissementswet mede ten grondslag liggende beginsel van gelijkheid van schuldeisers op onaanvaardbare wijze zou worden doorbroken.

Dit geldt ook voor gevallen waarin de gefailleerde krachtens de tussen partijen gesloten overeenkomst niet is gehouden een bepaalde prestatie te verrichten, maar het gebruik van een aan hem in eigendom toebehorende zaak te dulden. Indien de wederpartij van de gefailleerde van de curator zou kunnen verlangen dat deze het voortgezette gebruik van de desbetreffende zaak duldt, zou deze wederpartij immers in feite bevoegd zijn het faillissement in zoverre te negeren. Voor dat laatste geval is echter slechts plaats in uitzonderlijke, in de wet uitdrukkelijk geregelde, gevallen. Bovendien zou door aanvaarding van een zodanige regel een goed beheer ten behoeve van de gezamenlijke schuldeisers van de tot de boedel behorende zaken ten aanzien waarvan langlopende overeenkomsten bestaan, in ernstige mate worden bemoeilijkt.

Faillissements-pauliana

De curator kan een voldoening door de schuldenaar die hij vóór zijn faillissement verplicht heeft verricht ex art. 47 Fw aantasten, indien de schuldeiser wist van de faillissementsaanvraag of indien hij samenspande met de schuldenaar ('overleg'). Indien de schuldenaar in het zicht van faillissement een betaling ontvangt op zijn bankrekening met een debetstand en de bank verrekenet deze betaling met het debetsaldo, kan de curator ook deze verrekening ten laste van de bank met art. 47 Fw aantasten, ook al is strikt genomen geen sprake van 'voldoening door de schuldenaar' zoals art. 47 Fw voorschrijft (Loeffen/Mees en Hope I). Dit geval moet volgens de HR gelijk worden gesteld met een 'voldoening door de schuldenaar' in de

zin van art. 47 Fw omdat de bank anders in een uitzonderingspositie zou komen te verkeren. Art. 47 Fw vereist voorts dat de boedel is benadeeld, aldus Loeffen/Mees en Hope II. In dat arrest oordeelde de Hoge Raad dat geen sprake was van benadeling gelet op de specifieke samenstel van daaraan voorafgaande handelingen van de bank. In Van Dooren/ABN Amro II kiest de Hoge Raad in het kader van de toepassing van art. 54 Fw echter voor de lijn de benadelingsvraag te abstraheren van het totale samenstel van de transacties. Zo ook ik het navolgende arrest in het kader van de pauliana, waar het eveneens ging om de vraag of sprake was van een 'voldoening door de schuldenaar' in de zin van art. 47 Fw.

Accomodaties verkeerde in een penibele financiële situatie en zou mogelijk failliet worden verklaard. Haar moederverenootschap ('Holding') gaf toen opdracht aan haar advocaat te adviseren op welke wijze de onderneming van Accomodaties kon worden voortgezet en Holding haar vordering op Accomodaties zou kunnen innen. Op advies van de advocaat is een driepartijenovereenkomst gesloten waarin (i) Accomodaties haar inventaris en machines verkoopt en levert aan Stukro; (ii) Stukro de verschuldigde koopsom aan Holding zal betalen, (iii) waarvoor Accomodaties kwijting verleende aan Stukro; en (iv) Holding het van Stukro ontvangen bedrag zou verrekenen met haar vordering op Accomodaties. Met het oog op het risico dat de curator van Accomodaties de overeenkomst zou kunnen vernietigen, is in de overeenkomst een ontbindende voorwaarde opgenomen die ertoe strekte de overeenkomst met terugwerkende kracht van rechtswege te ontbinden indien een van de bepalingen in de overeenkomst om wat voor reden dan ook zijn werking zouden verliezen.

Deze opzet slaagt niet. Nadat Accomodatie faillieert, dagvaart de curator de Holding, Stukro en de dga, die allen door de rechtbank hoofdelijk worden veroordeeld tot (i) betaling aan de boedel van de door holding ontvangen koopsom op grond van art. 47 Fw (ten aanzien van Holding) dan wel art. 6:162 BW (ten aanzien van de andere procespartijen) en (ii) Stukro en de dga tot het verschil tussen de koopsom en de reële waarde van de machines en de inventaris

op grond van art. 6:162 BW vanwege het paulianeuze karakter van de transactie.

Stukro voldoet aan het vonnis en stelt (althans de cedent van haar vordering) de advocaat aansprakelijk voor de geleden schade. In die procedure maakt de Hoge Raad²³ korte metten met de ontbindende voorwaarde en oordeelt dat 'het beroep van de curator op art. 47 Fw, met het gevolg dat Holding de door haar in mindering op haar vordering op Accomodaties van Stukro ontvangen koopsom ingevolge art. 51 Fw moest door- of terugbetalen aan de curator, niet kon worden doorkruist door de intreding van de ontbindende voorwaarde, omdat de dwingendrechtelijke bepalingen van de artt. 47 en 51 lid 1 Fw niet door het bepalen van een dergelijke ontbindende voorwaarde kunnen worden ontkracht'.

In cassatie is voorts de vraag aan de orde of de betaling door Stukro (derde) aan Holding, nu die heeft plaatsgevonden met goedvinden/medewerking van Accomodaties (schuldenaar), kan wor-

.....
²³ HR 18 januari 2008, JOR 2008/83.

den aangemerkt als ‘voldoening door de schuldenaar’ in de zin van art. 47 Fw. De Hoge raad oordeelt: ‘Een betaling van een aan de schuldenaar verschuldigde geldsom, met diens goedvinden niet aan hem maar aan een van zijn schuldeisers in mindering op het door hem aan die schuldeiser verschuldigde, kan wel degelijk gelden als een “voldoening door de schuldenaar” als bedoeld in art. 47 Fw. Een dergelijke wijze van voldoening kan niet aan de toepassing van art. 47 Fw worden onttrokken doordat men de schuldenaar van de schuldenaar (in dit geval: Stukro) als “derde” aanmerkt.’

Tot slot wordt in cassatie aangevoerd dat geen sprake is van benadeling van de boedel omdat er op de verkochte zaken een pandrecht rustte ten gunste van de bank. De Hoge Raad bepaalt: ‘Miskend wordt dat het Hof slechts oordeelt dat de schuldeisers zijn benadeeld doordat de koopsom die Accomodaties voor haar verpande zaken nu eenmaal had bedongen, ten goede van een concurrente crediteur (Holding) is gekomen.’ De Hoge Raad abstraheert de benadelingsvraag dus van de totale transactie, hetgeen in lijn is met eerdergenoemde arresten.

Pandrecht

Een bank kan zich als stille pandhouder op vorderingen in geval van faillissement van de pandgever in drie gevallen vrijwel volledig verhalen op de opbrengst van de verpande vorderingen. Ten eerste kan hij tijdig mededeling doen aan de debiteuren, ten tweede een incassoafpraak maken met de curator, of hij kan zich ‘door verrekening voldoen’ door het debetsaldo van de rekening van de pandgever te verrekenen met de daarop verrichte betalingen door de aan haar verpande debiteuren.²⁴ De bank is als pandhouder slechter af indien mededeling van het pandrecht aan de debiteuren achterwege blijft en de debiteuren betalen op een andere rekening dan die van de pandhouder (bijvoorbeeld op de rekening van de curator of van een andere bank). In dat geval heeft de pandhouder slechts aanspraak op de opbrengst na omslag van de fail-

lissementskosten (art. 182 Fw), die veelal aanzienlijk zijn.

Het is dan ook wrang voor de bank indien de curator twee weken na faillissementsdatum de debiteuren aanschrijft en verzoekt op de faillissementsrekening van de curator te betalen, waarop vervolgens € 165.000 door de debiteuren wordt gestort. De bank meende in dat geval dat de curator haar in kennis had moeten stellen en voorts een redelijke termijn had moeten geven waarbinnen zij mededeling had moeten doen, welke verplichting zij baseert op art. 58 lid 1 Fw (op grond waarvan de curator de pand- en hypotheekhouder een redelijke termijn kan stellen om tot uitoefening van hun rechten over te gaan).

De Hoge Raad²⁵ oordeelt dat de redelijke termijn ingevolge deze bepaling geen verplichting, maar een bevoegdheid van de curator betreft. ‘Zolang de stille pandhouder de bevoegdheid tot inning niet op zich heeft doen overgaan door bedoelde mededeling te doen, is

er voor de curator geen reden de stille pandhouder in het belang van de boedel op de voet van art. 58 lid 1 BW een (redelijke) termijn te stellen om tot uitoefening van de in art. 57 Fw bedoelde rechten over te gaan. Het voorgaande betekent niet dat het de curator vrijstaat de bevoegdheid van de stille pandhouder tot het doen van de mededeling aan de betrokken debiteuren te frustreren door zijnerzijds aanstonds aan die debiteuren mede te delen [...]. In het algemeen zal bij een professionele stille pandhouder als een bank voldoende zijn dat de curator een redelijke te achten termijn in acht neemt van veertien dagen alvorens een dergelijke mededeling aan de debiteuren te doen.’ Het ligt volgens de Hoge Raad op de weg van de bank om contact op te nemen met de curator en niet andersom. In dit geval ging de Hoge Raad ervan uit dat de bank niet op informatie van de curator was aangewezen om te beseffen dat zij in actie diende te komen. In het geval de curator daar niet van uit kan gaan, vangt volgens JOR-annotator J.J. van Hees de veertien dagen aan nadat

24 Mulder q.q./CLBN, HR 17 februari 1995, NJ 1996/471.

25 HR 22 juni 2007, JOR 2007/222.

de curator de bank over het faillissement heeft geïnformeerd.

In een ander geval treft de curator in de boedel een vordering aan die door de pandhouder wordt betwist. De curator betwist het pandrecht. Om snel te kunnen beoordelen of hij namens de boedel de vordering wil incasseren, stelt hij de pandhouder een redelijke termijn ex art. 58 lid 1 Fw om tot inning van de vordering over te gaan voor het geval het pandrecht wel rechtsgeldig blijkt te hebben. De Hoge Raad²⁶ oordeelt: 'Indien een schuldeiser of een derde stelt een pandrecht te hebben op een tot de boedel behorend goed, staat geen rechtsregel eraan in de weg – dus ook art. 58 lid 1 Fw niet – dat de curator niet alleen deze stelling betwist, maar bovendien met het oog op een vlotte afwikkeling van het faillissement aan degene die zich op het pandrecht beroept, een redelijke termijn stelt om zijn beweerde recht uit te oefenen. Met deze beide bevoegdheden wordt immers op verschillende, onderling zeer wel verenigbare, wijze het belang van de boedel gediend; de betwisting strekt ter verzekering dat geen ongerechtvaardigde inbreuk wordt gemaakt op het in art. 3:277 BW besloten liggende gelijkheidsbeginsel; de termijnstelling strekt tot een voortvarende afwikkeling van de boedel.'

Eigendoms-voorbehoud

Meibergen heeft – in zijn hoedanigheid van directeur van MSD – bij het ondertekenen van de pandakte jegens de bank verklaard dat de pandgever (MSD) tot verpanding bevoegd is. Nu Meibergen niet alleen enig aandeelhouder en directeur van MSD was, maar tevens eigenaar van de eenmanszaken MIS en MSE die de muziekinstrumenten aan MSD leverden, wist hij dat deze verklaring alleen juist zou zijn indien die instrumenten eigendom van MSD zouden worden, althans het eigendomsvoorbehoud ten aanzien van die instrumenten niet aan de bank zou (kunnen) worden tegengeworpen. De bank mocht op haar beurt van Meibergen verwachten dat hij, gelet

26 HR 11 april 2008, JOR 2008/180.

op zijn positie van zowel directeur en enig aandeelhouder van MSD als leverancier aan MSD, ervoor zou zorgen dat de door hem te leveren instrumenten onder het pandrecht van de bank zouden vallen. Onder deze omstandigheden moet de in de pandakte voorkomende verklaring van Meibergen (als directeur van MSD) dat MSD tot de verpanding bevoegd is, aldus begrepen worden dat Meibergen daarbij tevens jegens de bank heeft verklaard dat zijn leveranties aan MSD waren geschied of zouden geschieden onder zodanige voorwaarden dat MSD tot de verpanding bevoegd was. Daaruit mocht de bank afleiden dat Meibergen zich jegens de bank niet op enig eigendomsvoorbehoud ter zake van die leveranties zou (kunnen) beroepen. Dit houdt mede in dat, zo al een eigendomsvoorbehoud bij de leveranties gemaakt was of zou worden, Meibergen daarvan jegens de bank afstand deed. Aldus verstaan geeft het oordeel van het hof volgens de Hoge Raad²⁷ niet blijk van een onjuiste rechtsopvatting.

Curator

Toegang tot elke plaats, art. 93a Fw

De curator is belast met het beheer en de vereffening van de failliete boedel. In art. 93a Fw is bepaald dat de curator toegang heeft tot elke plaats, voor zover dat redelijkerwijs voor de vervulling van zijn taak nodig is. De rc is bevoegd tot het geven van een machtiging daartoe.^{28, 29}

De Hoge Raad³⁰ overweegt dat de curator ter vervulling van zijn taak ex art. 93a Fw bevoegd was zich de toegang tot het bedrijfspand te verschaffen met behulp van de sterke arm. De politie was op grond van de haar in art. 2 Politiewet 1993 toegekende taken bevoegd de curator de gevraagde assistentie te verlenen. Uit dien hoofde komt de politieambtenaar de bevoegdheid toe van de verdachte te vorderen de deur te openen. Indien deze daaraan niet voldoet, mag de ambtenaar zich (binnen bepaalde grenzen)

27 HR 22 februari 2008, JOR 2008/118.

28 Als bedoeld in art. 2 van de Algemene wet op het binnentreden. De door de rc afgeven machtiging is ten hoogste drie dagen geldig.

29 Art. 6 Awbi.

30 HR 23 januari 2007, LJN: A23880, 02341/05.

met geweld toegang verschaffen ten-einde de curator de plaats te doen betreden. De Hoge Raad oordeelt dat indien de verdachte deze handeling zou hebben belet, verijdeld of belemmerd, hij zich schuldig zou hebben kunnen maken aan het in de tweede zinsnede van art. 184 lid 1 Strafrecht bedoelde strafbare feit.

Aantasting eer en goede naam

In 2004 oordeelde de Rechtbank Amsterdam³¹ al over onjuiste en grievende uitlatingen van derden in de pers, die de eer en de goede naam van de curator in privé aantasten. Op 9 februari 2007 oordeelde de Voorzieningenrechter van de Rechtbank Den Haag³² over een door de curatoren van Landis gevorderde rectificatie op grond van het feit dat hun eer en goede naam waren aangetast door een publicatie door de Vereniging van Effectenbezitters (VEB). Tijdens deze zaak stonden twee belangen tegenover elkaar: het belang van de curatoren van de bescherming van hun eer en goede naam en het belang van VEB om in vrijheid haar mening te uiten. De Voorzieningenrechter bepaalt dat aan curatoren, zeker in faillissementen van deze aard en omvang, maar ook los daarvan, hoge eisen moeten worden gesteld. Zij dienen hun wettelijke, mede in het publieke belang, gegeven taak te vervullen binnen het door de wet gegeven kader en daarmee enkel ten dienste van hun toevertrouwde belangen en zich daarbij niet te laten leiden door persoonlijke banden van welke aard ook. Zij vervullen in bepaalde opzichten een publieke taak, maar daarmee zijn zij geen public figures, die zich onder omstandigheden (veel) meer moeten laten welgevalen dan de gemiddelde burger. De Voorzieningenrechter wijst rectificatie en schadevergoeding aan de curatoren in privé toe.

Bevoegdheid curator tot opvorderen inhoud computer derde

De curator dient dadelijk na het aanvaarden van zijn betrekking³³ zorg te dragen voor het verzamelen en bewaren van de boedelactiva. De Rechtbank Breda³⁴ oordeelde dat van wezenlijk belang is dat de

31 Rb. Amsterdam 15 september 2004, JOR 2004/340.

32 Rb. Den Haag 9 februari 2007, JOR 2007/164.

33 Art. 92 Faillissementswet.

34 Rb. Breda 31 juli 2008, JOR 2008/254.

curator beschikt over de administratie en alle zakelijke relevante informatie die bij de failliet aanwezig was, althans behoorde te zijn, op het tijdstip van het faillissement. Indien er voldoende aanwijzingen zijn dat informatie die tot de administratie behoort en die elders niet wordt aangetroffen, zich bevindt op de laptop van een derde, komt de curator het recht toe deze informatie op te vorderen indien die informatie nodig is voor de uitoefening van zijn taak. De rechtbank overweegt nog dat de mate van het belang van de curator en de zwaarte van de aanwijzing dat de informatie zich bij de derde bevindt, wel dienen afgewogen te worden tegen het belang van de derde, waaronder het belang op bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

Milieu-verontreiniging

In 1997³⁵ oordeelde de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State dat voor wat betreft overtreding van een milieuvergunningvoorschrift de curator vanaf de faillietverklaring belast is met het beheer van de inrichting en verantwoordelijk is voor het naleven van de vergunning. Ook indien de curator de onderneming niet voortzet, is hij gehouden tot naleving van de vergunning. De Afdeling was dan ook van oordeel dat de last onder dwangsom terecht aan de curator was gericht. In zijn annotatie bij dit arrest merkt Kortmann onder meer op dat hij de curator die de onderneming niet voortzet niet zou willen aanmerken als een (rechts)persoon 'die de inrichting drijft' in de zin van art. 8.19 Wet milieu-beheer.

In Raad van State, Afdeling Bestuursrechtspraak 9 mei 2007, nummer 200604496/1 is sprake van bodemverontreiniging die heeft plaatsgevonden voor de faillissementsdatum. Nadat het faillissement is uitgesproken, wordt aan de curator een last onder dwangsom als bedoeld in art. 5:32 Awb opgelegd. De last strekt ertoe dat de curator een nader bodemonderzoek zal uitvoeren naar de aard en omvang van de verontreiniging op het perceel waarop de failliet haar

35 ABRvS 11 juli 1997, JOR 1997/105.

bedrijfsruimte heeft. De curator betoogt dat hij niet gehouden is tot het doen van nader bodemonderzoek, omdat de verontreiniging heeft plaatsgevonden voor het faillissement. Daarnaast geeft hij aan dat na het faillissement de feitelijke beschikking over de ruimte overgegaan is in handen van derde, terwijl de boedel over onvoldoende middelen beschikt om de gevolgen van de last onder dwangsom te dragen.

De Afdeling volgt de curator niet en bepaalt dat, nu de curator betrokkenheid van de failliet bij de verontreiniging niet bestreden heeft, voldoende grond bestaat om ervan uit te gaan dat de verontreiniging kan worden toegeschreven aan haar bedrijfsactiviteiten. Geen rol speelt dat de curator de inrichting van de failliet niet drijft of heeft gedreven omdat dat geen rol speelt bij de overtreding van de relevante wettelijke bepalingen. De Afdeling overweegt dat de appellant in zijn hoedanigheid van curator vanaf de faillietverklaring verantwoordelijk is voor uit de Milieuwetgeving voortvloeiende verplichtingen.

Pluraliteit van schuldeisers

Een schuldeiser die het faillissement van zijn debiteur wilde aanvragen, gebruikte een achtergestelde vordering als steunvordering. De achtergestelde vordering zou pas opeisbaar zijn in het geval van de liquidatie van de schuldenaar. De Hoge Raad oordeelde dat indien naast een vordering van de schuldeiser die het faillissement aanvraagt alleen blijkt van een achtergestelde schuld van de schuldenaar die pas bij liquidatie behoeft te worden voldaan, slechts onder bijzondere omstandigheden kan worden geoordeeld dat de schuldenaar is opgehouden te betalen.³⁶ Hoewel op zichzelf niet is vereist dat een mede aan het verzoek tot faillietverklaring ten grondslag gelegde steunvordering opeisbaar is, kan het onbetaald laten van een pas bij liquidatie opeisbare vordering op zichzelf niet als een toereikende aanwijzing worden beschouwd dat de schuldenaar is opgehouden te betalen. De schuldenaar betaalt de

36 HR 27 juni 2008, NJ 2007/371 en JOR 2008/248.

achtergestelde vordering weliswaar niet, maar daartoe bestaat ook geen verplichting eerder dan bij liquidatie.

Een paar weken later³⁷ oordeelt de Hoge Raad opnieuw over pluraliteit van schuldeisers. Pluraliteit houdt niet in dat per definitie sprake is van een situatie waarin is opgehouden te betalen. Nieuwe feiten (bijvoorbeeld het feit dat betalingen zijn gedaan aan een andere crediteur dan de aanvrager) mogen worden betrokken bij de beoordeling of van de toestand van te hebben opgehouden te betalen, sprake is. Eerder³⁸ oordeelde de Hoge Raad al dat betalingsregelingen die na de faillietverklaring zijn getroffen met crediteuren van steunvorderingen een rol kunnen spelen bij de beoordeling in hoger beroep of er sprake is van de toestand van te hebben opgehouden te betalen.

Non-concurrentiebeding

De Hoge Raad heeft zich nog niet uitgelaten over de vraag of de curator werknemers mag houden aan een concurrentiebeding ex art. 7:653 BW. De lagere rechtspraak is verdeeld.

De Rechtbank Zutphen³⁹ wijst het beroep van de curator op het relatiebeding af. De rechtbank vindt daarbij van belang dat de werknemer over de laatste periode van zijn dienstverband zijn salaris niet ontvangen heeft, zijn werkgever in staat van faillissement is verklaard en de curator zelf de arbeidsovereenkomst heeft opgezegd. Op basis hiervan kan de werknemer niet worden verweten dat hij voor afloop van de opzegtermijn in dienst bij een concurrent is getreden. Loesberg merkt in zijn annotatie op dat niet-tijdige betaling van loon als een tekortkoming van de werkgever kan worden geduid en een grond kan zijn voor ontbinding van de arbeidsovereenkomst. Na ontbinding van de arbeidsovereenkomst op basis hiervan is de werknemer niet meer door het relatiebeding gebonden.

37 HR 11 juli 2008, JOR 2008/252.

38 HR 22 juli 1988, NJ 1988/912.

39 Rb. Zutphen 31 augustus 2007, JOR 2008/2.

Het Hof 's-Hertogenbosch⁴⁰ kwam de curator van Peelland Services B.V. evenmin tegemoet. Het hof neemt als uitgangspunt dat de curator zelf de arbeidsovereenkomst heeft opgezegd. Mede gezien de inhoud van het beding kan de curator geen beroep daarop doen, ook niet nu de opzegtermijn nog niet is geëindigd. Het hof merkt daarbij nog op dat dit (mogelijk) slechts anders zou zijn indien de curator voordien of in de ontslagbrief uitdrukkelijk zou hebben bedongen dat de werknemers in verband met een mogelijke doorstart niet voor het einde van de opzegtermijn elders (bij een concurrent) in dienst zouden mogen treden. De algemene mededeling van de curator dat de werknemers zich gedurende de opzegtermijn beschikbaar dienen te houden voor de boedel om eventuele werkzaamheden te verrichten acht het hof als te algemeen gesteld en kan de curator niet baten.

Bodemvoorrecht

De Hoge Raad oordeelde dat een tijdens de afkoelingsperiode gelegd bodembeslag niet kan worden tegengeworpen aan de eigenaar die de zaak voor beslaglegging door middel van een ondubbelzinnige verklaring heeft opgeëist.⁴¹ De strekking van de afkoelingsperiode is volgens de Hoge Raad om de curator in de gelegenheid te stellen zijn beleid te bepalen ten aanzien van de vraag welke goederen hij in elk geval voor de boedel wil behouden. De strekking daarvan is dus niet (mede) om de Ontvanger in staat te stellen zich tijdens de afkoelingsperiode door het leggen van bodembeslag een betere positie te verschaffen dan waarin hij zou hebben verkeerd indien de afkoelingsperiode niet was afgekondigd. De Hoge Raad baseert zich naast de strekking van de afkoelingsperiode ook op de in 2004 ingevoerde artt. 63c en 241c Fw.

Beroep op rc, artt. 67 en 69 Fw

De Hoge Raad⁴² oordeelde dat de partij tegen wie de curator gemachtigd wordt een procedure aan te spannen, niet gerechtigd is om op de voet van art. 67 lid 1 Fw hoger beroep in te stellen tegen de beschikking van de rechter-commissaris waarbij die machtiging is verleend. Volgens de Hoge Raad is het uitgangspunt dat alleen degene die 'partij' was bij de beschikking van de rechter-commissaris het recht heeft van hoger beroep. Met 'partij' wordt bedoeld degene die het tot de beschikking leidende verzoek aan de rechter-commissaris heeft gedaan en degene tot wie de beschikking is gericht. De partij tegen wie de curator gemachtigd is een procedure aan te spannen, valt niet onder deze categorieën. Weliswaar is zijn belang direct betrokken bij de door de rechter-commissaris verleende machtiging om een procedure tegen hem te beginnen, maar zijn rechtspositie wordt op zichzelf niet aangetast door gebruikmaking door de curator van die machtiging. De Hoge Raad wijst er voorts op dat het faillissementsrecht gericht is op een vlotte afwikkeling van het faillissement. Daarbij komt dat degene tegen wie de curator gemachtigd is een procedure te beginnen, zijn bezwaren in die procedure naar voren kan brengen.

40 Hof 's-Hertogenbosch 9 januari 2007, JOR 2007/58.

41 HR 17 oktober 2008, JOR 2009/54.

42 HR 18 april 2008, NJ 2008/244.

Sinds 2002 is de comparitie na antwoord een nagenoeg vast onderdeel van de civiele procedure. **Janneke van der Linden** onderzoekt of de wettelijke doelen van de comparitie worden bereikt en of partijen de comparitie als rechtvaardig ervaren. ‘Partijen en advocaten willen meer informatie.’ Vicepresident Hans den Tonkelaar geeft weerwoord.

Over doorhameren op een

.....
Michel Knapen
Journalist
.....

Met de wijziging van het burgerlijk procesrecht in 2002 heeft de comparitie na antwoord binnen de civiele procedure een centrale plaats gekregen. Zo’n comparitie komt steeds vaker voor. In 2002 gelastte de rechter in 60% van de gevallen een comparitie, een jaar later lag dat percentage (bij meer dan de helft van de rechtbanken) op 71. Bij de Rechtbanken Utrecht en ’s-Hertogenbosch wordt in 95% van de zaken een comparitie gelast.

Maar hoe moet de rechter een comparitie aanpakken? Hoeveel informatie over de zitting moet hij aan procesdeelnemers geven? Hoeveel ruimte moet de rechter hen geven om hun verhaal te doen? Hoe geeft de rechter een voorlopig oordeel en hoe ver gaat hij daarin? Hoeveel tijd moet een rechter besteden aan het verkrijgen van inlichtingen en aan het beproeven van een schikking? Hierover is weinig literatuur voorhanden en er zijn weinig *best practices* ontwikkeld en getoetst. Wel is bekend dat rechters de comparitie niet overal eenduidig aanpakken.

In haar onderzoek *Zitten, luisteren en schikken* gaat Janneke van der Linden na of de wettelijke doelen van de comparitie worden bereikt en of partijen de comparitie rechtvaardig vinden. Zij bestudeerde 75 comparities bij de Rechtbank Utrecht en 75 bij de Rechtbank ’s-Hertogenbosch. Van der Linden is als onderzoeker verbonden aan de Universiteit van Tilburg, waar zij werkt aan een proefschrift over de comparitie na antwoord.

Uit het onderzoek komt naar voren dat partijen en advocaten voorafgaande aan een comparitie positief zijn over het vinden van een oplossing met de andere partij. Maar zij denken ook – ten onrechte – dat de wederpartij minder dan henzelf bereid is een oplossing te vinden. ‘Begrijpelijk’, zegt Van der Linden. ‘Aan de comparitie is immers al een traject vooraf gegaan en toen kwam men er niet uit. Overigens: de bereidheid om een oplossing te vinden betekent nog niet dat partijen bereid zijn water bij de wijn te doen.’ De verwachtingen van partijen, advocaten en rechters over de totstandkoming van een schikking zijn vrij negatief.

Dwangschikking

De wetgever had met de comparitie drie doelen voor ogen: het beproeven van een schikking, het verkrijgen van

inlichtingen en – een doel dat niet in de wet staat – overleg met partijen over het vervolg van de procedure. Die doelen worden volgens partijen redelijk bereikt, ontdekte Van der Linden. Toch heeft zij kritiek op de manier waarop veel schikkingen worden bereikt: bij de helft van de schikkingen in ’s-Hertogenbosch en bij een derde van de schikkingen in Utrecht wordt de schikking door minstens één van de aanwezigen als een dwangschikking ervaren. Van der Linden: ‘Partijen zeiden bijvoorbeeld “de rechter bleef doorhameren op de schikking” en “door het voorlopig oordeel van de rechter werd ik moedeloos”.’ De wijze waarop rechters het beproeven van een schikking aanpakken, kan beter, vindt de onderzoeker.

Wat ook opvalt, is dat rechters in nog geen 3% van de comparities aan partijen vragen wat voor hen de voordelen van een schikking zijn en deze voordelen in 35% van de comparities zelf al voor partijen invullen. Van der Linden: ‘Een risico daarvan is dat de rechter partijen voorhoudt dat een schikking verdere kosten bespaart, terwijl partijen een rechtsbijstandverzekering hebben. De rechter zou meer kunnen aansluiten op de beleving van partijen.’

Vicepresident van de Rechtbank Arnhem Hans den Tonkelaar herkent zich niet in dat beeld. ‘Ik probeer altijd te

.....
 ‘Rechters vullen te vaak
 voor partijen in wat voor
 hen de voordelen van een
 schikking zijn’
 .....

schikking

voorkomen dat mensen een schikking als een dwangbeschikking ervaren. Je moet goed luisteren naar wat partijen vertellen, soms spelen er andere factoren dan je in eerste instantie vermoedde. Mensen zijn soms boos omdat de wederpartij een brief niet heeft beantwoord of omdat deze tijdens een telefoongesprek plotseling neerlegde. Als je dat hebt weten te achterhalen, dan ontstaat er bij partijen ruimte die verder gaat dan alleen de zaak willen winnen.’ De handleiding *Regie na de Conclusie van Antwoord* wordt op het ogenblik herzien, zegt Den Tonkelaar. ‘Er worden meer “bejegeningstips” in opgenomen.’

Rechtvaardigheid

Van der Linden ontdekte ook dat partijen een comparitie behoorlijk rechtvaardig vinden, maar ook hier zijn kanttekeningen te plaatsen. Advocaten ervaren de ‘procedurele rechtvaardigheid’ hoger dan partijen. ‘Burgers vinden dus meer dan advocaten dat zij niet altijd goed

hun verhaal kunnen doen. De zogenoemde informatieve rechtvaardigheid wordt door advocaten én partijen het laagst gewaardeerd. Van de advocaten wil 40% voorafgaande aan de zitting horen waarover de comparitierechter het precies wil gaan hebben. Dan kunnen zij zich beter voorbereiden. Volgens partijen en advocaten moet de rechtbank ook goed uitleggen wat de doelen van de comparitie zijn.’

Volgens de onderzoeker hebben partijen niet altijd een goed beeld van de comparitie. ‘Ze zijn bijvoorbeeld verbaasd wanneer de rechter hen de gang opstuurt om over een oplossing te praten, dat hadden ze niet verwacht. De term “beproeven van een schikking” is te vaag, partijen weten niet altijd wat ermee wordt bedoeld. Mogelijk verwachten partijen – ten onrechte – dat zij op de comparitie een vonnis krijgen.’

Den Tonkelaar, tevens bijzonder hoogleraar Rechtspraak aan de Radboud

Universiteit Nijmegen, heeft ook ervaren dat advocaten graag een inhoudelijke agenda hebben voorafgaande aan de zitting. Maar rechters zijn huiverig om dat te geven, weet hij. ‘Veel comparities gaan niet door omdat er al geschikt is. Wil je, voor het geval dát, zo’n agenda geven, dan ga je je nodeloos grondig voorbereiden. Daarnaast kan zo’n agenda zowel de rechter als de advocaat te strak in een stramen vastleggen en dan gaat de souplesse eruit. Als je in een brief die je vooraf verstuurt, vastlegt wat er precies op de zitting wordt besproken, dan wordt de comparitie een zaak van de rechter terwijl het een zaak van de partijen moet zijn.’

J. van der Linden, *Zitten, luisteren en schikken. Rechtvaardigheid en doelbereik bij de comparitie na antwoord*, Raad voor de rechtspraak 2008. Het rapport kan via de website van de Raad voor de rechtspraak worden gedownload.

Het **voordeel** van vooroplopen

Bij Sdu Uitgevers lopen we voorop in de digitale revolutie. Want scherp, doordacht en uitgesproken bestaat niet zonder internet. Zo biedt OpMaat_Strafrecht u een complete online zoekoplossing voor alle juridische bronnen. U zoekt eenvoudig in alle officiële publicaties, jurisprudentie en commentaren. De handige brood-

kruimelnavigatie zorgt er voor dat u nooit verdwaalt. Sterker nog: u loopt voorop. Als u wilt, ontvangt u dagelijks een e-mailtendering met de allerlaatste informatie. Zo ondersteunen we ook online de scherpste, het inzicht en de uitgesprokenheid van de professie. Met recht.

Kijk voor meer informatie op www.scherpinstrafrecht.nl: dé portal voor strafrechtprofessionals.

Scherp. Doordacht. Uitgesproken.

Sdu UITGEVERS

Mijpaalarrest

Steef Bartman kijkt terug op Mediasafe-arresten

Hoe liepen de zaken die ten grondslag lagen aan wat later mijlpalen in de jurisprudentie werden? We kijken terug met de advocaat van toen.

‘Het laatste woord is zeker nog niet gesproken’

Martijn Maathuis
redactielid

‘**H**et pleidooi voor het Hof Amsterdam was mijn eerste als advocaat. Het beroep op het tegenstrijdig belang was het meest verstrekkende en – in onze ogen – het meest onwaarschijnlijke. Tot onze verbazing werd het gehonoreerd.’ Aan het woord is Steef Bartman. Zijn werkende leven begon hij bij de vakbeweging en via de wetenschap en na een promotie begon hij eerst op latere leeftijd als advocaat, bij Nauta-Dutilh, een atypische stagiair in de sectie bankrecht.

In 1989 had Mediasafe B.V. zich aangesloten bij het concernkrediet van de Rabobank. In de kredietvoorwaarden was een hoofdelijke aansprakelijkheid voor de verschillende concernonderdelen opgenomen ten gunste van de bank, die ook de bevoegdheid had debet- en creditsaldi tussen de verschillende kredietnemers te verrekenen. Mediasafe was daarbij vertegenwoordigd door haar enig bestuurder en meerderheidsaandeelhouder HDG, ook kredietnemer. De statuten van Mediasafe kenden een tegenstrijdig belang-regeling zoals in de

artt. 2:146/256 BW, namelijk dat bij een tegenstrijdig belang de commissarissen de vennootschap vertegenwoordigen. Dat was niet gebeurd, de commissarissen wisten van niets. Een jaar later ging de groep failliet. Nauta-advocaat Erik Minderhout werd tot curator van Mediasafe benoemd. Op diens bankrekening trof hij aanvankelijk een creditsaldo van NLG 500.000, maar de Rabobank verkende dat zodat daarvan nog maar een tiende overbleef.

‘Minderhout had het beroep op het tegenstrijdig belang uit de hoed getrokken.’ Bartman, net als stagiair begonnen, stortte zich met passie op de zaak. De tegenstrijdig belang-regeling leidde in die tijd een sluimerend bestaan, tot het proefschrift van Dorresteyn uit 1989, die daarin een lans brak voor een ruimere uitleg. Met de Mediasafe-arresten heeft de Hoge Raad zijn visie overgenomen. Bovendien oordeelde hij dat alleen een *potentieel* tegenstrijdig belang al vertegenwoordigingsonbevoegd maakt. De Rabobank diende het rekeningsaldo weer aan te vullen.

De Banksectie van Nauta was er aanvankelijk niet blij mee. Veel van de op haar advies aan banken verstrekte zekerheden moesten opnieuw beoor-

deeld worden. Ook voor de *legal opinion*-praktijk hadden de arresten verstrekkende gevolgen. Nadien is de reikwijdte in de rechtspraak nog verdere verruimd. Bartman: ‘*Het is wat uit de hand gelopen. Een gevolg is wel dat deze materie in Nederland goed is doordacht. Tegenstrijdig belang is een kernvraagstuk van het vennootschapsrecht. Onze actie heeft de advocatuur in elk geval veel omzet bezorgd.*’

Advocaat is Bartman nog steeds, inmiddels in de cassatiepraktijk bij Barents & Krans, dat naast zijn professoraat Ondernemingsrecht in Leiden. Het leerstuk is nog steeds actueel. In 2007 is de Hoge Raad (deels) teruggekomen van de Mediasafe-lijn door te oordelen dat een potentieel tegenstrijdig belang niet genoeg is, maar dat er sprake moet zijn van een concreet, persoonlijk tegenstrijdig belang. Ook is een wetsvoorstel aanhangig dat aan het tegenstrijdig belang zijn externe werking ontnemt. ‘*Toch kan ik wel leven met de bestaande regeling, zeker nu de Hoge Raad rekening houdt met concernverhoudingen. Het laatste woord is zeker nog niet gesproken,*’ concludeert Bartman.

De kern van de Mediasafe-arresten

Er is sprake van een indirect tegenstrijdig belang als bedoeld in de artt. 2:246/256 BW indien een moedermaatschappij als bestuurder een dochter vertegenwoordigt bij een transactie met een derde en de moedermaatschappij bij die transactie een persoonlijk belang heeft (Mediasafe I). De tegenstrijdig belang-regeling heeft externe werking en de vennootschap kan de onbevoegdheid van haar bestuurders tegenwerpen aan derden, die wisten of behoorden te weten van de tegenstrijdigheid van belangen (Mediasafe II).

“We moeten
vijfhonderd mensen
ontslaan
om het voortbestaan
van het bedrijf
veilig te stellen.”

Rechte

Een rechter heeft dagelijks te maken met tegenstellingen. In rechtszaken spelen naast de feiten en het recht ook menselijke emoties een rol. Als rechter weet u daar op zorgvuldige wijze mee om te gaan. U luistert, vraagt door, kent het recht, weegt alle feiten en omstandigheden en komt tot een weloverwogen beslissing. Onpartijdig en met een scherp oog en

luisterend oor voor maatschappelijke ontwikkelingen en de gevolgen van uw beslissing. Betrokken bij elke zaak, maar altijd onafhankelijk. Het werk van rechters doet ertoe, elke dag. Een juiste toepassing van het recht geeft mensen het vertrouwen dat afspraken en regels worden nagekomen: in de economie, in de maatschappij en in hun privéleven.

de Rechter

“Ze willen
vijfhonderd mensen
ontslaan
om de bonussen
van de topmanagers
veilig te stellen.”

rs m/v

Om de samenleving ook in de toekomst te verzekeren van kwalitatief hoogwaardige rechtspraak zoeken we uitstekende juristen. Hebt u minstens zes jaar relevante juridische ervaring en zoekt u intellectueel uitdagend werk op een hoog niveau? Dan nodigen we u uit te solliciteren. Na succesvolle afronding van de sollicitatieprocedure volgt een eenjarige opleiding

en vervolgens benoeming voor het leven. Er zijn ruime plaatsingsmogelijkheden bij rechtbanken en gerechtshoven in het gehele land en binnen alle rechtsgebieden.

Kijk voor meer informatie en om te solliciteren op www.rechterworden.nl.

spraak

Civiel bewijsrecht: zo zit het

.....
Leonie Rammeloo

redactielid
.....

Handzaam en toegankelijk, dat is 'civiel bewijsrecht voor de rechtspraktijk' van Leids universitair docente Schwartzberg. Zij loopt hierin de belangrijkste aspecten van het bewijsrecht door: de uitgangspunten van art. 149 Rv., de hoofdregels van bewijslastverdeling, de afwijkingen op die hoofdregels, het verlichten van de bewijslast, de diverse categorieën bewijsmiddelen, het bewijsaanbod door partijen en de bewijswaardering door de rechter. Dit alles wordt to the point uiteengezet, onder verwijzing naar bestaande – maar inmiddels veelal verouderde – handboeken, maar ook naar vele (ook recente) uitspraken in diverse instanties. Daarom is dit met recht een praktijkhandboek; zonder omwegen wordt de lezer bij de hand gepakt en met duidelijke teksten verteld: zo zit het.

De eigen mening van Schwartzberg komt niet naar voren; naar mijn mening een pre voor een praktijkhandboek. Prettig is de schrijfstijl in het boek; met een kernachtige passage vat zij eerst de hoofdregel samen, om deze daarna uit te leggen: 'bewijs moet men 'verdienen' (p. 24), 'vermoedens en tegenbewijs zijn een vast duo' (p. 75) en 'in een civiel geding kan ook onrechtmatig verkregen bewijs worden gebruikt' (p. 145).

Toch heeft Schwartzberg een paar keuzes gemaakt, die mij minder bevelen. Zo krijgt het onderwerp exhibitieplicht al in hoofdstuk II erg veel aandacht. Dit terwijl een korte signalering hiervan en een verwijzing naar de recen-

te boeken van Ekelmans en Sijmonsma in deze context hadden volstaan.

Onderbelicht is daarentegen het bewijs door getuigen (in hoofdstuk IX). Zo had het verschoningsrecht van getuigen (met name de omvang van het functioneel verschoningsrecht) veel beter uitgewerkt kunnen en moeten worden, juist door recente jurisprudentie en relevante publicaties (van bijvoorbeeld van Bannier e.a. uit 2008). Ook overigens lijkt dit hoofdstuk geschreven met minder aandacht en accuratesse dan de rest van het boek. Zo wordt gesproken van relationeel verschoningsrecht van 'intimi'; waar ook de buurvrouw tot iemands intimi kan behoren lijkt dit niet de juiste term. Verder is de opmerking dat getuigen geen 'opfrisplicht' hebben onjuist, althans dat volgt niet uit het op dit punt genoemde arrest. Ten slotte staat in dit hoofdstuk, in de paragraaf over het deskundigenbericht, dat rechters buiten het personen- en familierecht zelden ambtshalve een deskundigenbericht bevelen. Volgens mij is dat niet de praktijk. Misschien kan dit hoofdstuk beter uitgewerkt worden in een volgende druk?

Een volgende, minder inhoudelijke, suggestie voor een volgende druk zou zijn om beter onderscheid aan te brengen tussen de korte omschrijvingen van de op een onderwerp betrekking hebbende rechtspraak. Dat zal het boek nog overzichtelijker maken.

Ondanks mijn kritiek is dit boek van harte aan te bevelen voor de praktijkjurist aan beide zijden van de rechterstafel. Ik kan mij voorstellen dat dit boek het geheugen van velen kan opfrissen dan wel het antwoord kan geven op veel 'hoe zat het ook weer'-vragen over het civiele bewijsrecht.

.....
Civiel bewijsrecht voor de rechtspraktijk

H.W.B. thoe Schwartzberg,

Uitgeverij Maklu, december 2008

Ingenaaïd, 204 p., ISBN 978 90 466 0192 1
.....

Waarom zal Wilders' cassatieverzoek worden afgewezen?

Advocaat Edo Moll vond twee argumenten op grond waarvan het cassatieverzoek van Wilders moet worden afgewezen.

.....
Edo J. Moll¹

advocaat te Doetinchem
.....

Op 21 januari jl. heeft het gerechtshof te Amsterdam de strafvervolgning bevolen van Wilders wegens het aanzetten tot haat en discriminatie op grond van door hem gedane uitlatingen in diverse media over moslims en hun geloof (LJN: BH0496). Op 4 maart verzoekt mr. Abraham Moszkowicz de P-G bij de Hoge Raad cassatie in het belang der wet in te stellen tegen deze beschikking van het Hof te Amsterdam.

Art. 78 lid 6 RO luidt als volgt: 'Cassatie in het belang der wet kan niet worden ingesteld indien voor partijen een gewoon rechtsmiddel openstaat en brengt geen nadeel toe aan de rechten door partijen verkregen.'

Het Hof te Amsterdam heeft in zijn beschikking overwogen: 'Om te kunnen worden aangemerkt als rechtstreeks belanghebbende dient de klacht gericht te zijn op de vervolging van een strafbaar feit dat de klager persoonlijk heeft geraakt, materieel of immaterieel, als gevolg waarvan hij wordt benadeeld indien vervolging uitblijft. (...) In dat perspectief gezien, hebben individuele burgers [klagers, EJM] er een concreet belang bij dat een gevaarlijke verstoring van het maatschappelijk leven en het publieke debat [de uitingen van Wilders, EJM] dient te worden afgewend.'

Als gevolg van de uitspraak van het hof hebben de acht klagers er derhalve recht op gekregen dat de officier van justitie overgaat tot dagvaarding van Wilders. Cassatie in het belang der wet zou tot gevolg kunnen hebben dat de oorspronkelijk sepotbeslissing

herleeft en dat de door het hof bevolen vervolging geen doorgang vindt. Cassatie in het belang der wet is in casu onmogelijk omdat dit – in strijd met art. 78 lid 6 RO – nadeel zou toebrengen aan het door klagers verkregen recht.

Rechtsontwikkeling en rechtseenheid niet in geding

Er is ook nog een tweede reden waarom het verzoek van mr. Moszkowicz zal worden afgewezen. Cassatie in het belang der wet is een buitengewoon rechtsmiddel dat ertoe dient de rechtsontwikkeling of de rechtseenheid te bevorderen. Indien belangrijke omstreden juridische kwesties door praktische of toevallige redenen nog niet aan de Hoge Raad ter berechting werden voorgelegd, dan kan de P-G door cassatie in het belang der wet te vorderen ervoor zorgen dat de desbetreffende kwestie alsnog door de HR zal worden beoordeeld. Dat is hier echter niet aan de hand. De afweging tussen de vrijheid van meningsuiting (van een politicus of gewone burger) aan de ene kant en aan de andere kant de godsdienstvrijheid, het discriminatieverbod en het belang van de samenleving bij een dialoog op basis van argumenten (in plaats van destructief polariseren), komt ook zonder cassatie in het belang der wet wel weer bij de HR terecht.

Ook de rechtseenheid is niet in het geding. Het is immers niet zo dat de gerechtshoven uitspraken over de grenzen van de uitingsvrijheid hebben gedaan die met elkaar in strijd zijn.

Vanwege deze twee redenen zal het verzoekschrift van mr. Moszkowicz naar mijn verwachting niet tot gevolg hebben dat de P-G bij de Hoge Raad cassatie in het belang der wet zal vorderen.

.....
¹ Met dank aan mr. B.H.M. Harbers.

**Optijd
Opdehoogte**

OpMaat

Ontvang de meest recente juridische informatie. Direct.

Als juridisch professional lost u dagelijks problemen op. Hiervoor heeft u vakinformatie nodig. Op elk gewenst moment. OpMaat helpt u daarbij. Via dit online portal heeft u 24 uur per dag toegang tot een uitgebreide, overzichtelijke en actuele juridische database. Een innovatief zoekstelsel brengt u snel tot de kern van de zaak. Alle nieuws, wet- en regelgeving, officiële publicaties en jurisprudentie zijn onderling gekoppeld. Zo behoudt u steeds het overzicht. Automatisch op de hoogte blijven van de laatste ontwikkelingen? Ontvang dagelijks, drie keer per week of wekelijks een e-mailattending. Uiteraard volledig afgestemd op uw informatie-behoefte en uw specifieke vakgebied.

Nu gratis 2 maanden op proef. Kijk voor meer informatie op: www.sneltotdekern.nl

OpMaat

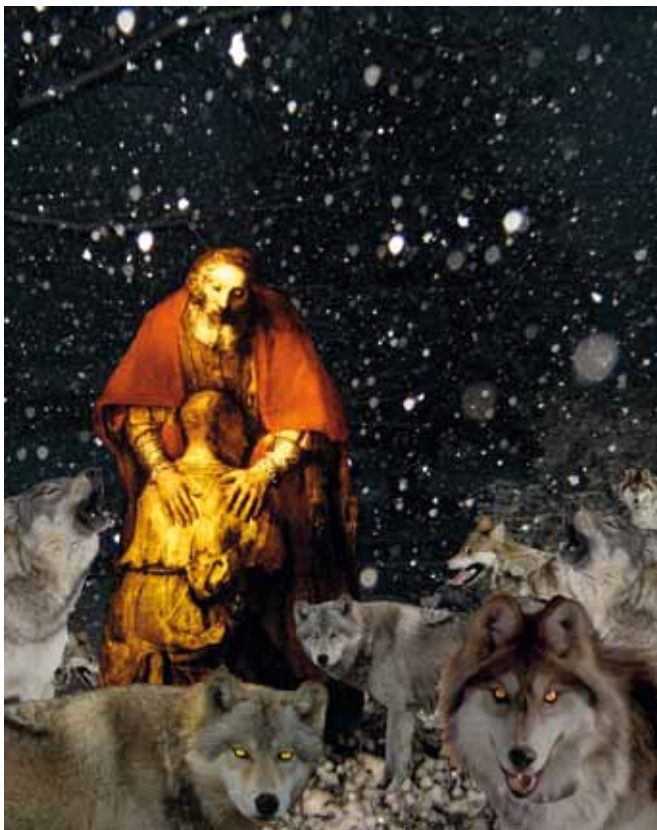
SNEL TOT DE KERN VAN DE ZAAK

Sdu UITGEVERS

rechter schrijft terug

Jan van der Does

Sorry

Wie spijt betuigt, is aan de goden overgeleverd. In deze tijd van financiële crisis is elke bankier zich dat haar-scherp bewust. Een enkeling wil zijn leedwezen nog wel uitspreken, maar dan in bewoordingen die met hoge schotten zijn afgeschermd tegen het territorium van de spijt. Hoe feller er door de slachtoffers van de crisis wordt geroepen om spijt, des te omineuzer klinken de schadeclaims mee.

Toch is dat jammer. Er is natuurlijk spijt over gemiste kansen, over het te laat verzilveren van koerswinsten bijvoorbeeld, maar daar spreek ik niet over. Het gaat mij om spijt of om excuus in de zin van berouw.

Het gebeurt zelden, maar soms klinkt er in de rechtszaal een excuus dat zo overtuigend is, dat het mij de lust ontnemt om nog een sanctie toe te passen. Meestal is een excuus halfhartig verpakt in een laatste woord en maakt het deel uit van een strategie om hoe dan ook de straf te matigen. Dat is spijt als kost die voor de baat uitgaat. 'Ik had nooit met een glaasje op achter het stuur moeten gaan zitten en het is te vreselijk voor woorden dat die voetganger is aangereden, maar een ont-

zegging van de rijbevoegdheid zou mijn bedrijf heel ernstig treffen.'

Een echt excuus daarentegen is een echt excuus. Punt. Zonder voorwaarden. De verdachte brengt het naar voren, en nog eens, hij wil het eindeloos herhalen, en liever in het eerste woord dan in het laatste woord: hem treft blaam. Geen omhaal van woorden, geen lijdende zinnen, geen moeilijke omstandigheden, geen demonisering van het slachtoffer, geen gemarchandeer, geen verwijzing naar het grote radarwerk waarin ieder slechts een klein schakeltje is. De maskers zijn afgelegd.

Daarmee komt de verdachte in een vrije val. Hij heeft alle verdedigingslinies verlaten en staat in al zijn naaktheid voor zijn toehoorders. Kwetsbaar voor straf en voor schadevergoeding. Het levert tegelijkertijd een beeld op van uitzonderlijke klasse.

Het gebeurt, in pure vorm, zo weinig dat ik als rechter word overvallen als het zich voordoet. Omdat zijn masker is afgevallen, krijg ik moeite met het mijne. Zijn kwetsbaarheid roept bescherming op. De roep om vergelding, het gevaar voor recidive, de behoefte aan resocialisering, al deze begrippen komen in de lucht te hangen. Van afstandelijke functionaris word ik betrokkene, van waarnemer deelnemer.

Bij spijt spreekt de hele persoon, bij acceptatie van aansprakelijkheid slechts het inzicht dat er geen ontkomen aan is.

Een excuus is een hoogst persoonlijke zaak en kan niet op hoge toon worden afgedwongen. Integendeel, de hoge toon is eerder een blokkade. Het woordeloze verdriet van een slachtoffer staat in nauwer contact met berouw dan een goed gemunte vordering van een benadeelde partij.

Hoe meer machtsmiddelen de officier van justitie gebruikt, des te dieper graaft de verdachte zich in. Als eenmaal een processuele houding is ingenomen, dan maakt die deel uit van een prestige. Dat maakt het lastig om terug te keren naar een startpunt waar alle opties nog open lagen.

Wat kan een advocaat hiermee?

Een advocaat is per definitie gericht op behouden, bevriezen en tactisch vooruitdenken. De cultuur van calculeren ligt bij velen in de genen van het beroep. Een excuus is dan ook een belegging met winst oogmerk. Hij zal overvallen worden door het voornemen van de cliënt om een onvoorwaardelijke spijt uit te spreken. Daarmee treedt de cliënt buiten het referentiekader van zijn raadsman. De advocaat zal de cliënt de enorme risico's voorhouden en er verder maar het beste van hopen. Maar als het voordeel oplevert, dan moet hij het andere cliënten eens aanraden.

Het bureau van de orde

Onderwerp	Telefoonnummer	E-mailadres
Algemene informatie	070-335 35 35	info@advocatenorde.nl
N.a.w.-gegevens advocatuur	070-335 35 29	info@barbeheer.nl
Auditbureau (kwaliteitszorg)	070-335 35 71	audit@advocatenorde.nl
Centrale Controle Verordeningen	070-335 35 26	ccv@advocatenorde.nl
Landelijke financiële bijdrage	070-335 35 23/21	finorg@advocatenorde.nl
Communicatie (o.a. brochures)	070-335 35 52	pr@advocatenorde.nl
BalieNetcertificaten	070-335 35 86	certificaat@advocatenorde.nl
Overige vragen van advocaten	070-335 35 86	helpdesk@advocatenorde.nl
Opleiding		
Beroepsopleiding (09.00-12.00 u)	070-335 35 55	opl@advocatenorde.nl
Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO)	070-335 35 58/78	vso-po@advocatenorde.nl
Permanente Opleiding (PO)	070-335 35 58/78	vso-po@advocatenorde.nl
Permanente Opleiding (ontheffingen)	070-335 35 41	pb@advocatenorde.nl
Vrijstelling BO en VSO	070-335 35 41	pb@advocatenorde.nl
Besluit Aanmerken Als Opleiding (BAAO)	070-335 35 43	pb@advocatenorde.nl

Neuhuyskade 94, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag
Telefoonnummer algemeen +31 (0)70 - 335 35 35
Faxnummer algemeen +31 (0)70 - 335 35 31

Opleidingen

PO

Aansprakelijkheidsrecht

Aansprakelijkheid in de bouw
11-06-2009: 12:30 - 18:10 uur
18-06-2009: 12:30 - 18:10 uur
Plaats: Hilversum
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Het Nederlands Vastgoed Instituut, tel. 040-2972788
Docent(en): mr. ir. A. de Groot, mr. W. Heijltjes, N. van Nus
Cursusprijs: € 1.749 excl. btw
Opleidingspunten
10: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
10: Totaal

Arbeidsrecht

Reorganisatie van de onderneming in moeilijkheden
18-05-2009: 10:00 - 21:00 uur
19-05-2009: 09:45 - 16:00 uur
Plaats: Nunspeet
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: Kluwer Opleidingen, tel. 0570-673568
Docent(en): mr. A.P.J.M. de Bruyn, mr. E.L.J. Bruyninx, mr. drs. J. Heinsius, mr. J. Oster, prof. mr. L.C.J. Sprengers, mr. J.H.M. Willems, mr. dr. W.A. Zondag
Cursusprijs: € 1.495 excl. btw
Opleidingspunten

13: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
13: Totaal

Special: Arbeidsrecht en ontslagrecht in tijden van recessie - 'Wat zijn de (on)mogelijkheden?'

20-05-2009: 09:45 - 16:30 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: OSR Juridische Opleidingen,
tel. 030-2315314
Docent(en): M. van Faassen, mr. P.W.H.M. Willems
Cursusprijs: € 495 geen btw
Opleidingspunten
05: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05: Totaal

Einde van de arbeidsovereenkomst

27-05-2009: 13:00 - 17:30 uur
Plaats: Amersfoort
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Kluwer Opleidingen, tel. 0570-673568
Docent(en): mr. drs. P.T.H. Sick
Cursusprijs: € 575 excl. btw
Opleidingspunten
04: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
04: Totaal

Nationaal Arbeidsrecht diner
17-06-2009: 15:30 - 21:30 uur
Plaats: Amsterdam

Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Kluwer Opleidingen, tel. 0570-673568
Docent(en): mr. R.M. Beltzer, mr. G.C. Boot, mr. L.G. Verburg
Cursusprijs: € 395 excl. btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
02: Totaal

Bouwwrecht

Bouwtechniek en bouwproces voor juristen
11-06-2009: 10:00 - 17:00 uur
24-09-2009: 10:00 - 17:00 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: Kluwer Opleidingen, tel. 0570-673568
Docent(en): mr. P.H.M. Smeets
Cursusprijs: € 1.390 excl. btw
Opleidingspunten
11: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
11: Totaal

Consumentenrecht

Koop en consumentenkoop
08-06-2009: 10:00 - 20:00 uur
09-06-2009: 09:00 - 17:15 uur
Plaats: Zutphen
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Studiecentrum Rechtspleging, tel. 0575-595300
Docent(en): prof. mr. M.B.M. Loos, prof. mr. J.G.J. Rinkes, mr. G.J.P. de Vries
Cursusprijs: € 945 incl. btw
Opleidingspunten
12: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
12: Totaal

Europees recht

De WWF in de praktijk
09-06-2009: 12:30 - 17:30 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Licent Academy, tel. 070-3198910
Docent(en): mr. dr. J.A. Booi, drs. J.L.C. Joppe RA, mr. R.-J.P. Lugard
Cursusprijs: € 395 excl. btw
Opleidingspunten
04: Juridisch

- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
04: Totaal

Faillissements- en insolventierecht

Actualiteiten financiering - zekerheden en insolventie
04-06-2009: 13:30 - 17:00 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: Studiecentrum Rechtspleging, tel. 0575-595300
Docent(en): mr. N.E.D. Faber
Cursusprijs: € 230 incl. btw
Opleidingspunten
03: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
03: Totaal

Rekenmethode WSNP

11-06-2009: 10:00 - 16:15 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: Studiecentrum Rechtspleging, tel. 0575-595300
Docent(en): L. Nickel
Cursusprijs: € 255 inclusief btw
Opleidingspunten
03: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
03: Totaal

Huurrecht

Actualiteiten bedrijfsruimte
27-05-2009: 13:00 - 17:15 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Kluwer Opleidingen, tel. 0570-673568
Docent(en): mr. A.D. Flesseman, mr. drs. D.H. de Witte
Cursusprijs: € 555 excl. btw
Opleidingspunten
04: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
04: Totaal

Recente jurisprudentie huurrecht

17-06-2009: 12:30 - 17:00 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: Juridisch PAO Utrecht, tel. 030-2537022/7032
Docent(en): mr. H.M. Hielkema, prof. mr. A.W. Jongbloed

Cursusprijs: € 525 geen btw
Opleidingspunten
04: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
04: Totaal

Intellectuele eigendom

Eerste Nederlandse Octrooirechtcongres
26-05-2009: 10:00 - 17:00 uur
Plaats: Amsterdam Schiphol
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Kluwer Opleidingen, tel. 0570-673568
Docent(en): prof. mr. J.J. Brinkhof, mr. S.C. Dack, mr. M. van Gardingen, mr. drs. G. Kuipers, prof. mr. C.J.J.C. van Nispen, mr. G.R.B. van Peurse, P.K. Sannes, J.A. Voogt, mr. P. de Weerd
Cursusprijs: € 695 excl. btw
Opleidingspunten
05: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05: Totaal

Onerlijke handelspraktijken - misleidende en vergelijkende reclame

26-06-2009: 13:30 - 17:15 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Kluwer Opleidingen, tel. 0570-673568
Docent(en): mr. P.G.F.A. Geerts, mr. E.F. van Hasselt, mr. E.R. Vollebregt
Cursusprijs: € 395 exclusief btw
Opleidingspunten
03: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
03: Totaal

Mededingingsrecht

Compliance met mededingingsrecht
23-06-2009: 16:00 - 20:00 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: Academie voor Toegepaste Rechtswetenschappen, tel. 0570-751230
Docent(en): mr. R. Ludding, mr. M. van Wanroij
Cursusprijs: € 525 excl. btw
Opleidingspunten
03: Juridisch
- Beroepsvaardigheden

In deze rubriek het cursusaanbod in het kader van de Permanente Opleiding (PO) en het cursusaanbod voor de Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO). De door de Orde erkende opleidingsinstellingen naast PO-cursussen kunnen tevens VSO-cursussen voor advocaat-stagiaires organiseren.

– Management/Organisatie
03: Totaal

Ondernemingsrecht

Bestuurdersaansprakelijkheid
10-06-2009: 10:00 – 17:00 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Kluwer Opleidingen,
tel. 0570-673568
Docent(en): mr. J.A. Booijs, prof.
mr. M.L. Lennarts, mr. M.H.J.
van Maanen, prof. mr. F.M.J.
Verstijnen
Cursusprijs: € 695 exclusief btw
Opleidingspunten
05: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05: Totaal

Aandeelhoudersovereenkomst

17-06-2009: 13:00 – 17:15 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Kluwer Opleidingen,
tel. 0570-673568
Docent(en): mr. W.J.M. van
Veen, mr. E.E.U. Vroom
Cursusprijs: € 545 exclusief btw
Opleidingspunten
04: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04: Totaal

Onroerend-goedrecht

Actualiteiten appartementenrecht
09-06-2009: 13:00 – 17:15 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: Kluwer Opleidingen,
tel. 0570-673568
Docent(en): mr. Y.H. van Bal-
legooijen, mr. L.G.J. Geurts, mr.
I.T.A. de Rooij, mr. G. Verdoes
Kleijn
Cursusprijs: € 625 excl. btw
Opleidingspunten
04: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04: Totaal

Koop en verkoop van onroerende zaken

23-06-2009: 13:30 – 17:45 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Kluwer Opleidingen,
tel. 0570-673568
Docent(en): mr. J.J. Damingh
Cursusprijs: € 595 excl. btw
Opleidingspunten
04: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04: Totaal

Overige rechtsgebieden

Dag van het Telecommunicatierecht
11-06-2009: 09:50 – 17:00 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: Euroforum,
tel. 040-2974977
Docent(en): ir. A. Aris, mr. M.
Robichon, mr. Y. Schers, prof. mr.
dr. J. Smits, mr. drs. N. Voogd,
mr. H. de Vries, mr. P. Wit
Cursusprijs: € 949 excl. btw
Opleidingspunten
05: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05: Totaal

Studiedag Handhaving

16-06-2009: 10:00 – 16:30 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: Academie voor Toege-
paste Rechtswetenschappen,
tel. 0570-751230
Docent(en): mr. G. de Goede, mr.
drs. E.T.W.M. van Leeuwen
Cursusprijs: € 725 excl. btw
Opleidingspunten
05: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05: Totaal

Personen- en familierecht

Praktijkspecial: Het nieuw scheidingsrecht – een feit?
06-05-2009: 09:45 – 16:45 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: OSR Juridische Oplei-
dingen,
tel. 030-2315314
Docent(en): mr. A.M. van
Riemsdijk
Cursusprijs: € 495 geen btw
Opleidingspunten
05: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05: Totaal

Actualiteitencollege HR 27 februari 09

07-05-2009: 16:30 – 19:15 uur
Plaats: Hoofddorp
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: KSU Studie,
tel. 020-4496420
Docent(en): mr. F. van de Kamp,
A. Kers
Cursusprijs: € 295 excl. btw
Opleidingspunten
02: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
02: Totaal

Actualiteitscursus Personen- en familierecht

04-06-2009: 14:00 – 18:15 uur
Plaats: Den Bosch
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: CPO Radboud Univer-
siteit Nijmegen,
tel. 024-3612022
Docent(en): prof. mr. A.J.M.
Nuytink
Cursusprijs: € 485 geen btw
Opleidingspunten
04: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04: Totaal

De regierechter in het familierecht

18-06-2009: 10:00 – 17:00 uur
Plaats: Den Haag
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Kluwer Opleidingen,
tel. 0570-673568
Docent(en): mr. A.N. Labohm,
mr. C. van Leuven
Cursusprijs: € 675 excl. btw
Opleidingspunten
05: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05: Totaal

Straf(proces)recht

Jeugdstrafrecht en Jeugdstrafprocesrecht Hertme II
03-06-2009: 13:00 – 17:30 uur
Plaats: Hertme
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Anker en Anker
Opleidingen,
tel. 058-2442500
Docent(en): mr. H. Anker, mr. W.
Anker, prof. dr. J. Boksem
Cursusprijs: € 450 incl. btw
Opleidingspunten
04: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04: Totaal

De onderneming als verdachte

11-06-2009: 10:00 – 17:00 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Kluwer Opleidingen,
tel. 0570-673568
Docent(en): mr. R. Appels, mr.
M. Bakker, mr. D.F.A. Crijns, mr.
J.T.C. Lelieveld
Cursusprijs: € 675 excl. btw
Opleidingspunten
05: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05: Totaal

Vreemdelingenrecht

The prohibition of refoulement in modern times

Het niveau van de opleidingen is als volgt weergegeven:

- * *Basisniveau* (doorgaans minder dan 1 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; weinig tot geen voorkennis aanwezig).
- ** *Verdiepingsniveau* (doorgaans meer dan 1 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; basiskennis aanwezig en gerichte praktijkervaring vereist).
- *** *Specialisatieniveau* (doorgaans meer dan 3 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; hoog kennisniveau aanwezig en gerichte praktijkervaring vereist).

23-04-2009: 13:30 – 17:30 uur
Plaats: Leiden
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: Instituut voor Immi-
gratierecht,
tel. 071-5277535
Docent(en): prof. mr. P. Boeles,
prof. mr. R. Lawson, prof. M.
Scheinin, prof. T. Spijkerboer, mr.
C.W. Wouters
Cursusprijs: € 495 btw n.v.t.
Opleidingspunten
03: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
03: Totaal

*Themadag
Vreemdelingenbewaring*

20-05-2009: 09:45 – 16:30 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: OSR Juridische Oplei-
dingen,
tel. 030-2315314
Docent(en): prof. mr. A.M. van
Kalmthout, drs. A.M. Kloppers,
drs. J. Reinders Folmer
Cursusprijs: € 495 geen btw
Opleidingspunten
05: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05: Totaal

*Actualiteiten vrijheidsontneming
vreemdelingen*

24-06-2009: 09:45 – 16:30 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: OSR Juridische Oplei-
dingen,
tel. 030-2315314
Docent(en): mr. E.H.M. Druif,
mr. L.M. Straver
Cursusprijs: € 495 geen btw
Opleidingspunten
05: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05: Totaal

*Actualiteiten vrijheidsontneming
vreemdelingen*

30-06-2009: 09:45 – 16:30 uur
Plaats: Utrecht

Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: OSR Juridische Oplei-
dingen,
tel. 030-2315314
Docent(en): mr. H.M.L. Brands
Cursusprijs: € 495 geen btw
Opleidingspunten
05: Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05: Totaal

Gesprekstechnieken

Dienstverlening slachtoffers
letselschade
15-05-2009: 12:30 – 17:00 uur
Plaats: Den Haag
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Haagrecht Advocaten,
tel. 070-3141900
Docent(en): M.C. van Driel
Cursusprijs: € 119 incl. btw
Opleidingspunten
– Juridisch
04: Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04: Totaal

**Overige management/
organisatie**

*Mediation opleiding voor
managers en professionals*
11-06-2009: 09:00 – 17:00 uur
25-06-2009: 09:00 – 21:00 uur
26-06-2009: 09:00 – 17:00 uur
03-09-2009: 09:00 – 21:00 uur
04-09-2009: 09:00 – 17:00 uur
17-09-2009: 09:00 – 21:00 uur
18-09-2009: 09:00 – 17:00 uur
01-10-2009: 09:00 – 17:00 uur
Plaats: Bussum
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: Dialogue BV,
tel. 035-5411844
Docent(en): dr. ir. A.P. Baanders,
mr. H.F.M. van de Griendt, mr. C.
Schippers, mr. E. Schutte
Cursusprijs: € 4.975 excl. btw
Opleidingspunten
– Juridisch
– Beroepsvaardigheden
56: Management/Organisatie
56: Totaal

De Nederlandse Orde van Advocaten heeft er voor gekozen om de *rubriek beëdigd als advocaat per 1 januari 2009* niet meer te publiceren in het *Advocatenblad*. U kunt uw gegevens terugvinden op www.alleadvocaten.nl.

Praktijk neergelegd

Beij, mw. mr. C.A. Rotterdam 13-03-2009

Boerhave-van de Ven, mw. mr. E.L.C. Parijs/FR 23-02-2009

Broekhuizen, mr. K.W.H. Amsterdam 15-03-2009

Herder, mw. mr. K. Nijmegen 10-03-2009

Hoek, mr. P.C. van den Amsterdam 15-03-2009

Hout, mr. J.F.C. van Amsterdam 10-03-2009

Hijink, mr. J.B.S. Amsterdam 06-03-2009

Kalshoven, mw. mr. E.M. Utrecht 12-03-2009

Keekstra, mw. mr. J. Den Helder 23-03-2009

Leek, mr. J.R. van der Egmond aan den Hoef 17-03-2009

Leemans, mw. mr. B.N.C.M. Delft 11-03-2009

Loenen, mw. mr. E. van Amsterdam 10-03-2009

Ludwig-Hendriks, mw. mr. A. Zeist 18-03-2009

Metz, mr. M.H. Apeldoorn 19-03-2009

Pastors, mw. mr. C.H.M. Woerden 02-03-2009

Schijns, mw. mr. D.M.I.C. Breda 20-03-2009

Tennekes, mr. P.C. De Bilt 11-03-2009

Tuyl, mr. E. van Amsterdam 03-03-2009

Vijmen, mr. J.F. van Amsterdam 23-12-2008

Overleden

Westerhuis, mr. E.J. Lelystad 27-03-2009

Kantoor-verplaatsing

Aarle-van Beers, mw. mr. C.M. van (St. Oedenrode): Edelweisstrat 5 (5241 AH) postbus 255 (5240 AG) Rosmalen, tel. 073-5231400, fax 073-5231401, e-mail c.m.vanaarle@swgadvocaten.nl

Meldingen voor deze rubriek kunnen worden doorgegeven aan: adres@advocatenorde.nl.

Atten, mr. G.: Frederik Hendrikstraat 67 (1052 HL) Amsterdam, tel. 020-4750005, fax 020-4880254, e-mail vanatten@westerparkadvocaten.nl

Avci, mw. mr. A. (Arnhem): Amstelplein 8-a (1096 BC) postbus 94700 (1090 GS) Amsterdam, tel. 020-3016301, fax 020-3016333, e-mail aysegul.avci@cms-dsb.com

Beckhoven, mr. J.C. van (Rotterdam): Barkhausstrasse 10 (60325) Frankfurt am Main/DE, tel. 0049-69-971-570, fax 0049-69-971-571

Beelen, mr. B. van (Den Haag): K.P. van der Mandelelaan 40-a (3062 MB) Rotterdam, tel. 010-2424880, fax 010-2424850, e-mail bas.van.beelen@dvan.nl

Bennekom, mr. J. van (Amsterdam): Harmenjansweg 15 (2011 AZ) Haarlem, tel. 023-5426688, fax 023-5426690, e-mail fischer@balienet.nl

Berkel, mr. J.C.H. van (Amsterdam): Paradijslaan 159 (5611 KM) Eindhoven, tel. 040-2120400, fax 040-2121487, e-mail jacques.van.berkel@lamongadvocaten.nl

Bervoets, mw. mr. A.L.: Amstel 1 (1011 PN) postbus 202 (1000 AE) Amsterdam, tel. 020-5522489, fax 020-5522348, e-mail abervoets@ha.amsterdam.nl

Beijerman, mw. mr. K. (Arnhem): Winthontlaan 2 (3526 KV) postbus 4085 (3502 HB) Utrecht, tel. 030-2850300, fax 030-2850301, info@dvan.nl

Biemond, mr. I.P. (Waddinxveen): Admiraal Trompstraat 2 (3115 HH) Schiedam, tel. 010-2452222, fax 010-2452220, e-mail ibiemond@huisman-itrec.com

Bierman, mr. B. (Amsterdam): One Rockefeller Plaza 15th floor - Suite 1528 (NY 10020) New York/US, tel. 001-212-218-29-90, fax 001-212-218-29-99, e-mail bart.bierman@nautadutilh.com

Boorder-Sweerman, mw. mr. D.S. de (Arnhem): Pietersbergseweg 38 (6862 BV) Oosterbeek

Bos, mw. mr. E.K.A. van den: Herengracht 141 (1015 BH) Amsterdam, tel. 020-5307030, fax 020-5307031, e-mail evavandenbos@gmail.com

Bozia, mw. mr. K. (Utrecht): Jacob Obrechtstraat 70 (1071 KP) postbus

75195 (1070 AD) Amsterdam, tel. 020-5703160, fax 020-5703161, e-mail bozia@debontadvocaten.nl

Breur, mr. J.A. (Lieshout): Europalaan 1 (KW) postbus 18 (5170 AA) Kaatsheuvel, tel. 0416-288111, fax 0416-288488

Bron-Slijs, mw. mr. R.J.A. (Rotterdam): Weena 614 (3012 CN) postbus 293 (3000 AG) Rotterdam, tel. 010-2012939, fax 010-2012949, e-mail renee.bron@borsboomham.nl

Bruggink, mr. T.A. (Amsterdam): Runnenberg 9 (3981 AZ) postbus 20 (3980 CA) Bunnik, tel. 030-6598291, fax 030-6598343, e-mail t.bruggink@bamgroep.nl

Buddingh-Toes, mw. mr. S. (Utrecht): Kastanjelaan 2 (3833 AN) postbus 230 (3830 AE) Leusden, tel. 033-4342400, fax 033-4342414

Burg, mw. mr. M. van der (Wezep): Hanzelaan 344 (8017 JL) postbus 289 (8000 AG) Zwolle, tel. 038-4238348, fax 038-4238349, e-mail vanderburg@devries-doornbos.nl

Burger, mw. mr. P.H.: Plomporengracht 14-16 (3512 CD) postbus 14067 (3508 SC) Utrecht, tel. 030-2520900, fax 030-2543280, e-mail info@advokatenkollektief.nl

Buys, mw. mr. C.A.: Claude Debussylaan 54 (1082 MD) postbus 2720 (1000 CS) Amsterdam, tel. 020-5517101, fax 020-6267949, e-mail celine.buys@bakernet.com

Coomans, mr. P.L. (London/GB): Droogbak 1-a (1013 GE) postbus 251 (1000 AG) Amsterdam, tel. 020-7119000, fax 020-7119999, e-mail peter.coomans@cliffordchance.com

Coppoolse, mw. mr. W.: Postbus 41042 (9701 CA) Groningen, e-mail wilmacoppoolse@yahoo.com

Costers, mw. mr. M.G.: Johannes Vermeerplein 11 (1071 DV) Amsterdam, tel. 020-6704040, fax 020-4004043, e-mail info@bricksadvocaten.nl

Decoz, mw. mr. M.A. (Amsterdam): Nieuwe Gracht 45-47 (2011 ND) Haarlem, tel. 023-5348050, fax 023-5510864, e-mail info@vrvadvocaten.nl

Dix, mr. drs. F.P.G. (Vught): De Rijn 6 (5684 PI) postbus 253 (5680 AG) Best, tel. 085-2010014, fax 085-2010011, e-mail floris@turnaroundadvocaten.nl

Dogan, mw. mr. S. (Wijk bij Duurstede): Wolgadreef 104 (3561 CS) Utrecht, tel. 030-2660011, fax 030-2622456, e-mail info@advocatenkantoorogdan.nl

Drok, mr. E.D. (Amsterdam): Haagweg 108 (2282 AE) postbus 1213 (2280 CE) Rijswijk/ZH, tel. 070-3906260, fax 070-3989688, e-mail drok@aantjeszevenberg.nl

Dijk, mw. mr. F.L.J. van: Johannes Vermeerplein 11 (1071 DV) Amsterdam, tel. 020-6704040, fax 020-4004043, e-mail info@bricksadvocaten.nl

Eck, mr. N.C. van (Rotterdam): Prins Bernhardlaan 35 (2404 NE) postbus 155 (2400 AD) Alphen aan den Rijn, tel. 0172-503250, fax 0172-503200, e-mail e-mail@lagrolaw.nl

Eck Rasmussen, mw. mr. L. van (Hilversum): Amsterdamsestraatweg 19-c (1411 AW) postbus 5131 (1410 AC) Naarden, tel. 035-6943724, fax 035-6782280, e-mail vaneckrasmussen@her-advocaten.nl

Eekelen, mr. R.D.E. van: J.J. Viottastraat 43 (1071 JP) Amsterdam, tel. 020-5732121, fax 020-5732173, e-mail rdevaneeekelen@vinkenpartners.nl

El-Hankari, mw. mr. R. (Harderwijk): Laan 33-1 (8071 JG) Nunspeet, tel.

0341-251507, fax 0341-252554, e-mail rajaelhankari@omvradvocaten.com

Eujen, mr. E.P.: Nicolaas Beetsstraat 6 (7901 KI) postbus 33 (7900 AA) Hoogeveen, tel. 0528-242669, fax 0528-390586, e-mail ee@wolthersjagersma.nl

Faber, mw. mr. A.L. (Rotterdam): Prins Bernhardstraat 10 (6521 AB) postbus 1546 (6501 BM) Nijmegen, tel. 024-3607560, fax 024-3607090, e-mail a.faber@jaegerssoons.nl

Fouw, mw. mr. A. de: Johannes Vermeerplein 11 (1071 DV) Amsterdam, tel. 020-6704040, fax 020-4004043, e-mail anneloes.defouw@bricksadvocaten.nl

Frijns, mr. R.A.C. (Amersfoort): Sonsbeekweg 8 (6814 BA) postbus 64 (6800 AB) Arnhem, tel. 026-3556900, fax 026-3556909, e-mail info@ijsseldijkcorbeek.nl

Glen-Boedhrum, mw. mr. N.J.: Beursplein 37 (3011 AA) postbus 30135 (3001 DC) Rotterdam, tel. 010-2052640, fax 010-2052644, e-mail info@vhgb-advocaten.nl

Graaf, mr. J. de (Hoogezand): Nassaustraat 30-a (9671 BW) postbus 197 (9670 AD) Winschoten, tel. 0597-433999, fax 0594-433362, e-mail info@slinkmandegraaf.nl

Haan, mr. P. de: Randstad 2143 (1314 BG) postbus 10264 (1301 AG) Almere, tel. 036-5344895, fax 036-5344945, e-mail denhaan@dbzadvocaten.nl

Hel-Koedoot, mw. mr. M. van de (Amsterdam): Weena 750 (3014 DA) postbus 1110 (3000 BC) Rotterdam, tel. 010-2240230, fax 010-4148444, e-mail mirjam.vandehel-koedoot@nautadutilh.com

Hoef, mr. J.A. van de (Amsterdam): Bovenkerkerweg 81 (1187 XC) postbus

(advertentie)

Juridische
topcursussen met
hoge praktijkwaarde

www.dejuridischeacademie.nl

8014 (1180 LA) Amstelveen, tel. 020-4263810, fax 020-6400420, e-mail jaaradvandehoef@pensioenadvocaten.nl

Hüsen, mr. M.J.: Crooswijksesingel 34 (3034 CI) postbus 3725 (3003 AS) Rotterdam, tel. 010-4650966, fax 010-4654039, e-mail info@advokatenkollektief.com

Huijsman, mr. M. (Zoetermeer): Foeliestraat 18 (1011 TM) postbus 15200 (1001 ME) Amsterdam, tel. 020-4095555, fax 020-4095444, e-mail m.huijsman@meestermeester.nl

Jacobs, mr. N.J. (Amsterdam): Stationsplein-ZW 981 (1117 CE) Schiphol, postbus 338 (1180 AH) Amstelveen, tel. 020-3043687, fax 020-3043560, e-mail nico.jacobs@accor.com

Jager, mr. C.J.: Hoogoorddreef 9 (1101 BA) Amsterdam Zuidoost, e-mail cjager@tefor.nl

Kasim, mr. Z.: Antonio Vivaldistraat 150 (1083 HP) postbus 7925 (1008 AC) Amsterdam, tel. 088-4070402, fax 088-4070445, e-mail zelena.kasim@hollandlaw.nl

Kerkhof, mr. S.E.L.: Kerkstraat 76 (5261 CS) Vught, tel. 073-6561116, fax 073-6567695, e-mail s.van.kerkhof@tilburgbeks.nl

Kilic, mw. F.: Frederik Hendrikstraat 67 (1052 HL) Amsterdam, tel. 020-4750005, fax 020-4880254, e-mail kilic@westerparkadvocaten.nl

Koerselman, mw. M.S. (Eindhoven): De Rijn 6 (5684 PJ) postbus 253 (5680 AG) Best, tel. 085-2010013, fax 085-2010011, e-mail suzan@turnaroundadvocaten.nl

Koster, mw. M.S.: Herengracht 141 (1015 BH) Amsterdam, tel. 020-5307030, fax 020-5307031

Kranenburg-Hanspians, mw. M.R. K. van (Rotterdam): Amstelplein 8-a (1096 BC) postbus 94700 (1090 GS) Amsterdam, tel. 020-3016302, fax 020-3016333, e-mail katja.vankranenburg@cms-dsb.com

Kruidhof-Dijk, mw. E.D. (Zwolle): De Bukkakers 16 (7811 KZ) postbus 1003 (7801 BA) Emmen, tel. 0591-656969, fax 0591-641006, e-mail info@vrfh-advocaten.nl

Kuijken, mw. E.M.: Amstelveenseweg 638 (1081 JJ) postbus 75258 (1070 AG) Amsterdam, tel. 020-5419845, fax 020-5419999, e-mail marijtje.kuijken@dlapiper.com

Lautenbach, mr. J.J.R. (Amsterdam): Weena 750 (3014 DA) postbus 1110 (3000 BC) Rotterdam, tel. 010-2240000, fax 010-4148444, e-mail jolize.lautenbach@nautadutilh.com

Lelyveld, mr. F.L. van (Hoogezand) Nassaustraart 30-a (9671 BW) postbus 197 (9670 AD) Winschoten, tel. 0597-433999, fax 0594-433362, e-mail info@slinkmandegraaf.nl

Leppink, mr. W.J.H. (Rotterdam): Zuidplein 100 (1077 XV) postbus 79023 (1070 NB) Amsterdam, tel. 020-8909948, fax 020-8909999, e-mail willeml.leppink@simmons-simmons.com

Leunissen, mw. M.S. (Amsterdam): Schiphol Boulevard 347 (1118 BJ) Luchthaven Schiphol, tel. 020-2065172, fax 020-2065170, e-mail leunissen@ploegleunissen.nl

Lie, mr. G.W.: Avenue Princesse Grace 31 (MC 98000) Monaco, postbus 8149 (3009 AC) Rotterdam, tel. 00377-99-99-91-27, fax 00377-93-25-58-36, e-mail contact@wlie.nl

Lindner, mr. B.J.A. (Dordrecht): Strawinskylaan 3095 (1077 ZX) Amsterdam

Luijendijk, mw. M.M. (Dordrecht): Jozef Israelsplein 8 (2596 AS) Den Haag, tel. 070-3249333, fax 070-3246396, e-mail sewdajal@xs4all.nl

Martens, mr. M.P.M. (Amsterdam): Noordeinde 33 (2514 GC) postbus 305 (2501 CH) Den Haag, tel. n. 070-3023520, fax 070-3023670, e-mail m.martens@houthoff.com

Meer, mr. N.M. van der (Rotterdam): One Rockefeller Plaza 15th floor-Suite 1528 (NY 10020) New York/US, tel. 001-212-218-29-90, fax 001-212-218-29-99, e-mail nienke.vandermeer@nautadutilh.com

Meggouh, mr. K. (Amsterdam): Scheikh Zayed Road, level 7, Building 1 Emaar Business Park PO Box 121662 Dubai/AE, tel. 0971-4-4273-879, fax 0971-4-3636-901, e-mail khalia.meggouh@dlapiper.com

Mencke, mr. J. (Den Haag): Gustav Mahlerplein 50 (1082 MA) postbus 75505 (1070 AM) Amsterdam, tel. 020-6056904, fax 020-6056700, e-mail j.mencke@houthoff.com

Metselaar-Hou, mw. M.S.Y.M.: Soderblomstraat 207 (2131 GG) Hoofddorp

Meurs, mw. M. van (Nunspeet): Frieswijkstraat 66 (3862 BM) postbus 1104 (3860 BC) Nijkerk/GLD, tel. 033-2458544, fax 033-2461387, e-mail manonvanmeurs@omvradvocaten.com

Meij, mr. M.C. van der (Den Bosch): Saltshof 1006 (6604 EA) Wijchen, tel. 024-3661735, fax 024-3480075, e-mail info@bonnieradvocaten.nl

Molenaars, mr. M.L. (London/GB): Strawinskylaan 2001 (1077 ZZ) postbus 75640 (1070 AP) Amsterdam, tel. 020-5460638, fax 020-5460123, e-mail michael.molenaars@stibbe.com

Namaki, mr. A.A. (Druuten): Laan Copes van Gattenburch 105 (2585 EX) Den Haag, tel. 070-3639968, fax 070-3561402, e-mail secretariaat@skv-advocaten.nl

Nieuwenhuizen, mw. M.A.A.C. van (Rotterdam): Zuidplein 100 (1077 XV) postbus 79023 (1070 NB) Amsterdam, tel. 020-8909900, fax 020-8909999, e-mail adv.vannieuwenhuizen@simmons-simmons.com

Nieuwenhuizen-van Spijk, mw. M.L.: Silodam 110 (1013 AS) postbus 51096 (1007 EB) Amsterdam, tel. 020-3376041, fax 020-7508882, e-mail vannieuwenhuizen@flexadvocaten.eu

Nijhuis, mr. D.K. (Breda): Apennijnenweg 11 (5022 DT) postbus 449 (5000 AK) Tilburg, tel. 013-5840840, fax 013-5840845, e-mail d.nijhuis@hpla.nl

Oeijen, mr. R.A.M.L. van (Den Bosch): Beukenlaan 46 (5651 CD) postbus 63 (5600 AB) Eindhoven, tel. 040-2380645, fax 040-2380666, e-mail rvanoeijen@hpla.nl

Oort, mr. B.J.: Parkstraat 83 (2514 JG) Den Haag, tel. 070-3538101, fax 070-3387558, e-mail mrboort@gmail.com

Oosterbaan, mr. O.D.: Herengracht 342 (1016 CG) Amsterdam, tel. 020-7370313, fax 020-8907723, e-mail office@createlaw.nl

Osch, mr. P.J.H.M. van (Brussel/BE): Parklaan 48 (1405 GR) Bussum, tel. 035-6250505, e-mail pietervanosch@nig.nl

Özkara, mr. I. (Utrecht): Bouriciusstraat 6 (6814 CW) postbus 27 (6800 AE) Arnhem, tel. 026-3549949, fax 026-3549959, e-mail i.ozkara@louwersevandervelde.nl

Paulus, mr. L.G.T. (Echt): Rijksweg Noord 188-a (6136 AE) Sittard, e-mail pauluspuddu.nl

Ploeger, mr. M.R. (Schagen): Parelhof 1-c (1703 EZ) postbus 1084 (1700 BB) Heerhugowaard, tel. 072-5711444, fax 072-5711445, e-mail info@engelsingels.nl

Puddu, mr. G.M.O. (Echt): Rijksweg Noord 188-a (6136 AE) Sittard, e-mail puddu@pauluspuddu.nl

Reijt, mr. M.J. van der: Koninginneweg 162 (1075 EG) postbus 76725 (1070 KA) Amsterdam, tel. 020-3053636, fax 020-3053639, e-mail maaike.van.der.reijt@demetz.nl

Rietbroek, mr. P.: Strawinskylaan 3127 (1077 ZX) postbus 75306 (1070 AH) Amsterdam, tel. 020-3017418, fax 020-3017350, e-mail rietbroek@eu.gtlaw.com

Rietkerk, mr. J.G. (Rotterdam): Zuidplein 100 (1077 XV) postbus 79023 (1070 NB) Amsterdam, tel. 020-8909900, fax 020-8909999, e-mail job.rietkerk@simmons-simmons.com

Sandberg-Crommelin, mw. M.L.: Van Stolkweg 10 (2585 JP) postbus 80504 (2508 GM) Den Haag, tel. 070-3504055, fax 070-3506187, e-mail info@wtsadvocaten.nl

Santema, mr. W.S. (Leusden): Prinses Julianapark 4 (8601 GI) postbus 27 (8600 AA) Sneek, tel. 0512-515999, fax 0512-421958, e-mail info@machielsadvocaten.nl

Santvoort, mw. M.J. van (Rotterdam): Zuidplein 100 (1077 XV) postbus 79023 (1070 NB) Amsterdam, tel. 020-8909900, fax 020-8909999, e-mail janske.vansantvoort@simmons-simmons.com

(advertentie)

Universiteit Leiden

JURIDISCH PAO

Basiscursus Familie- en Jeugdrecht

Data
Vrijdag 19 en 26 juni 2009
van 10.00 - 16.30 uur te Leiden

Anmelden/Informatie:

T 071 - 527 86 66
F 071 - 527 78 95
pao@law.leidenuniv.nl
www.paoj.nl

Docenten

Mw.Prof.mr.drs. M.R. Bruning, hoogleraar Jeugdrecht aan de Universiteit Leiden (tevens cursusleider)
Mr. E. Bongers, familie- en jeugdrechter bij de Rechtbank Utrecht

Nieuw Consumentenrecht

Datum
Woensdag 13 mei 2009
van 10.00 tot 16.30 uur te Leiden

Cursusleider

Mr.dr. Gerit-Jan Zwenne, advocaat/partner bij Bird & Bird te Den Haag en universitair hoofddocent elaw@Leiden, Centrum voor Recht in de Informatiemaatschappij, Universiteit Leiden

Docenten

Prof.mr. A.G. Castermans, hoogleraar Burgerlijk recht aan de Universiteit Leiden
Mr. N.J. Linssen, advocaat bij Bird & Bird te Den Haag
Mr. R. van Neck, advocaat bij Bird & Bird te Den Haag

Schalk, mw. mr. E.M.B. van der (Hilversum): Maliebaan 10-a (3581 CN) postbus 14033 (3508 SB) Utrecht, tel. 030-2364600, fax 030-2364192, e-mail e.vanderschalk@vandiepen.com

Schravenmade, mw. mr. J.Th. (Maarsen): Cronenburg 152 (1081 GN) postbus 75810 (1070 ZV) Amsterdam, tel. 020-5041570, fax 020-5041589, e-mail secretariaat@bootadvocaten.nl

Schijns, mw. mr. A.J.J.G. (Den Haag): Dijsselhofplantsoen 14-18 (1077 BL) postbus 76729 (1070 KA) Amsterdam, tel. 020-5747416, fax 020-5747475, e-mail a.schijns@vandiepen.com

Slagter, mr. M.A. (Badhoevedorp): Prins Hendriklaan 26 (1075 BD) postbus 75407 (1070 AK) Amsterdam, tel. 020-3054950, fax 020-3054959, e-mail slagter@arthurslegal.com

Stalenoef, mw. mr. A.C.M. (Amersfoort): Herculesplein 213 (3584 AA) postbus 85299 (3508 AG) Utrecht, tel. 030-2523520, fax 030-2512741, e-mail info@atmadvocaten.nl

Sterrenberg-Elleroek, mw. mr. M.L. (Zeist): Haagweg 108 (2282 AE) postbus 1213 (2280 CE) Rijswijk/ZH, tel. 070-3906260, fax 070-3989688, e-mail sterrenberg@aanrijzenberg.nl

Steijn, dr. mr. H.H. van: Promenade 2 (6581 BV) postbus 48 (6580 AA) Malden, tel. 024-3586996, fax 024-3586776, e-mail vansteijnadvocaat@hotmail.com

Teeuwen, mw. mr. W.M.S.: Van Vollenhovenstraat 23 (3016 BG) postbus 23520 (3001 KG) Rotterdam, tel. 010-2759911, fax 010-2759910, e-mail guida.teeuwen@baseadvocaten.nl

Timmermans, mr. W.W.H. (Arnhem): Gustav Mahlerplein 2 (1082 MA) postbus 75510 (1070 AM) Amsterdam, tel. 020-7953953, fax 020-7953900,

e-mail boekel.deneree@boekeldeneree.com

Tjallingii, mw. mr. J.G. (Arnhem): Weena 690 (3012 CN) postbus 190 (3000 AD) Rotterdam, tel. 010-4042294, fax 010-4042333, e-mail judith.tjallingii@simmons-simmons.com

Uppal, mr. R.K.: Frederik Hendrikstraat 67 (1052 HL) Amsterdam, tel. 020-4750005, fax 020-4880254, e-mail info@westerparkadvocaten.nl

Verrillo, mr. C. (Wierden): Stationsplein 12 (7573 AV) postbus 141 (7570 AC) Oldenzaal, tel. 0541-521515, fax 0541-520835, e-mail info@geerdinkadvocaten.nl

Vles, mr. R.J. (Utrecht): Nieuwe Haven 25 (1411 SG) postbus 5118 (1410 AC) Naarden, tel. 035-6782545, fax 035-6782544, e-mail vles@mengelberg.nl

Vromans, mw. mr. R. (Barendrecht): Burg de Raadsingel 93-b (3311 JG) postbus 476 (3300 AL) Dordrecht, tel. 078-6331111, fax 078-6130171, e-mail vromans@tenholter.nl

Vuurens, mr. R. (Den Haag): Blaak 28 (3011 TA) postbus 711 (3000 AS) Rotterdam, tel. 010-4406440, fax 010-4364400, e-mail rvuurens@plp.nl

Wassenaar, mr. C.F. (Amsterdam): Mathenesserlaan 281 (3021 HH) postbus 58 (3000 AB) Rotterdam, tel. 010-7144600, fax 010-7144601, e-mail info@ljwd.nl

Wellenberg, mw. mr. H.P.: Koninginneweg 160 (1075 EE) Amsterdam, tel. 020-6644121, fax 020-6640129, e-mail info@thelawyers.nl

Wiggers, mr. C. (Amsterdam): Koningin Julianaplein 10 (2595 AA) postbus 11756 (2502 AT) Den Haag, tel. 070-5153000, fax 070-5153100, e-mail info@pelsrijcken.nl

Willems, mw. mr. P.W.H.M.: Koningin Julianaplein 10 (2595 AA) postbus 11756 (2502 AT) Den Haag, tel. 070-5153000, fax 070-5153100, e-mail pwhm.willems@pelsrijcken.nl

Witkamp, mw. mr. S.I.: Steupelstraat 40 (3065 JE) postbus 85205 (3009 ME) Rotterdam, tel. 010-2492444, fax 010-2492440, e-mail mail@swnk.nl

Wolf, mw. mr. G.: Claude Debussylaan 54 (1082 MD) postbus 2720 (1000 CS) Amsterdam, tel. 020-5517524, fax 020-6267949, e-mail gisela.wolf@bakernet.com

Woltman, mr. I.J. (Bolsward): Willemskade 7 (8911 AW) postbus 2610 (8901 AC) Leeuwarden, tel. 058-2121464, fax 058-2133025, e-mail woltman@vandersluisvanderzee.nl

Wong, mr. R.M. (Amsterdam): 5 Times Square (NY 10036-6530) New York/US, tel. 001-212-773-2587, fax 001-212-773-8814, e-mail reggy.wong@dp.ey.com

Nieuw kantoor/ associatie

Bricks Advocaten (mrs. M.G. Costers, F.L.J. van Dijk en A. de Fouw) Johannes Vermeerplein 11 (1071 DV) Amsterdam, tel. 020-6704040, fax 020-4004043, e-mail info@bricksadvocaten.nl

Paulus & Puddu Advocaten (mrs. L.G.T. Paulus en G.M.O. Puddu) Rijksweg Noord 188-a (6136 AE) Sittard

Slinkman De Graaf Advocaten (mrs. J. de Graaf en F.L. van Lelyveld) Nassaustraet 30-a (9671 BW) postbus 197 (9670 AD) Winschoten, tel. 0597-433999, fax 0594-433362, e-mail info@slinkmandegraaf.nl

Turnaround Advocaten (mrs. F.P.G. Dix en S. Koerselman) De Rijn 6 (5684 PJ) postbus 253 (5680 AG) Best, tel. 085-2010010, fax 085-2010011, e-mail info@turnaroundadvocaten.nl

Westerpark Advocaten (mrs. G. van Atten, F. Kilic en R.K. Uppal) Frederik Hendrikstraat 67 (1052 HL) Amsterdam, tel. 020-4750005, fax 020-4880254, e-mail info@westerparkadvocaten.nl

Naams- wijziging

Rhodes Reiziger Advocaten te Almere thans: **Advocatenkantoor Reiziger**

Rhodes Reiziger Advocaten te Amsterdam Zuidoost thans: **Advocatenkantoor Rhodes**

Van Ouwkerk, Winkelman & Elings te Tiel thans: **Advocatenkantoor Winkelman Elings & Van Straten**

Martens Broekman & Boel Advocaten te Hilversum thans: **Broekman Boel Rote & Feijen**

Bezoekadres/ postbus/ tel./fax/ e-mail

Advocatenkantoor AKVR te Amsterdam: Admiralengracht 67 I (1057 EP) Amsterdam

Advocatenkantoor Arkesteijn te Rotterdam: Bierstraat 121 (3011 XA) Rotterdam, e-mail teddy@arkesteijnadvocaten.nl

Advocatenkantoor Van Aken te Geleen: Elisabethstraat 30 (6161 GT) Geleen, tel. 046-4107487, fax 046-4107488

Backx & Ripmeester Verzekeringsadvocaten B.V. te Rotterdam: Mathenesserlaan 191 (3014 HB) Rotterdam

Brisdet Spiegeler advocatuur & strategie te Den Haag: Mauritskade 35 (2514 HD) postbus 82167 (2508 ED) Den Haag

Broekman Boel Rote & Feijen te Hilversum: Burgemeester Lambooylaan 3 (1217 LB) postbus 1184 (1200 BD) Hilversum, tel. 035-7123530, fax 035-7123531, e-mail secretariaat@bbfadvocaten.nl

Hampe Meyjes Advocaten te Rotterdam: Sluisjesdijk 151 (3087 AG) Rotterdam

Kronenburg, mr.drs. E.A. te Den Haag: Mauritskade 35 (2514 HD) Den Haag

Plieger en Saija Advocaten te Arnhem: Eusebiusbuitensingel 3-b (6828 HS) postbus 703 (6800 AS) Arnhem, e-mail pliieger-saija-advocaten@hetnet.nl

Riet, mr. Q.J. van te Venlo: Burg van Liebergenstraat 2 (5913 AT) Venlo, postbus is opgeheven

Van der Pas advocatuur te Breda: Cartier van Disselstraat 1-b (4835 KC) postbus 4622 (4803 EP) Breda

(advertentie)

Universiteit Leiden

JURIDISCH PAO

Symposium De Kredietcrisis: stand van zaken, wat staat er nog te gebeuren?

Dinsdag 30 juni 2009 van 14.15 tot 18.00 uur te Leiden

In vervolg op de zeer succesvolle bijeenkomst medio december 2008 krijgt u een update. U wordt in enkele uren door praktijkdeskundigen bijgepraat over diverse maatregelen die op korte en langere termijn genomen kunnen worden om de crisis het hoofd te bieden: bezuinigingen, reorganisaties, massa-ontslagen, sluiting van bedrijfsonderdelen, tijdelijke inkrimping van bedrijfsactiviteiten, etc..

Aanmelden/Informatie:

T 071 - 527 86 66
F 071 - 527 78 95
pao@law.leidenuniv.nl
www.paoj.nl

Symposiumvoorzitter
Prof. mr. B. Wessels

Sprekers
Prof. mr. S.M. Bartman, mr. A.J. Berends, Prof. mr. G.J.J. Heerma van Voss, mr. A. Kaarls, Prof. dr. A.O. Lubbers, mr. J.M. Slagter, Prof. mr. B. Wessels

MUTSAERTS

Kwaliteit verzekerd

BENT U GOED VERZEKERD ALS U ARBEIDSONGESCHIKT RAAKT?

Mutsaerts biedt u de beste AOV-polis bij arbeidsongeschiktheid aan

Een groot aantal van uw collega's hebben de voordelen van onze polis al ontdekt. Wij ontwikkelden namelijk speciaal voor de advocatuur en het notariaat een verzekering met uitgebreide voorwaarden en met verreweg de scherpste premiestelling. Dit scheelt u, afhankelijk van de aanvangsleeftijd, 25 tot 70% over de gehele looptijd.

Feiten:

- beroepsarbeidsongeschiktheid gedurende de hele looptijd
- gerenommeerde verzekeraar
- zowel individueel mogelijk als op collectieve basis voor gehele maatschap
- hoge verzekerde bedragen mogelijk (maximaal € 400.000,- op jaarbasis)

Premievergelijking gehele looptijd

Verzekerd bedrag € 100.000 • Wachtijd 1 jaar

60 jaar 0% index	Traditionele partij	Mutsaerts
35 jaar tot einde	139.652	91.553
40 jaar tot einde	119.336	71.150
45 jaar tot einde	90.821	48.234
50 jaar tot einde	58.393	24.713
55 jaar tot einde	25.835	5.513
65 jaar 0% index	Traditionele partij	Mutsaerts
35 jaar tot einde	215.551	144.940
40 jaar tot einde	190.244	121.832
45 jaar tot einde	154.635	94.480
50 jaar tot einde	114.009	63.561
55 jaar tot einde	73.154	31.861

Wie is Mutsaerts?

Mutsaerts BV, gevestigd in Tilburg, is een onafhankelijk assurantie-kantoor en heeft een geschiedenis die teruggaat tot 1926.

Veel advocaten en notarissen behoren tot haar cliëntèle. Het aangaan van een langdurige relatie staat hierbij voorop, waarbij Mutsaerts een proactieve rol vervult.

Uitnodiging

Hebt u interesse in een voor u of uw kantoor op maat gemaakte offerte of vergelijking? Neemt u dan rechtstreeks contact op met ons kantoor en vraagt u naar

drs. Freek Njio, fnjio@mutsaerts.nl

Mutsaerts BV
 Ringbaan West 240 · Tilburg
 Postbus 9102 · 5000 HC Tilburg
 T 013 5942828
 F 013 5942829
 www.mutsaerts.nl

Informatieplicht advocaat over risico kostenveroordeling bij toevoegingen

Geschillencommissie Advocatuur
Bindend advies d.d. 10 september 2007 / ADV07-0013
(mrs. Koster-Vaags, Thunnissen en Zuur)

Advocaat moet cliënt duidelijk informeren over het feit dat een eventuele kostenveroordeling bij verlies in een civiele procedure niet gedekt wordt door de toevoeging en ten laste komt van de cliënt. Cliënt klaagt dat hem dit niet duidelijk is gemaakt. Na verlies van de procedure in eerste instantie, met kostenveroordeling, had dit echter duidelijk kunnen zijn, zodat de klacht gedeeltelijk gegrond is.

Klacht

De cliënt klaagt dat de advocaat hem onvoldoende heeft ingelicht, onder meer over het risico van een kostenveroordeling en over de duur van de procedures.

De cliënt heeft een bedrag van € 96,25 niet betaald en bij de commissie gedeponeerd.

In augustus 1999 heeft de cliënt een overeenkomst tot dienstverlening aangegaan met de advocaat, betreffende een terugvordering van de Gemeente Rotterdam.

De cliënt en zijn echtgenote hebben zes jaar in spanning geleefd. De advocaat heeft de cliënt niet of onvoldoende ingelicht over de kans dat bij verlies, naast de eigen bijdragen en griffierecht, hoge kosten zouden kunnen ontstaan

door kostenveroordelingen, noch over het feit dat de zaak zo lang zou gaan duren. Tussentijds en na beëindiging van de zaak heeft de advocaat geen nadere uitleg gegeven.

Alles bij elkaar opgeteld belopen de kostenveroordelingen een bedrag van € 4.702,50, welk bedrag de cliënt terug wenst te ontvangen van de advocaat.

Ter zitting heeft de cliënt verder nog – in hoofdzaak – het volgende aangevoerd.

Door de voorgangers van de advocaat en de advocaat zelf werd de zaak vanaf het begin kansrijk ingeschat. Over de mogelijkheid van een kostenveroordeling is de cliënt nooit geïnformeerd. In het begin werd zelfs gezegd dat alleen de eigen bijdrage hoefde te worden betaald. Over een mogelijke kostenveroordeling hoorde de cliënt op de gang bij de rechtbank voor het eerst. Uiteindelijk heeft de cliënt zelf een regeling getroffen met de gemeente. De advocaat wilde zelfs nog doorgaan na het hoger beroep. Pas aan het einde ontving de cliënt een rekening voor de kostenveroordeling. De cliënt heeft toen meteen de advocaat gebeld en die reageerde met ‘van een kale kip kun je niet plukken’. De cliënt is op aandringen van de advocaat toch doorgegaan met procederen en hoopte dan de kosten terug te ontvangen. De cliënt had vertrouwen in de advocaat en dacht dat hij wist wat hij deed. Inmiddels heeft de cliënt alle proceskosten betaald. De procedures duurden ontzettend lang, dit heeft de cliënt veel zorgen opgeleverd.

Verweer

De advocaat stelt dat zowel hij als de collega's die de zaak voor hem behandelden de cliënt telkens hebben gewezen op de risico's van de procedures die voor hem werden gevoerd. Het betrof procedures die een lage kans van slagen hadden – al dan niet door toedoen van

de cliënt zelf – omdat hij bepaalde getuigen niet kon voorbrengen. De cliënt wenste ondanks een afweging van de voor- en nadelen toch deze procedures te voeren. Omdat de cliënt aangaf niet goed te kunnen lezen, is veel mondeling gegaan.

Bij de overname van het dossier heeft de advocaat niet met de cliënt gesproken over de risico's van een kostenveroordeling, bij het later ingestelde hoger beroep wel.

Op 2 en 6 november 2006 heeft de advocaat gesproken met de cliënt en de gang van zaken uitvoerig uitgelegd. De cliënt heeft aangegeven dat hij de kosten zou voldoen.

Er is sprake van rechtsverwerking omdat de cliënt zijn klachten niet binnen twee maanden (meer dan de bekwame tijd conform art. 6:89 BW) kenbaar heeft gemaakt.

De cliënt heeft gedurende de procedure niet geklaagd over de lange duur van de procedure. De procedure bij het hof heeft buiten toedoen van de advocaat inderdaad erg lang geduurd.

Ter zitting heeft de advocaat verder nog – in hoofdzaak – het volgende aangevoerd.

Er zijn drie procedures gevoerd: een civiele procedure tegen de gemeente (een executiegeschil), een civiele procedure tegen P en hoger beroep. De zaak ging om een beroepsfout waarbij vaststond dat deze beroepsfout was gemaakt. Conform een recente uitspraak van de Hoge Raad moet de schade dan worden vergoed. In dit kader heeft de advocaat onder meer aangegeven dat de uitspraak van de rechtbank pertinent onjuist werd geacht en klopt het dat de advocaat cliënt heeft geadviseerd om tot aan de Hoge Raad te gaan. De proceskansen schatte de advocaat positief in. Dat de schade uiteindelijk niet kon worden aangetoond, lag grotendeels aan het feit dat cliënt geen getuigen kon voorbrengen. De advocaat heeft de zaak overgenomen tijdens de enquêtes. Toen is niet gesproken over een mogelijke kostenveroordeling. Wel is ervoor

De uitspraak is bewerkt door Luuk Hamer, advocaat te Amsterdam. De bewerking houdt in dat sommige details zijn weggelaten en andere gewijzigd, en ook her en der enige uitweidingen – in het bijzonder waar het gaat om het weergeven van het standpunt van de cliënt of de advocaat – zijn weggelaten.

gezorgd dat de gemeente de uitkomst van de procedures afwachtte. Toen de rechtbankprocedure werd verloren, heeft de advocaat dit met cliënt besproken, inclusief de kansen van een hoger beroep. Dat de rechtbank en het hof zo oordeelden, kan niet aan de advocaat worden tegengeworpen.

De cliënt snapte de brieven niet zo goed. Steevast ontving de advocaat een telefoontje van de cliënt met het verzoek om uitleg van een brief die was gestuurd. De advocaat heeft aan cliënten gemeld dat een beslag inzake de kostenveroordeling slechts voor een klein gedeelte van hun uitkering zou gelden gezien de beslagvrije voet.

De factuur van de proceskosten is iets hoger dan de kostenveroordeling als genoemd in de uitspraken, nu hier de betekeningkosten en dergelijke bij op zijn geteld. Pas na het hoger beroep zijn de kostenveroordelingen geïncasseerd bij de cliënt.

Over de duur van de procedures merkt de advocaat op dat dit bij de rechtbank verband hield met de bewijsopdrachten die zijn verstrekt en dat bij het gerechtshof een procedure van anderhalf jaar niet extreem lang is.

Beoordeling van het geschil

De commissie oordeelt dat de advocaat deels tekortgeschoten is in zijn informatieplicht. Het enthousiasme dat de advocaat kennelijk heeft geuit richting de cliënt over de zaak brengt met zich mee dat juist over de proceskansen en bijkomende kosten duidelijk(er) gecommuniceerd had moeten worden. Dit om het risico te vermijden dat de cliënt zijn kansen daardoor onjuist inschat. De advocaat had expliciet en zeker bij deze cliënt in eenvoudig en begrijpelijk Nederlands moeten (blijven) uitleggen wat de risico's waren. In het bijzonder geldt dit gezien de financiële situatie van de cliënt voor de risico's van een kostenveroordeling.

Aan de andere kant is de commissie van oordeel dat de cliënt – zeker na afloop van de eerste rechtbankprocedure – op de hoogte had kunnen zijn van de risi-

co's van een kostenveroordeling, gezien de inhoud van het vonnis dat hem is toegezonden en – zo leidt de commissie af uit de informatie die ter zitting naar voren is gekomen – de kennis van zijn echtgenote hieromtrent.

Naar aanleiding van het vorenstaande en gelet op de feiten en omstandigheden van dit geval acht de commissie het redelijk en billijk dat de advocaat circa de helft van de kostenveroordeling van het hoger beroep voor zijn rekening neemt, hetgeen grof afgerond neerkomt op een bedrag van € 700. Hierop in mindering dient te strekken een bedrag van € 96,25 dat de cliënt in depot heeft gestort. Dit wordt als onvoldoende door de cliënt betwist als vaststaand aangenomen.

De overige klachten van de cliënt acht de commissie ongegrond. Ten aanzien van de lange duur van de procedure merkt de commissie op dat het de commissie niet gebleken is dat dit te wijten is aan enig handelen van de advocaat.

Het beroep op rechtsverwerking van de advocaat – voor zover van toepassing – wijst de commissie eveneens af. Het is begrijpelijk dat de cliënt pas bij het daadwerkelijk incasseren van de vorderingen omtrent de kostenveroordeling door de deurwaarder zijn klacht kenbaar heeft gemaakt aan de advocaat. De cliënt heeft vervolgens tijdig bij de commissie zijn klacht ingediend.

De klacht is ten dele gegrond.

Beslissing

De advocaat betaalt aan de cliënt een vergoeding van € 603,75 (zijnde € 700 minus € 96,25). Betaling dient plaats te vinden binnen een maand na de verzenddatum van dit bindend advies.

Bovendien dient de advocaat overeenkomstig het reglement van de commissie een bedrag van € 50 aan de cliënt te vergoeden ter zake van het klachten-geld.

Overeenkomstig het reglement van de commissie is de advocaat aan de commissie als bijdrage in de behande-

lingskosten van het geschil een bedrag verschuldigd van € 115.

Met inachtneming van het bovenstaande wordt het depotbedrag ad € 96,25 als volgt verrekend. Het depotbedrag wordt aan de cliënt gerestitueerd.

De commissie wijst het meer of anders verlangde af.

Financiële afspraken; no cure no pay

Aansluiting instelling letselschadebehandeling

Geschillencommissie Advocatuur
Arbitraal vonnis d.d. 13 september
2007 / ADV7-0034B
(mrs. Van der Groen, Van Steen en
Vlaanderen-Mulder)

De cliënt is bij de advocaat gekomen via een instelling voor letselschadebehandeling. Deze instelling werkt blijkens de folder met een no cure no pay-systeem. Indruk kon ontstaan dat advocaat dit ook doet. Geen duidelijke financiële afspraken.

Vordering conventie en verweer reconventie

De cliënt heeft aan de commissie een ingevuld vragenformulier toegezonden in februari 2007. De geschillencommissie heeft met de behandeling van deze klacht van de cliënt gewacht totdat een getekende akte van compromis was ontvangen. Nadat de door beide partijen ondertekende akte bij de commissie was binnengekomen, is de behandeling heropend. Toen bleek echter dat de cliënt niet aan de formele innamevereisten kon voldoen, te weten betaling van klachtengeld en storting van depot. De commissie heeft daarop aan de advocaat gevraagd of hij de zaak als incassogeschil aanhangig wenste te maken. Bij

brief d.d. 14 juni 2007 heeft de advocaat hierop bevestigend geantwoord.

Clïent heeft zich bij de advocaat gemeld na verwijzing door een instelling voor letselschadebehandeling, in verband met twee problemen: een mogelijk arbeidsgerelateerde hernia en een arbeidsconflict, dat daarmee mogelijk verband hield.

Tijdens de uitvoerige intake die de advocaat met de cliënt en zijn partner heeft gehad, is uitgelegd dat de 'beroepsziekte' nogal wat uitzoekwerk vergt en dat de kansen op succes bij hernia's in het algemeen gering zijn wegens het algemeen voorkomen van een dergelijke aandoening. Bij het spreken over de mogelijke claim op de werkgever wegens een beroepsgerelateerde aandoening is de werking van art. 6:96 BW uitgelegd. Dit artikel houdt in dat de advocaatkosten op de alsdan aansprakelijke werkgever c.q. diens verzekeraar kunnen worden verhaald, wegens het te maken verwijt en dat alsdan er in de regel geen kosten zijn die voor rekening van de cliënt komen. De cliënt heeft gevraagd naar de mogelijkheid van no cure no pay, omdat hij daarover had gelezen in een brochure of folder van genoemde instelling. Uitgelegd is dat een advocaat niet op die basis kan werken en dat de advocaat dat ook niet doet, maar dat de advocaat ermee bekend is dat die instelling dergelijke afspraken maakt.

Dat laat onverlet dat er in alle gevallen een behandelingsovereenkomst met de advocaat wordt overeengekomen, waarbij ook het tarief wordt vastgelegd. Dit is uitdrukkelijk besproken. Of en zo ja met welke portee door de cliënt afspraken zijn gemaakt met bedoelde instelling, is de advocaat onbekend. Enige documentatie ter zake heeft de advocaat nooit gezien of ontvangen. Inmiddels heeft hij vernomen dat men aldaar geen financiële afspraken met de cliënt heeft gemaakt. Verder is besproken dat de arbeidsgerelateerde hernia geen prioriteit heeft, omdat het arbeidsconflict veel urgenter is. Van het eerste zou ook nog geen werk worden gemaakt. Dat was in orde. Dat betekent dat in de beroepsziektezaak verder geen

inhoudelijke werkzaamheid is gevolgd, zodat daarvoor geen financiële regeling is uitgewerkt.

Met betrekking tot het arbeidsconflict is wel actie ondernomen. Daarbij is gesproken over de kosten van de advocaat en is wel degelijk aan de orde gesteld dat de kosten zelf moeten worden betaald, behoudens het geval van een door de Raad voor Rechtsbijstand afgegeven toevoeging. Er is wel gesproken over de mogelijkheid dat er van de zijde van de werkgever een vergoeding van de kosten van de advocaat kan worden verlangd, maar dat dit alleen zo is indien de werkgever een zodanig verwijt te maken valt dat ook daar art. 6:96 BW aan de orde is.

Verder is door de advocaat gezegd dat hij altijd poogt (een deel van) de advocaatkosten op de werkgever te verhalen en dat dit bij ontslagzaken meestal ook lukt. Dat was nog niet aan de orde omdat de cliënt heeft gesteld dat hij wil blijven werken bij deze werkgever. Dat de advocaat zou pogen de advocaatkosten bij de werkgever neer te leggen, is iets anders dan geen enkele rekening sturen aan de cliënt. De cliënt en zijn echtgenote konden naar de stellige mening van de advocaat niet menen dat zij voor de werkzaamheden geen enkele rekening zouden ontvangen, terwijl er op geen enkele wijze enige voorziening was getroffen met betrekking tot de vraag wie de kosten dan wel zou dragen. Van enig misverstand kan naar de mening van de advocaat geen sprake zijn geweest. Een groot deel van de intake ging juist over de kosten, met name omdat de cliënt graag zag dat alles onder de vigeur van no cure no pay zou worden geregeld. Dat zulks niet kon, is volstrekt duidelijk gemaakt.

De advocaat vordert betaling van de openstaande declaratie en afwijzing van de vordering tot schadevergoeding.

Verweer conventie en vordering in reconventie

De cliënt heeft de letselschade-instelling benaderd aangezien die in een folder aangeeft letselschadespecialist te zijn. In zijn geval is zowel telefonisch als

schriftelijk aangegeven dat de belangen van de cliënt behartigd kunnen worden. Enerzijds gaat het om de beroepsziekte die ten gevolge van het werk van de cliënt is ontstaan, anderzijds om onvoldoende (na)behandeling door de specialist die de hernia heeft behandeld. De instelling heeft hierop bevestigd dat zij werkt volgens het no cure no pay-principe en dat het de cliënt geen geld zou kosten, aangezien de problematiek voor zich spreekt en de kosten op de wederpartij verhaald zullen worden. De instelling zou het verzoek van de cliënt ter beoordeling doorsturen aan de advocaat. Op 9 oktober 2006 had de cliënt een intakegesprek met de advocaat, waarvoor geen kosten gemaakt zouden worden, zo bevestigde hij in een e-mail. Tijdens dit gesprek bevestigde de advocaat dat hij de zaak met betrekking tot de specialist(en) op zich zou nemen. De andere zaak zou hij overdragen aan een collega, mr. Y.

Tijdens het eerste gesprek heeft de cliënt duidelijk gevraagd of dit hem geld zou kosten. Hierop heeft de advocaat bevestigd dat hij niets hoefde te betalen aangezien hij er tenslotte niet om had gevraagd om door toedoen van zijn werkgever een advocaat te moeten nemen. Hierop heeft de cliënt benadrukt dat hij ook niet in de financiële positie was om advocaatkosten te betalen. Bovendien had de cliënt een rechtsbijstandverzekering. De cliënt hoefde zich geen zorgen te maken omdat dit een zeer duidelijke zaak was waarvoor de wederpartij aansprakelijk was en dus zouden de advocaatkosten op de wederpartij worden verhaald.

Mr. Y vroeg de cliënt of hij met de advocaat over de kosten had gesproken en hoe die zouden worden betaald. De cliënt heeft het verhaal van de advocaat doorgegeven. Mr. Y vond dit vreemd, maar zou het met hem opnemen. Hierop is geen van tweeën teruggekomen.

Na het gesprek met de werkgever, hun juriste en mr. Y wilde de cliënt dat er een kort geding werd aangespannen als de werkgever haar verplichtingen niet nakwam. De cliënt had hierover vragen

die niet werden beantwoord. In plaats daarvan ontving de cliënt een declaratie. De cliënt heeft aangegeven dat dit niet volgens afspraak was. Hierop reageerde de advocaat zeer geïrriteerd. Op de opmerking van de cliënt dat hierover geen schriftelijke overeenstemming bestond, werd door de advocaat gereageerd met de mededeling dat als de cliënt geen advocaat kon betalen, hij maar opnieuw moest beginnen.

Verloop van de zitting

Op 9 oktober 2007 heeft te Utrecht de mondelinge behandeling plaatsgevonden ten overstaan van arbiters, bijgestaan door mevrouw mr. E. Steenks, fungerend als secretaris.

Partijen zijn tijdig en behoorlijk opgeroepen ter zitting te verschijnen.

De cliënt heeft gebruikgemaakt van de mogelijkheid zijn standpunt nader toe te lichten. De cliënt was vergezeld van zijn echtgenote. De advocaat is niet verschenen.

De cliënt vordert in reconventie toekenning van een vergoeding vast te stellen door de commissie naar redelijkheid en billijkheid.

Beoordeling van het geschil in conventie en reconventie

Als vaststaand kan het volgende worden aangenomen. De cliënt heeft zich in verband met zijn twee problemen gericht tot een letselschade-instelling. Deze heeft de cliënt vervolgens in contact

gebracht met de advocaat. Vervolgens heeft tussen de advocaat en de cliënt een intakegesprek plaatsgevonden. Voor de werkzaamheden die de advocaat heeft verricht, heeft hij de cliënt een declaratie gezonden. De cliënt stelt dat is afgesproken dat de advocaat op basis van no cure no pay zou werken.

De commissie is van oordeel dat nu de advocaat zich heeft aangesloten bij de letselschade-instelling, het tot zijn professionele taak behoort duidelijkheid te verschaffen omtrent de werkwijze en de daaraan verbonden kosten. De commissie is van oordeel dat hij dat niet heeft gedaan. Zoals aangegeven stelt de cliënt dat is afgesproken dat op basis van no cure no pay zou worden gewerkt. Uit de overgelegde stukken blijkt op geen enkele wijze welke afspraak is gemaakt, terwijl het niet ondenkbaar is dat de cliënt, gelet op de tekst in de ter zitting overgelegde folder van de instelling, in de veronderstelling heeft verkeerd dat sprake was van een no cure no pay-behandeling. Ten slotte heeft de cliënt ook ter zitting bevestigd dat hij de advocaat tijdens het intakegesprek erop heeft gewezen een rechtsbijstandverzekering te hebben en daarop zo nodig aanspraak te willen maken.

Gelet op het vorenstaande komt de commissie tot het oordeel dat de advocaat niet heeft gehandeld zoals van een redelijk bekwaam en redelijk handelend advocaat mag worden verwacht. Dit

brengt met zich mee dat de vordering in conventie wordt afgewezen.

Ter zake de vordering in reconventie overweegt de commissie dat onder meer uit e-mail van 29 december 2006 blijkt dat de cliënt niet ontevreden is over de advocaat. Dat sprake is van ondeugdelijke dienstverlening is niet gebleken. Gelet hierop acht de commissie geen grond voor toekenning van de gevorderde schadevergoeding.

De commissie zal de advocaat als de in het ongelijk gestelde partij veroordelen in de kosten van deze arbitrage, die worden vastgesteld op € 89,25. De commissie bepaalt voorts dat het bedrag dat de advocaat ter zake de arbitragekosten heeft voldaan in zijn geheel komt te vervallen aan de commissie.

Beslissing

De commissie:

In conventie:

- wijst de vordering van de advocaat af.

In reconventie:

- wijst de vordering van cliënt af.

In conventie en reconventie:

- veroordeelt de advocaat in de kosten van deze arbitrage, die worden vastgesteld op € 89,25;
- wijst het meer of anders gevorderde af.

(advertenties)

ALT KAM BOER ADVOCATEN

CIVIELE CASSATIE?

- prijsafspraken mogelijk
- ook op basis van toevoeging
- zie onze website voor voorbeeldzaken

Info: mr H.J.W. Alt, Pb. 82228, 2508 EE Den Haag
Tel.: 070 - 358 94 79, fax: 070 - 358 51 97
alt@altkamboer.com, www.altkamboer.com

TOGA
atelier

Schout & Katsantonis

www.toga.net

- Rijksleverancier
- Toga's op maat van eerste kwaliteit stof
- Korte levertijd
- Bef cadeau bij bestelling toga

Industrieweg 51 3044 AS Rotterdam
Tel. 010 - 245 07 66 Fax 010 - 245 07 67

- Alle disciplinaire beslissingen die sinds 1986 in het *Advocatenblad* zijn gepubliceerd, zijn ook te vinden op www.advocatenorde.nl en [BalieNet](http://BalieNet.nl).
- Publicatie in deze rubriek geschiedt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit mr. P.J.M. Drion, mr. H.J. de Groot, mr. H.J.A. Knijff, mr. J.D. Lorbach, mr. I.E.M. Sutorius en H. Uhlenbroek.

Zonder overleg wijzigingen van tekst

Raad van Discipline Amsterdam 13 november 2007
(mrs. Markx, Le Belle, Van den Berg, Rigters en De Regt)

Het zonder overleg wijzigen van een tekst waarover overeenstemming is bereikt, is tuchtrechtelijk verwijtbaar jegens de wederpartij en diens advocaat. Ernstige misslag.

- Art. 46 Advocatenwet (3 Wat een behoorlijk advocaat betaamt tegenover de wederpartij; 3.4 Jegens tegenpartij in acht te nemen zorgvuldigheid; 5 Wat de advocaat betaamt tegenover zijn medeadvocaten; 5.4 Welwillendheid)
- Gedragsregels 17 en 30

Feiten

Klaagster heeft als vennoot, tezamen met twee andere vennoten, deel uitgemaakt van een vennootschap onder firma, die per 1 juli 2006 is ontbonden. Tussen klaagster en haar medevennoten zijn problemen ontstaan met betrekking tot de afwikkeling van de vennootschap. Klager trad op als advocaat van klaagster. De medevennoten werden bijgestaan door mr. X.

Bij exploit van 20 juli 2006 heeft klaagster haar medevennoten in kort geding gedagvaard. De medevennoten hebben een reconventionele vordering ingesteld.

Op 27 juli 2006 heeft tussen klager en mr. X overleg plaatsgevonden in een poging de zaak alsnog te regelen. In verband hiermee heeft mr. X een concept-vaststellingsovereenkomst opgesteld, waarop klager wijzigingen heeft aangebracht. Partijen hebben in dit verband over en weer meerdere e-mails gewisseld.

Klager heeft op genoemde datum bij e-mail van 21.40 uur de definitieve vaststellingsovereenkomst aan mr. X gestuurd.

Na het door klager versturen van genoemde e-mail van 21.40 uur is klaagster zelf naar het kantoor van mr. X gegaan teneinde de overeenkomst te tekenen om nog dezelfde avond een door alle partijen ondertekende overeenkomst te verkrijgen. Het kort geding dat op 28 juli 2006 stond geagendeerd, kon daardoor worden ingetrokken.

Klaagster heeft op het kantoor van mr. X een overeenkomst ondertekend die, wat zij toen niet wist en pas naderhand is gebleken, op meerdere punten (artt. 5 en 16) was gewijzigd ten opzichte van de tekst die klager op 21.40 uur aan mr. X had gestuurd.

Onder meer de door mr. X aangebrachte wijzigingen in de tekst van de vaststellingsovereenkomst ten opzichte van die van 21.40 uur hebben alsnog aanleiding gegeven tot een kort geding dat op 23 oktober 2006 heeft plaatsgevonden.

De klacht

De klacht houdt, zakelijk weergegeven, in dat mr. X, in strijd met art. 46 Advocatenwet, de vaststellingsovereenkomst, waaromtrent hij met klager en klaagster overeenstemming had bereikt, nadien heeft gewijzigd en deze gewijzigde versie aan klaagster ter tekening heeft voorgelegd, welke wijzigingen noch met klaagster, noch met klager zijn besproken en derhalve niet zijn overeengekomen.

Overwegingen raad

Mr. X heeft erkend dat hij klager noch klaagster heeft medegedeeld dat hij na 21.40 uur wijzigingen in de overeenkomst heeft aangebracht. Mr. X heeft dit niet gedaan voordat klaagster die avond bij hem op kantoor de overeenkomst tekende, noch tijdens een met klager in aanwezigheid van klaagster gevoerd telefoongesprek vóór het tekenen van de overeenkomst. Evenmin heeft mr. X in een e-mail van 21.59 uur diezelfde avond aan klager dit met zoveel woorden vermeld of de aandacht hierop gevestigd. Nu tussen klager en mr. X reeds overeenstemming was bereikt over de tekst van de overeenkomst, was mr. X gehouden

klager en klaagster te informeren over de aangebrachte wijzigingen.

Voor zover mr. X de door hem aangebrachte wijzigingen al niet verborgen had willen houden, valt hem in elk geval te verwijten dat hij klaagster niet uitdrukkelijk op het aanbrenge van daarvan heeft gewezen en haar aldus de mogelijkheid heeft onthouden om op die wijzigingen te reageren of daarover overleg te plegen met klager. De raad acht dit tuchtrechtelijk verwijtbaar ten opzichte van klaagster. Ook ten opzichte van klager heeft mr. X tuchtrechtelijk laakbaar gehandeld nu klager als advocaat van de wederpartij van mr. X erop mocht vertrouwen dat de tekst van de overeenkomst waaromtrent tussen hen overeenstemming was bereikt niet nadien zonder nader overleg zou worden gewijzigd. Klaagster is aldus ernstig in haar positie geschaad, hetgeen mede blijkt uit de omstandigheid dat de door mr. X aangebrachte wijzigingen nadien nog geleid hebben tot het instellen van een kort geding. De klacht is dan ook gegrond.

Mr. X heeft, zoals uit de beoordeling van de gegrond bevonden klacht blijkt, in ernstige mate gehandeld in strijd met wat een behoorlijke advocaat betaamt. Mr. X heeft ter zitting geen blijk gegeven het onjuiste van zijn handelen in te zien. Op grond hiervan is de raad van oordeel dat mr. X de hierna te noemen maatregelen moeten worden opgelegd.

Beslissing

De raad verklaart de klacht gegrond en legt de maatregel van berisping op.

Ernstige misslagen in de belangenbehartiging van een asielzoekster

Hof van Discipline 16 november 2007, nummer 4823

(mrs. Zwitser-Schouten, Baauw, Scheele-Mülder, Veenendaal en Meulemans)

Raad van Discipline Amsterdam 12 februari 2007

(mrs. Markx, Van den Berg, Karskens, De Regt en Trap)

Beroep op het ne bis in idem-beginsel faalt. De strekking en reikwijdte van de klachtprocedure bij de Raad voor Rechtsbijstand zijn geheel anders dan die van het tuchtrecht zoals in de Advocatenwet voorzien. Alleen op door de deken schriftelijk voorgelegde klachten wordt beslist. Uitbreiding van de klacht ter zitting is niet mogelijk. Ambtshalve toepassing van art. 48 lid 7 Advocatenwet.

- Art. 46 Advocatenwet (1 De zorg voor de cliënt; 1.2 Vereiste communicatie met cliënt; 1.4 Kwaliteit van de dienstverlening; 6 Tuchtprocesrecht), artikel 46d lid 4
- Gedragsregels 1, 4 en 11

Feiten

Klaagster heeft op 27 maart 2001 asiel gevraagd. Op 28 maart 2001 vond het eerste verhoor plaats. Op 3 mei 2001 is door de Stichting Rechtsbijstand Asiel Noord-Oost Nederland (SRA) uitstel gevraagd bij het ministerie van Justitie voor het aanleveren van correcties en aanvullingen op het rapport van nader gehoor, waarvan de termijn sloot op 17 mei 2001.

Op 4 mei 2001 heeft de SRA het voorbereidingsverslag, het intakeformulier en de verslagen van eerste en ander verhoor aan mr. X toegezonden. In deze brief heeft de SRA het adres van klaagster opgegeven. In het verslag van het nader verhoor was vermeld dat tot 17 mei 2001 eventuele correcties en aanvullingen konden worden aangeleverd. Een aanvullend verhoor heeft plaatsgevonden op 13 juni 2001.

Op 24 juni 2001 heeft de SRA het rapport van het aanvullend verhoor aan mr. X doen toekomen, waarop – te rekenen vanaf 25 juni 2001 – binnen veertien dagen diende te worden gereageerd. Ook in deze brief heeft de SRA het postadres van klaagster vermeld. Mr. X heeft voor het eerst bij brief van 1 augustus 2001 met klaagster contact gezocht via het postbusadres van het opvangcentrum waarin zij verbleef, gevolgd door een brief d.d. 4 september 2001, die onbestelbaar retour is gekomen omdat klaagster inmiddels was overgeplaatst naar een ander opvangadres.

Er hebben diverse beroepsprocedures plaatsgevonden. Bij uitspraak van 4

april 2003 heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State het namens het ministerie van Justitie ingestelde beroep tegen de uitspraak van de rechtbank gegrond verklaard en het beroep van klaagster tegen de afgewezen verblijfsvergunning asiel voor bepaalde tijd alsnog ongegrond verklaard.

Mr. X heeft tweemaal met klaagster gesproken, op 6 februari en 30 oktober 2002. Mr. X heeft geen stukken toegezonden of kopieën of concepten daarvan.

Klaagster heeft zich vervolgens tot mr. A gewend met het verzoek haar situatie te beoordelen. Mr. A heeft een analyse gemaakt van de asielprocedure en heeft de werkzaamheden van mr. X geëvalueerd. Bij brief van 28 januari 2004 heeft mr. A namens klaagster over het functioneren van mr. X in de asielzaak een klacht ingediend bij de Commissie Rechtsbijstand Asielzoekers (CRA). Naar aanleiding van het advies van de Commissie heeft de Raad voor Rechtsbijstand (RvR) bij besluit van 14 januari 2005 de klacht gedeeltelijk gegrond verklaard. Daarbij heeft de RvR overwogen dat de gedragingen ten aanzien waarvan de klacht tegen mr. X gegrond is geacht, ernstig laakbaar zijn en structureel van aard, terwijl er dreigende schade in het vervolg van de praktijkvoering te verwachten is. De RvR heeft mr. X bij voornoemd besluit definitief uitgesloten van het verlenen van rechtsbijstand op het gebied van het asiel- en vluchtelingenrecht. De RvR heeft mr. X eerder bij besluit van 12 november 2004 onvoorwaardelijk voor de duur van drie maanden uitgesloten voor het verlenen van rechtsbijstand op het gebied van asiel- en vluchtelingenrecht. Daarbij heeft de RvR overwogen dat mr. X onvoldoende heeft gecommuniceerd met zijn cliënten, de verslaggeving niet voldeed aan de daaraan te stellen eisen en dat mr. X niet de noodzakelijke of gewenste acties heeft ondernomen.

Mr. X heeft zowel tegen het besluit van de RvR d.d. 12 november 2004 als het besluit van 14 januari 2005 bezwaar aangetekend bij de Commissie Bezwaar en Beroep van de RvR. Bij ongedateerd besluit dat op 9 juni 2005 aan mr. X is verzonden heeft de RvR de conclusies in het besluit van 14 januari 2004, dat

sprake is geweest van ernstig laakbare gedragingen van mr. X herbevestigd, maar de periode dat mr. X is uitgesloten van het verlenen van rechtsbijstand op het gebied van het asiel- en vluchtelingenrecht bepaald op een halfjaar. Mr. X heeft zowel tegen het besluit van 12 november 2004 alsook tegen het op 9 juni 2005 verzonden besluit van de Commissie Bezwaar en Beroep van de RvR beroep aangetekend bij de rechtbank, sector bestuursrecht. Deze beroepen zijn bij beslissing van 7 februari 2006 op formele gronden gegrond verklaard en de bestreden besluiten zijn vernietigd zonder dat een inhoudelijk oordeel over de kwaliteit van de bijstand van mr. X is gegeven. Tegen die beslissing is geen hoger beroep ingesteld. De RvR heeft in juni 2006 een nieuwe beslissing genomen en onder aanvulling van haar motivering haar oordeel dat haar eerdere besluiten inhoudelijk juist zijn gehandhaafd en de schorsing van mr. X gehandhaafd. Mr. X heeft tegen deze beslissing op nader aan te voeren gronden hoger beroep ingesteld.

Klaagster verwijt mr. X dat hij ernstig tekort is geschoten in de behartiging van haar belangen en door de misslagen zoals gespecificeerd in acht onderdelen (A t/m H) de norm vastgelegd in art. 46 Advocatenwet heeft overschreden.

Overwegingen raad

Door klaagsters advocaat zijn ter zitting de klachtonderdelen I en J toegevoegd aan de klachtonderdelen zoals die door de deken in zijn aanbiedingsbrief van 2 mei 2006 ter kennis van de raad zijn gebracht. De raad beslist echter enkel op de door de deken schriftelijk voorgelegde klachten, zodat deze klachtonderdelen niet-ontvankelijk zijn.

Bij de beoordeling heeft de raad de inhoud van het advies van de CRA van 7 januari 2005 in aanmerking genomen voor zover dat betreft de beoordeling van de bijstand van mr. X als asieladvocaat aan klaagster.

De raad acht de klachtonderdelen A t/m D gegrond en de klachtonderdelen F t/m G ongegrond.

De raad is van oordeel dat mr. X zich als gespecialiseerd asieladvocaat onvoldoende heeft ingespannen voor de

behandeling van klagers zaak. Hij heeft klager niet tijdig en niet adequaat uitgenodigd voor een bespreking over de rapporten van eerste verhoor, nader verhoor en aanvullend verhoor teneinde daarover te rapporteren aan de minister van Justitie. Hierdoor heeft hij klager niet in de gelegenheid gesteld (tijdig) correcties en aanvullingen op de rapporten aan te brengen teneinde – ook in de beroepsfase – het ontbreken van geloofwaardigheid van klagers asielrelaas en onvoldoende zwaarwegendheid daarvan te bestrijden.

De onderhavige tuchtrechtelijke procedure leent zich niet voor een inhoudelijke beoordeling van het werk van mr. X. Daarom zal klachtonderdeel H ongegrond worden verklaard.

Met het voorgaande is vast komen te staan dat mr. X verwijtbaar heeft gehandeld in strijd met hetgeen een behoorlijk advocaat betaamt. De raad overweegt bij het opleggen van een maatregel in het bijzonder dat mr. X tijdens de gehele voortgang van de zaak ernstig tekort is geschoten in de behartiging van de aan hem toevertrouwde belangen van klager, die zich als asielzoekster in een kwetsbare positie bevond, dat mr. X ter zitting geen blijk heeft gegeven enig inzicht te hebben in het onjuiste van zijn handelen en dat aan mr. X eerder voor soortgelijke gedragingen tuchtrechtelijke maatregelen zijn opgelegd.

De raad acht daarom de maatregel van een onvoorwaardelijke schorsing voor de duur van twee maanden passend en geboden.

De raad is van oordeel dat er termen zijn ambtshalve uit te spreken dat mr. X met betrekking tot de grond bevonden klacht onderdelen jegens klager niet de zorgvuldigheid heeft betracht die een behoorlijke rechtshulpverlening betaamt.

Beslissing

De raad verklaart de klachtonderdelen A, B, C en D gegrond, verklaart de klachtonderdelen E, G en H ongegrond, verklaart klachtonderdelen I en J niet-ontvankelijk, legt aan mr. X een maatregel van onvoorwaardelijke schorsing

voor de duur van twee maanden op en spreekt uit dat mr. X jegens klager met betrekking tot de klachtonderdelen A t/m D niet de zorgvuldigheid heeft betracht die een behoorlijke rechtshulpverlening betaamt.

Overwegingen hof

Het hof gaat uit van hiervoor omschreven feiten die in hoger beroep niet zijn bestreden. De grieven van mr. X richten zich tegen de gegrondverklaring van de onderdelen B, C en D en tegen de opgelegde maatregel die volgens mr. X te zwaar is nu de Raad voor Rechtsbijstand mr. X voor zes maanden heeft uitgesloten van de asielrechtsbijstand. Volgens mr. X is er sprake van een dubbele bestraffing voor hetzelfde feit.

Het hof vat het standpunt van mr. X op als een beroep op het ne bis in idem-beginsel. Het door mr. X gedane beroep op dit beginsel faalt. De klachtprocedure bij de Raad voor Rechtsbijstand dient als een specifieke klachtprocedure te worden gezien, van toepassing op advocaten, die zijn ingeschreven bij die raad en zijn toegelaten tot de rechtsbijstandverlening in asiel- en vluchtelingen zaken. Toetsing door de Raad voor Rechtsbijstand geschiedt aan de hand van de door deze raad gehanteerde inschrijvings- respectievelijk deelnemingsvoorwaarden, niet aan tuchtrechtelijke normen zoals vervat in art. 46 van de Advocatenwet, welke normen ten doel hebben het publieke belang van een behoorlijke beroepsuitoefening door advocaten te waarborgen. De strekking en reikwijdte van de klachtprocedure bij de Raad voor Rechtsbijstand zijn derhalve geheel anders dan die van het tuchtrecht zoals in de Advocatenwet voorzien. Beoordeling door de Raad voor Rechtsbijstand doet niet af aan de beoordeling door het Hof van Discipline.

De grieven van mr. X tegen de door de raad gegrond bevonden onderdelen B, C en D van de klacht worden verworpen. Voor een goede en zorgvuldige behandeling van een zaak van een asielzoeker is het van belang dat de in het asielrecht gespecialiseerde advocaat zo spoedig mogelijk contact opneemt met de hem in het kader van het verwijzar-

rangement toegewezen cliënt. Met de raad is het hof van oordeel dat mr. X door niet-tijdig en door niet op een adequate manier contact met klager te leggen in strijd heeft gehandeld met de zorg, die hij behoorde te betrachten ten opzichte van klager, wier belangen hij behartigde.

Met de raad is het hof van oordeel, dat mr. X tuchtrechtelijk laakbaar heeft gehandeld door voor het eerste gesprek met klager gebruik te maken van een tolk, die slechts 25 minuten beschikbaar was, waardoor het gesprek nadien verder in het Engels diende te worden gevoerd, welke taal klager gebrekkig beheerst. Voor het tweede gesprek met klager heeft mr. X ongeveer een halfuur uitgetrokken, hetgeen evenmin getuigt van een zorgvuldige behartiging van de belangen van klager nu ter bespreking met klager uitvoerige stukken voorlagen en een goede voorbereiding van de zaak voor klager van het grootste belang was.

Voor wat betreft de op te leggen maatregel weegt het hof mee, dat mr. X door de Raad voor Rechtsbijstand voor een periode van zes maanden uitgesloten is geweest van de mogelijkheid om rechtsbijstand te verlenen op het gebied van het asiel- en vluchtelingenwerk. Het hof ziet hierin aanleiding om de opgelegde maatregel te verlichten. Oplegging van een voorwaardelijke schorsing in de uitoefening van de praktijk voor de duur van twee maanden met een proeftijd van twee jaar acht het hof passend en geboden. In zoverre zal de beslissing van de raad worden vernietigd.

Beslissing

Het hof vernietigt de beslissing van de raad voor zover daarbij aan mr. X de maatregel van een onvoorwaardelijke schorsing van twee maanden is opgelegd en legt aan mr. X een voorwaardelijke schorsing op met een proeftijd van twee jaar en bekrachtigt de beslissing voor het overige.

Nauwgezet en zorgvuldig tegenover de wederpartij

Hof van Discipline 16 november 2007, nummer 4836

(mrs. Van Griensven, Schokkenbroek, Driessen-Poortvliet, Minderhoud en Paulussen)

Raad van Discipline 's-Gravenhage 19 februari 2007 (mrs. Van Boven, Van den Dries, De Haan, Hengeveld en Meerman)

Een advocaat dient ook tegenover de wederpartij nauwgezet en zorgvuldig te werk te gaan.

- Art. 46 Advocatenwet (3 Wat een behoorlijk advocaat betaamt tegenover de wederpartij; 3.4 Jegens wederpartij in acht te nemen zorg)

Feiten

Mr. X is de advocaat van de ex-echtgenote van klager. Ten verzoeken van de ex-echtgenote zijn een tweetal beslagen gelegd, waaronder een executoriaal derdenbeslag op 21 februari 2005 op een ten name van klager staande bankrekening. Naar aanleiding van dit beslag stortte deze bank een bedrag van € 3.892,94 op een tussenrekening.

Op 10 maart 2005 diende tussen klager en zijn ex-echtgenote een kort geding voor de voorzieningenrechter van de rechtbank, waarbij partijen een schikking bereikten. Deze schikking is vastgelegd in een vaststellingsovereenkomst. Mr. X stond zijn cliënte in dat kort geding bij.

Met betrekking tot de beslagen is in de overeenkomst opgenomen dat deze worden opgeheven en het geld bestemd wordt voor de rente en aflossing van de hypotheek.

Op 8 april 2005 is naar aanleiding van het onder de bank gelegde beslag door de beslagleggende deurwaarder een bedrag van € 2.224,16 op de derdenrekening van mr. X gestort. Op 15 april 2005 is een bedrag van € 1.223,65 door de bank teruggestort op de rekening van

klager in verband met opheffing van het beslag. Mr. X heeft besloten het door de deurwaarder op 8 april 2005 gestorte bedrag niet aan klager terug te betalen.

In juni 2005 heeft mr. X met zijn cliënte afgesproken dat hij het bedrag dat hij krachtens het beslag onder zich had, zou gebruiken voor de betaling van zijn openstaande rekeningen tot een bedrag van € 2.000.

Klacht

Mr. X heeft in strijd met de vaststellingsovereenkomst van 10 maart 2005 de deurwaarder verzocht het onder het beslag vallende bedrag over te maken naar de derdenrekening van mr. X en mr. X heeft ook nadien niet het door hem ontvangen bedrag aan klager overgemaakt.

Overwegingen raad

Mr. X heeft onder meer ter zitting erkend dat hij in strijd heeft gehandeld met de op 10 maart 2005 bij vaststellingsovereenkomst tussen klager en de cliënte van mr. X gemaakte afspraak dat de gelegde beslagen zouden worden opgeheven en het geld zou worden aangewend ter voldoening van hypothecaire verplichtingen.

Immers, mr. X heeft het geld over laten maken op de derdenrekening van zijn kantoor en het grootste deel van het geld is aangewend ter voldoening van nog openstaande declaraties van zijn cliënte. De raad overweegt dat klager erop mocht vertrouwen dat mr. X uitvoering zou geven aan hetgeen in de vaststellingsovereenkomst overeengekomen was met betrekking tot het opheffen van de gelegde beslagen en doorbetaling aan klager van het bedrag waarop beslag was gelegd.

Door dit niet te doen, maar het onder het beslag vallende bedrag over te laten maken op zijn derdenrekening en de gelden ook nadien niet door te betalen aan klager, maar aan te wenden voor betaling van nog openstaande declaraties, heeft mr. X eigenrichting gepleegd en aldus gehandeld zoals een behoorlijk advocaat niet betaamt en heeft hij het vertrouwen in de advocatuur geschaad.

Er stonden mr. X andere middelen ter beschikking om aan de gewijzigde situatie gevolgen te verbinden.

Beslissing raad

Verklaart de klacht gegrond en legt de maatregel van enkele waarschuwing op.

Overweging hof

De essentie is dat mr. X weliswaar erkent dat er krachtens de vaststellingsovereenkomst en de daarop volgende opheffing van het beslag door de deurwaarder ten onrechte een bedrag op zijn rekening is gestort, maar dat hij door, in overleg met zijn cliënte, te besluiten om het geld niet terug te storten, niet klachtwaardig heeft gehandeld.

Het standpunt van mr. X is – zo begrijpt het hof – dat na het kort geding feiten bekend zijn geworden, die, indien bekend tijdens het kort geding, nimmer tot een schikking in deze vorm zouden hebben geleid. Zijn cliënte besefte dat, toen de deurwaarder ondanks het opheffen van het beslag toch geld op de derdenrekening van mr. X stortte, klager nimmer opnieuw een kort geding zou starten om dit bedrag terug te krijgen omdat hij dan zou moeten erkennen dat hij tijdens het kort geding gelogen had.

Het was voor mr. X duidelijk dat de bereikte schikking op grond van dwaling of bedrog vernietigd zou worden, doch volgens mr. X lag het niet op de weg van zijn cliënte om daarover te gaan procederen.

Toen klager hem vroeg waar zijn geld bleef, heeft mr. X hem naar zijn advocaat verwezen, welke advocaat echter niet bereid was hierover een procedure te voeren. Mr. X heeft dan ook geen eigenrichting toegepast, zo stelt hij, hij heeft de kansen van zijn cliënte gewoon juist ingeschat.

Het hof oordeelt als volgt. Mr. X benadrukt in deze zaak de slechte financiële positie waarin zijn cliënte door toedoen van klager verkeerde en de veelheid van procedures die tijdens de echtscheidingsprocedure hebben plaatsgevonden.

In zijn memorie stelt hij onder meer dat klager geen enkele gerechtelijke beslissing eerbiedigde en dat er door klager nooit alimentatie voor zijn cliënte en haar kinderen is betaald, waardoor voor mr. X enige vrijheid was gewenst in het hanteren van de spelregels om zijn

cliënte bij te staan. Uit deze stellingname blijkt een sterke betrokkenheid van mr. X bij zijn cliënte. Voorop staat dat mr. X een grote mate van vrijheid toekomt met betrekking tot de wijze waarop hij de belangen van zijn cliënte behartigt. Deze vrijheid vindt echter haar begrenzings in de plicht van de advocaat te handelen zoals een behoorlijk advocaat betaamt, hetgeen mr. X naar het oordeel van het hof in ernstige mate heeft verzuimd.

Klager en zijn echtgenote sloten in aanwezigheid van mr. X een vaststellingsovereenkomst, op grond waarvan het gelegde executoriale derdenbeslag opgeheven diende te worden. Mr. X was er derhalve mee bekend dat het beslagen bedrag ingevolge deze overeenkomst bestemd was voor de betaling van de rente en aflossing van de hypotheek

van zijn cliënte en klager. Mr. X stelt dat hij na het kort geding telefonisch aan de deurwaarder opdracht heeft gegeven tot het opheffen van het beslag en dat de latere betaling op zijn kantoorrekening buiten hem om is gegaan. Wat daarvan zij, feit is dat mr. X het bedrag waarvan hij wist dat dit de hiervoor omschreven overeengekomen bestemming had, heeft behouden en vervolgens heeft verrekend met zijn openstaande declaraties in plaats van het bedrag onmiddellijk over te maken aan klager of terug te betalen aan de deurwaarder met de mededeling dat van een kennelijke vergissing sprake was omdat er inmiddels opdracht was gegeven tot opheffen van het beslag.

Een advocaat dient niet alleen betrokken bij de cliënt te zijn, maar ook tegenover de wederpartij nauwgezet

en zorgvuldig te werk te gaan. Door te handelen zoals hij heeft gedaan, is mr. X daarin tekortgeschoten. Het handelen van mr. X betaamt een behoorlijk advocaat niet en moet hem dan ook tuchtrechtelijk worden aangerekend. Het hof acht de door de raad opgelegde maatregel van een enkele waarschuwing in verhouding tot het tuchtrechtelijk verwijt dat klager kan worden gemaakt te licht. Met eenparigheid van stemmen zal het hof de opgelegde maatregel verzwaren.

Beslissing hof

Het hof vernietigt de beslissing waarvan beroep voor zover daarbij de maatregel van een enkele waarschuwing is opgelegd, legt de maatregel van berisping op en bekrachtigt de bestreden beslissing voor het overige.

(advertenties)

FIF 33
RECHERCHE- EN INFORMATIEBUREAU
Voor bedrijven, particulieren en advocatuur

- Onrechtmatig ziekteverzuim
- Controle werkzaamheden
- Fraude / Bedrijfsdiefstal
- Alimentatiezaken
- Handelsinformatie
- Privé-onderzoeken

010 - 477 33 22 www.fif33.nl
 Goedgekeurd door Min. van Justitie POB 238
 Heemraadssingel 186 • 3021 DM Rotterdam
 Fax: 010 - 477 08 30 • e-mail: info@fif33.nl

RUIM 30 jaar ERVARING

AMBACHTELIJK GEMAakte TOGA'S VOOR:
 ADVOCaat - GRIFFIER - RECHTER - PREDIKANT - HOOGLEERAAR

TOGAMAKERIJ *Rhebergen*

WWW.TOGAMAKERIJRHEBERGEN.NL
 AMSTELDIJK 18E AMSTERDAM TEL. 020-6629514 06 41981758

“Laagdrempelig en goed bereikbaar voor cliënten”

Senior jurist Peter Schulting in zijn persoonlijke video op juristbijdas.nl

DAS rechtsbijstand

AMSTERDAM ARNHEM 'S-HERTOGENBOSCH RIJSWIJK GRONINGEN ROERMOND

**Amsterdamse orde
van advocaten**

Het BUREAU VAN DE AMSTERDAMSE ORDE VAN ADVOCATEN

zoekt voor spoedige indiensttreding

een stafmedewerker m/v

Het betreft een full-time vacature (over 4 dagen per week valt te praten).

Het Bureau is een kleine organisatie waar nu in totaal 15 personen werken, 8 advocaten en 7 personen aan ondersteunend personeel. Het Bureau is een dienstverlenende organisatie ten behoeve van de rechtzoekenden en de ruim 4700 advocaten in het arrondissement Amsterdam. Het toezicht op de advocaten in het arrondissement Amsterdam is opgedragen aan het bestuur van de Amsterdamse Orde van Advocaten, de Raad van Toezicht, en met name aan de voorzitter, de Deken. De Deken wordt ondersteund door stafmedewerkers.

De taken van de stafmedewerker zijn onder meer:

- ondersteuning van de Deken bij de (schriftelijke) behandeling van klachten over advocaten;
- telefonische klachtenopvang;
- het bij toerbeurt met de andere stafmedewerkers houden van een spreekuur voor rechtzoekenden;
- werkzaamheden voor de Raad van Toezicht/directeur van het Bureau.

Voor deze functie is de hoedanigheid van (oud)advocaat met ruime praktijkervaring vereist. Daarnaast dient de stafmedewerker te beschikken over analytisch vermogen en goede contactuele eigenschappen. Hij/zij dient zowel zelfstandig als in teamverband te kunnen werken. Ervaring met tekstverwerking is vereist.

Schriftelijke sollicitatie met c.v. richten aan mevrouw mr. A.S. Reijnders-Sluis, directeur Bureau van de Amsterdamse Orde, Paulus Potterstraat 18, 1071 DA Amsterdam, bij wie ook, tussen 9.00 en 12.00 uur, telefonisch informatie kan worden ingewonnen, tel.: (020) 589 60 00.

EDR is op zoek naar een:

Jurist Gerechtelijke Incasso

Als JGI heb je een afgeronde juridische opleiding en door je opgedane ervaring ben je in staat om dagvaardingen op te stellen, comparities bij te wonen, adviezen te geven over de gerechtelijke procedures, contacten te leggen en te onderhouden met deurwaarderskantoren, gerechtelijke instanties en advocatenkantoren.

Kortom: je bent in staat om een juridische afdeling op te zetten, te leiden en succesvol te laten presteren.

Kijk voor meer informatie op www.edrcreditservices.nl of mail naar ybeeloo@edrcreditservices.nl / 070-4525387

Kaatsheuvel.....

je denkt aan sprookjes of aan keukens, maar wij zijn op zoek naar

**een advocaat -
medewerker (m/v)**

of een

**gevorderde advocaat -
stagiaire (m/v)**

die onze cliënten met raad en daad bij kan staan, die liever oplossingen zoekt dan het conflict, maar die als het nodig is efficiënt en voortvarend procedeert.

Wij hebben ons kantoor goed georganiseerd en wij investeren in alle zaken die het werk makkelijker maken en de kwaliteit ervan verbeteren. Onze cliënten zijn bedrijven uit de regio en particulieren, zodat we veel arbeidsrecht-, verbintenissenrecht- en personen- en familierechtzaken hebben. We komen graag met je in contact als een baan in onze geprofessionaliseerde en laagdrempelige dorpspraktijk je wel aanspreekt.

Richt je c.v. met brief zo spoedig mogelijk aan
▶ Advocatenkantoor van Uitert,
t.a.v. A.M.J. van Uitert, of aan
▶ info@advocatenkantoorvanuitert.nl

Hoofdstraat 72
5171 DE Kaatsheuvel
tel.: 0416 - 28 32 92
fax: 0416 - 56 32 89

Het advocatenkantoor Beks & Beks is gevestigd in een monumentaal pand op loopafstand van het centrum van Hilversum. Ons team bestaat uit enthousiaste en gedreven medewerkers met een sportieve inslag. Het kantoor richt zich met acht advocaten op dienstverlening aan ondernemingen en particulieren primair binnen de driehoek Utrecht, Amsterdam en Amersfoort. De nadruk in de praktijk wordt gelegd op arbeidsrecht en ondernemingsrecht. Tevens beschikt het kantoor over zowel een sterke en gespecialiseerde familierechtpraktijk, als een faillissementspraktijk.

B E K S & B E K S
A D V O C A T E N

zoekt: ter versterking van de advocatenpraktijk

een (gevorderde) stagiaire en een medewerker M/V

met belangstelling voor de aandachtsgebieden van het kantoor.

Wat vragen wij van een toekomstige kantoorgenoot?

- betrokkenheid bij de activiteiten van de cliënt;
- een praktische, ondernemende en informele instelling;
- ambitie om bij te dragen aan de groei van het kantoor.

Stagiaires kunnen een gedegen all-round opleiding verwachten.

Sollicitaties kunt u binnen 14 dagen na het verschijnen van deze advertentie richten aan:

Beks & Beks Advocaten
t.a.v. mr. S. van der Roest
Postbus 2383
1200 CJ HILVERSUM
s.vanderroest@beks.nl

BRUINS & PARTNERS ADVOCATEN,

een jong advocatenkantoor met 6 advocaten
in het centrum van Amsterdam,

zoekt:

bij voorkeur 2 advocaten

om op basis van kostendeling de
commerciële en particuliere praktijk
verder uit te bouwen.

Reacties aan:

Bruins & partners advocaten
Mr J.W.C. Bruins
Weteringschans 130
1017 XV Amsterdam
020-4287306
email: bruins@bruinsadvocaten.nl
meer info: www.bruinsadvocaten.nl

kleermakerij sinds 1937

Bernard Poelman

o.a. leverancier van toga's aan het
Internationaal Gerechtshof der Verenigde Naties

Superieure toga's

- op uw maat gemaakt
- leverbaar in wol/terlenka (lichtgewicht)
- of in zuiver wol (ultra-lichtgewicht)
- voldoende beffen in voorraad
- eventueel levering binnen enkele dagen mogelijk

Lange Poten 19
2511 CM 's-Gravenhage
telefoon: (070) 346 17 42
fax: (070) 362 11 70

E-mail: info@bernard-poelman.nl
www.bernard-poelman.nl

Bannenbergh & van Velthoven advocaten
is op zoek naar een

Advocaat (m/v)

om op basis van kostendeling de praktijk uit te oefenen.
De ideale kandidaat heeft bij voorkeur ervaring op het
gebied van familierecht en / of strafrecht. Ons kantoor is
gelegen in het centrum van Rotterdam.

Medere inlichtingen: mr M.G. Bannenbergh,
010-2800 265 of 010-2730 530.

WINTERTALING

advocaten & notaris

Wintertaling advocaten en notaris is een aan de Amsterdamse Zuid-As gevestigd kantoor met specialisaties op het gebied van vastgoedrecht, personen- en familierecht en arbeidsrecht.

Ter verbreding, versterking en uitbreiding van het kantoor, komen wij graag in contact met:

- **Ondernemende advocaat-partners** op het gebied van de kantoor specialisaties of andere civielrechtelijke specialisaties om als partner ons kantoor te versterken;
- Twee **advocaat-medewerkers** voor de personen- en familierechtpraktijk;
- Een **advocaat-stagiaire** voor de algemene ondernemingsrechtelijke praktijk.

Wij zijn een goed geoutilleerd kantoor met circa 30 werknemers;

Wij bieden gespecialiseerde dienstverlening op hoog niveau;

Wij zoeken mensen die ondernemend zijn en streven naar kwalitatief hoogwaardige dienstverlening.

Meer informatie staat op onze website: www.wintertaling.nl. Onze contactpersoon dr. mr. M.S. van Gaalen kunt u bellen voor nadere informatie (020-330 59 58). Sollicitaties kunt u eveneens aan hem richten via Postbus 7919, 1008 AC Amsterdam of email: m.van.gaal@wintertaling.nl.

Tijssen & Saes advocaten en belastingadviseurs is een in Roermond gevestigd advocatenkantoor dat zich richt op de dienstverlening aan ondernemingen in het midden- en kleinbedrijf en aan particulieren.

Wij zoeken :

Advocaat-medewerkers m/v

Advocaat-stagiaires m/v

met belangstelling voor de ondernemingsrecht praktijk en/of letselschade.

Schriftelijke sollicitaties met curriculum vitae kunnen worden gericht aan mr. M.F.J.J.M. Tijssen, onder vermelding van "sollicitatie".

tijjsaes@tijssen-saes.nl

www.tijssen-saes.nl

BomSchoenmakers Advocaten

is een kantoor te Breda met vijf advocaten die allen werken in een eigen, gespecialiseerde praktijk. Duidelijke accenten liggen daarbij op het

- civiele (proces)recht (particulier en ondernemers)
- (internationaal) familierecht
- faillissementsrecht
- strafrecht
- vreemdelingenrecht

BomSchoenmakers Advocaten zoekt voor spoedige indiensttreding:

een breed inzetbare gevorderde stagiaire of beginnend medewerker, die voornamelijk in de civiele praktijk werkzaam zal zijn. U ondersteunt hierbij de andere advocaten, maar krijgt volop de gelegenheid een eigen praktijk op te bouwen.

Reacties en verzoeken om nadere informatie gelieve te richten aan Mr R. Bom, Postbus 7411, 4800 GK te Breda (telefoon: 076-520 05 30, e-mail: r.bom@bstadvocaten.nl)

BOS & VAN DER BURG®
A D V O C A T E N

Bos & Van der Burg Advocaten is op zoek naar een talentvolle

ADVOCAAT (M/V)

met belangstelling voor en/of ervaring in Ondernemingsrecht/Bouwrecht.

Bos & Van der Burg Advocaten is een kantoor dat beschikt over een excellent cliëntenbestand en uitsluitend bedrijven en instellingen bedient.

Van kandidaten verwachten wij:

- aantoonbare juridische kwaliteiten
- goed ontwikkeld commercieel inzicht
- goede mondelinge en schriftelijke uitdrukkingsvaardigheid in het Nederlands en Engels
- enthousiasme, pragmatisme, humor

Bij gebleken geschiktheid bieden wij:

- een uitdagende en veelzijdige werkomgeving
- een goede werksfeer
- ruime ontplooiingsmogelijkheden
- aantrekkelijke honorering en goede perspectieven
- good work-life balance

Uw schriftelijke reactie, vergezeld van curriculum vitae, kunt u richten aan mr. P.H. Bos
'Forum Fontanus', Röntgenlaan 31, 2719 DX Zoetermeer

telefoonnummer 079-3203366, e-mail: pbos@bosvanderburg.nl, www.bosvanderburg.nl

Koelewijn Advocaten

Het kantoor ligt in het gezellige centrum van Uden en kent een informele werksfeer.

De praktijk is werkzaam op het gebied van onder andere Familierecht – Bestuursrecht – Arbeidsrecht
Sociale Zekerheidsrecht – Letselschade
Huurrecht – Ondernemersrecht – Incasso's.

Koelewijn Advocaten bestaat thans uit twee advocaten en één juridisch medewerker.

Wij zijn op zoek naar een

parttime **Advocaat-medewerker (m/v)**
Letselschade & Personen- en Familierecht
Wij vragen minimaal 5 jaar relevante werkervaring.

Uw schriftelijke reactie, voorzien van CV, kunt u binnen 14 dagen, sturen t.a.v.
Mr M. Koelewijn naar postbus 771, 5400 AT, te Uden of aan info@koelewijnadvocaten.nl

Procederen in Duitsland?

Duitse advocaten, vloeiend tweetalig, gespecialiseerd in Nederlands-Duitse rechtszaken

Blankestijn & Oortman Advocaten en Rechtsanwältinnen
Postbus 619, 7550 AP HENGELO

Telefoon 074 - 259 38 67

Fax 074 - 259 38 68

www.blankestijnenootman.nl

CUSTOS

NOTARIAAT & ADVOCATUUR

Custos Notariaat & Advocatuur te Waalre
is ter versterking van haar team op zoek naar een:
ADVOCAAT-MEDEWERKER (M/V)

met gedegen vakkennis, een praktische kijk op het recht, collegialiteit en een cliëntgerichte instelling voor een fulltime dienstverband.

Wij bieden: veel en uitdagend werk in een gevarieerde praktijk en een prettige werksfeer.

Nadere inlichtingen worden gaarne verstrekt door mr. C.A.D. Oomes, telefoonnummer: 040 - 2679992.

Uw schriftelijke reactie met curriculum vitae gelieve te zenden aan: Custos Notariaat & Advocatuur Postbus 71, 5580 AB Waalre.

OM EEN ADVOCaat IN HART EN NIEREN TE WORDEN, ZIJN GEEN TRANSPLANTATIES NODIG.

Maar wel een gezond verstand en een goede opleiding. Voor die goede opleiding zorgen wij. Een brede opleiding, maar ook meteen specialiseren. Bovendien betekent opleiden niet alleen vakcursussen volgen, maar ook overleggen tijdens de sectielunch, of gewoon je gedachten toetsen bij elkaar. Duidelijke taal spreken (en schrijven), en praktisch zijn. Ook dat hoort bij de opleiding. Dat vinden wij tenminste.

Meteen zelfstandig zaken doen. Adviseren en procederen. Kortom; het èchte advocatenwerk op een middelgroot kantoor, in het Hart van Haarlem.

Heb je een gezond verstand? Wij zoeken advocaat-stagiaires. Kom eens meelunchen met onze advocaat-stagiaires en -medewerkers (bel Pieter Nabben (023-5530230 / nabben@potjonker.nl). Dan praten we verder. Of stuur meteen je sollicitatie naar mevrouw E. Bol (bol@potjonker.nl). En kijk in ieder geval eens op www.potjonker.nl

POT JONKER SEUNKE ADVOCATEN

NOG EVEN OVER DIE OPLEIDING VAN ONS. DIE STOPT NATUURLIJK NIET NA DE STAGE.

De diepte in, maar de breedte niet uit het oog verliezen. Een middelgroot kantoor dus. Bij verdieping hoort natuurlijk het volgen van specialisatieopleidingen. Samen steeds beter willen worden. Als je denkt het beter te weten dan wij, dan horen we dat graag. Wij zijn dan wel met 30 advocaten, maar wij blijven natuurlijk ook leren.

Al zo'n honderd jaar echt advocatenwerk op een hoog niveau. Al zeggen we het zelf. **Heb je een gezond verstand en een stage op zak?** Wij zoeken advocaat-medewerkers voor de sectie bestuurs-/overheidsrecht en voor de sectie ondernemings-/insolventierecht. Wat houdt dat in? Zie: www.potjonker.nl. Schuif gewoon aan bij de lunch. Of stuur je sollicitatiebrief naar mevrouw E. Bol (bol@potjonker.nl).

ElsevierINA meer dan een rekenprogramma

De voordelen van het alimentatierekenprogramma ElsevierINA voor u op een rij:

- ✓ Gebruikt door de **rechterlijke macht**
- ✓ **Makkelijke navigatie**
- ✓ Maken van meerdere berekeningen naast elkaar
- ✓ Toevoegen van **eigen** specificaties en notities
- ✓ Omzetten van berekeningen naar een PDF-bestand
- ✓ Uitgebreide printfunctie
- ✓ Informatie uit het **Tremarapport** direct zichtbaar in het programma
- ✓ Dossiers worden **lokaal** opgeslagen
- ✓ Eenvoudig berekenen van het partneraandeel in de **kosten van de kinderen**

Meer weten?

Neem contact op met Elsevier Juridisch, telefoon (020) 515 9118 of e-mail charles.struijk@reedbusiness.nl

Overtuig uzelf en bekijk de demo op www.elsevierjuridisch.nl/ina

ElsevierINA
Iudex Non Aestimat

Wijn & Stael is op zoek naar

Ervaren advocaat-medewerker ondernemingsrecht/ insolventierecht

met ten minste 6 jaar relevante werkervaring

Advocaat-medewerker ondernemingsrecht/ insolventierecht

met ten minste 4 jaar relevante werkervaring

Stagiaire(s) met interesse in het ondernemingsrecht/insolventierecht

Geïnteresseerd?

Stuur dan een sollicitatiebrief met CV en eventuele cijferlijsten en stagebeoordelingen naar: mevrouw drs. R.P. O'Connor, kantoormanager.

We ontvangen je sollicitatie graag per post of via e-mail (ooconnor@wijnstael.nl)

Kijk voor meer informatie over ons en de vacatures op onze website

www.wijnstael.nl of neem telefonisch contact met ons op.

Wijn & Stael Advocaten N.V.
Postbus 354 3500 AJ Utrecht
Maliesingel 20 3581 BE Utrecht
tel +31 (0)30-23 20 800
fax +31 (0)30-23 41 644
www.wijnstael.nl

Wijn & Stael
a d v o c a t e n

Actualiteiten Schuldhelpverlening

Dinsdag 26 mei 2009 • Kontakt der Continenten in Soesterberg

Effectievere incasso en schuldhulpverlening in 2009

Recessie in Nederland

Door de economische recessie is het aantal mensen met schulden stijgende. Het is van belang dat u altijd op de hoogte bent van alle nieuwe ontwikkelingen, zowel van het wettelijk als het minnelijke traject.

Wilt u op de hoogte blijven van de actualiteiten?

Wilt u op de hoogte blijven van de ontwikkelingen op het gebied van Schuldhelpverlening? Kom dan op 26 mei naar de nieuwe editie van Actualiteiten Schuldhelpverlening.

Tip! Speciale kortingsregelingen

Kom samen met uw collega's of samenwerkingspartners naar dit congres en profiteer van fikse kortingen, zoals de vierde deelnemer gratis!

Meld u en uw collega's vandaag nog aan op

www.congressschuldhulpverlening.nl

powered by:

kennisbank
www.kennisbankschuldhulpverlening.nl

Kijk op onze website voor onze interessante kortingsregelingen.

www.congressschuldhulpverlening.nl

Brunel Legal helpt ondernemingen en instellingen bij het oplossen van juridische vraagstukken, door de inzet van gekwalificeerde juristen op vaste en flexibele basis.

Interim jurist Bestuursrecht bij verschillende (semi) overheidsorganisaties

Opleidingsprogramma
Veelzijdige functie
Interessante opdrachten
Brede ontwikkeling

Als interim jurist word je ingezet op inhoudelijke, goede en passende opdrachten, wat jou de kans geeft om bij verschillende organisaties waardevolle ervaringen op te doen en je in hoog tempo te ontwikkelen. Brunel Legal biedt een exclusief opleidingsprogramma en in samenwerking met een vooraanstaand opleidingsinstituut, maandelijks, interactieve kennisbijeenkomsten aan.
WO Rechten. Minimaal 4 jaar juridische ervaring binnen de overheid. Kennis van de Algemene Wet Bestuursrecht.

Meer informatie: Debora Richard, 06-51786201 of kijk op www.brunel.nl/legal. Vacaturenummer: 31729

Legal counsel at payment service provider

International and advisory role
Commercial environment
Business to business
Variety of tasks

You will, after a relatively brief introductory period, be working independently as well as in a team. Your main task is to draw up contracts and negotiate these contracts into a closed deal with international merchants and suppliers and international financial institutions. Furthermore, you will be responsible for the corporate structure and keeping the company in compliance with legislation in various jurisdictions.
Master Dutch Law. 3 to 5 years working experience in relevant areas as Contractual Law, Business Law. Knowledge of legal English. Excellent in written and spoken Dutch. Negotiating skills. Flexible, creative and solution-oriented. International mindset.

More information: Suzan Poel, +31 620153518 or go to www.brunel.nl/legal. Vacancynummer: 36867

Jurist Arbeidsrecht bij grote verzekeringsmaatschappij

Diverse locaties
Breed ontwikkelgebied
Adviserende rol
Informeel sfeer

Na een korte inwerkperiode, ga je zo snel mogelijk zelfstandig aan de slag. Jouw doel is klanten van de organisatie zo goed mogelijk te adviseren, waarbij jouw focus ligt op het behandelen van arbeids- en sociaalrechtelijke dossiers. Daarnaast draag je zorg voor de voorbereiding en uitvoering van (verweer- en beroeps)procedures.
WO Rechten. Minimaal 2 jaar ervaring op het gebied van Arbeids- en Sociaal Zekerheidsrecht. Bij voorkeur ervaring met het behandelen van dossiers. Communicatief. Klantgericht. Overtuigend.

Meer informatie: Suzan Poel, 06-20153518 of kijk op www.brunel.nl/legal. Vacaturenummer: 36998

Freelance jurist financiële dienstverlening bij gerenommeerde opdrachtgevers

Standplaats Randstad
Projectmatig werken
Uitdagende opdrachten
Creatieve functie

Je geeft mede uitvoering aan grote (multidisciplinaire) projecten in al hun facetten en draagt er zorg voor dat de projecten naar tevredenheid van de opdrachtgever worden afgesloten. Tevens onderhoud je contact met zowel interne als externe relaties.
WO Rechten. Ruime ervaring met financiële dienstverlening met de nadruk op bank- en effectenrecht. Klantgericht. Zelfstandig. Flexibel.

Meer informatie: Mirjam Boer, 06-13857976 of kijk op www.brunel.nl/legal. Vacaturenummer: 31334

Marja van Schijndel, Brunet Advocaten:

“Wij gebruiken FORTUNA® sinds 2001. Elke dag weer ben ik blij met alle mogelijkheden die het pakket biedt. Want Trivium Software bedenkt telkens nieuwe oplossingen en mogelijkheden die het werk steeds makkelijker maken. Daarbij luistert men heel goed naar haar klanten. De mensen bij Trivium Software staan voor je klaar en zijn altijd even vriendelijk. FORTUNA® is de investering meer dan waard. Ik kan deze leverancier iedereen aanbevelen!”

Beleef ook het Trivium
gevoel en stap over op
FORTUNA®

**Trivium Software is architect van
FORTUNA®, dé oplossing voor de
juridische praktijk.**

Trivium Software is:

- klant- en servicegericht
- betrokken en resultaatgericht
- innovatief
- trendzettend
- uw businesspartner

Trivium Software staat voor kwaliteit

Kijk op
www.trivium.nl